

Ο ΚΑΜΙΤΕΧΝΗΣ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΗΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ

ΕΤΟΣ Β ΤΕΥΧΟΣ 14^{ΟΝ}

ΜΑΪΟΣ 1911

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΛΕΠΤΑ 80

Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ ΜΑΪΟΥ 1911

ΕΞΩΦΥΛΛΟΝ ὑπὸ Δουκᾶ Γεραλῆ.	
ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑΙ: Σείριος ὑπὸ Γερ. Βώκου	Σελ. 43
ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ: Σάνδρο Μποττιτσέλη, ὑπὸ Θωμᾶ Θωμοπούλου	» 46
ΕΛΕΓΕΙΑ: Λιγαριά, τὸ Δένδρον ὑπὸ Ἑλένης Σ. Λάμαρη	» 52
ΟΙ ΘΕΟΙ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ὑπὸ Μανρικίου Μαίτερλιγκ	» 53
ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ: Λουκάς Γεραλῆς ὑπὸ Γερ. Βώκου	» 57
ΦΥΛΛΑ ΚΑΙ ΦΤΕΡΑ: Ἰτία, Θεοί, Πρωί ὑπὸ Ζησίμου Σίδηρ	» 63
ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΩΜΩΔΙΟΓΡΑΦΟΙ ὑπὸ Ν. Ι. Λάσκαρη	» 64
ΟΙ ΚΛΑΣΙΚΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ: Ἐπιστολαὶ τοῦ Γιώρκι πρὸς τὴν Ἑλένα ὑπὸ Στέργ	» 67
Ἡ ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ ὑπὸ Στεφάνου Μαρτζώκη	» 70
ΤΑ ΔΡΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΙ ΤΕΧΝΑΙ: Ἐνὸς μηνὸς ἀντίλαλοι ὑπὸ Ε. Ἐδστρατιάδου. — Ἡ Ζωή: Ὁ Κάιζερ εἰς Κέρκυραν. Ἡ μακροβιότης. — Ἡ Ποίησις: Τῆς «Καρδιάς». «Ρόδα στὸν ἀφρὸ» ὑπὸ Στεφάνου Μαρτζώκη. Τὰ ἔργα τοῦ Γκαίτε. — Ἡ Μουσικὴ: Νέοι Ἕλληνες συνθέται. Ὁ Βίχτωρ Οὐγκώ και ἡ μουσικὴ. — Τὸ Θέατρον: † Ἄννα Ζουδίκ. — Ἡ Ζωγραφικὴ: Ἡ ἔκθεσις τῶν Γάλλων Καλλιτεχνῶν. — Ἡ Ἀρχαιολογία: Τὰ ἐν Κερκύρα εὐρήματα ὑπὸ Β. Σ. — Ἐκθέσεις: Ἡ διεθνὴς ἔκθεσις τοῦ Τουρίνου. — Ὁ Περιοδικὸς Τύπος. — Περιηγήσεις και Ταξίδια. — Αἱ Ἐπιστήμαι: Ἡ Βιολογία. Τεχνικὰ ζητήματα. Δημοσιονομία. Παιδοκομία. Τὰ νεώτερα τῶν ἐπιστημῶν	» 72
ΕΙΚΟΝΕΣ: Μικρὸς βοσκὸς (ἐκτὸς τοῦ κειμένου) ὑπὸ Δουκᾶ Γεραλῆ. Σάνδρο Μποττιτσέλη. Ἀφροδίτη. Παναγία. Ἡ ἀνοιξὶς ὑπὸ Σάνδρο Μποττιτσέλη. — Λουκάς Γεραλῆς. — Ἀθηναϊκὸν τοπίον. Τὸ ἀχοῦρι. Προσωπογραφία. Ζωγράφος. Γυφτάκος. Ὁ πᾶτερ Ἀκάκιος. Πέδροικες ὑπὸ Δουκᾶ Γεραλῆ. — Ὁ ἠθοποιὸς Κάιντς ὡς Ἄμπλετ ὑπὸ Σάνδρου Γιαράυ. — Ἡ ὄρχηστρις Ἰσιδώρα Δόγκαν. — Βινιέττες, κοσμήματα ὑπὸ Στούκ, Ἐρλερ, Φίσερ κ.λ.π.	
ΑΓΓΕΛΙΑΙ ΚΑΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ.	

ΟΡΟΙ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ | ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ Ἐτησίᾳ Δρ. 8 Ἐξάμηνος » 5 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ Ἐτησίᾳ Φρ. 10 Ἐξάμηνος » 6

Ὁ «ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ» ἐκδίδεται κατὰ μῆνα.

Αἱ συνδρομαὶ προπληρώνονται. Πᾶσα αἴτησις πρὸς ἐγγραφήν συνοδευμένη ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου ἀπευθύνεται πρὸς τὸν διευθυντὴν και ἰδιοκτῆτην τοῦ **Καλλιτέχνου κ. ΓΕΡ. ΒΩΚΟΝ**, Ἀθήνας, ὁδὸς Ἀκαδημίας 54.

Τιμὴ ἑκάστου τεύχους λεπτὰ 80. Ἐν Ἀθήναις και ἐν Πειραιεὶ πωλεῖται εἰς ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα και εἰς τὰ κνίσκια. Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις εἰς τὰ ὑποπραχτορεῖα τῶν ἐφημερίδων. Ἀντιπρόσωπος τοῦ **Καλλιτέχνου** ἐν Νέῳ Ὑόρκῳ ὁ κ. **Παῦλος Βώκος** 5 Battery Place. διὰ τὴν Αἴγυπτον ὁ κ. **Θεμιστοκλῆς Βώκος**, Κάιρον.

Ὁ «ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ» δημοσιεύει ἀγγελίας πρὸς δραχ. 30 τὴν σελίδα και ἀναλόγως διὰ μικρότερον χρόνον.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΚΑΙ ἈΝΑΤΟΛΗΙ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΙ

ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ & ΜΠΑΡΤ

ΑΘΗΝΑΙ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ

ΔΩΡΕΑΝ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
A. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ & ΣΑ
ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ
ΑΡΙΘ. 215

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ. Ὀδὸς Γ' Σεπτεμβρίου ἀρ. 27

Τηλ. διευθυνσις
ΤΕΧΝΗ-ΑΘΗΝΑΣ

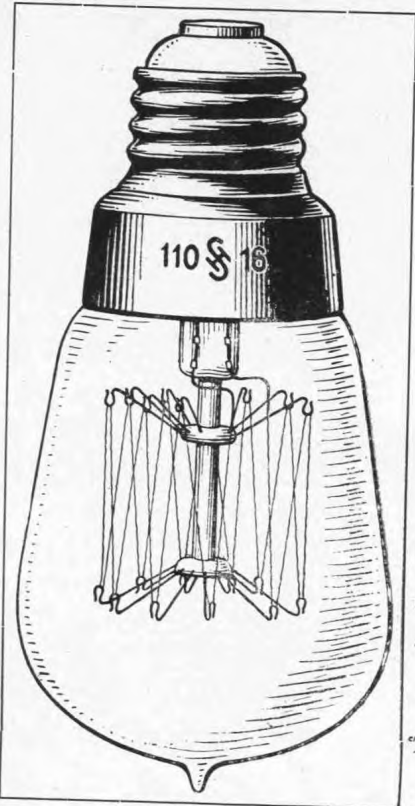
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΘΕΡΜΑΝΣΕΩΣ
(Calorifere)

— Αναλαμβάνομεν τὴν ἐγκατάστασιν κεντρικῶν θερμάνσεων μετὰ ἐγγυήσεως τῆς ἀποδόσεως δλοκλήρων οἰκοδομῶν, ξενοδοχείων, ἐπαύλεων, μεγάρων, δημοσίων καταστημάτων, νοσοκομείων, Τραπεζῶν, Συλλόγων κλπ.
— Ἐκπόνησις σχεδίων καὶ προϋπολογισμῶν δωρεάν.
— Πλέον τῶν 50 τοιούτων ἐγκαταστάσεων ἐν λειτουργίᾳ ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀνατολῇ μεταξὺ τῶν ὁποίων αἱ ἑξῆς: Ἀνάκτορα πρίγκηπος Νικολάου. — Ἐθνικὴ Τράπεζα κεντρικὸν καὶ ἐν Λαρίσσει. — Τράπεζα Ἀνατολῆς, ἐνταῦθα καὶ ἐν Σμύρῃ. — Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐνταῦθα καὶ ἐν Σμύρῃ. — Λαϊκὴ Τράπεζα. — Ξενοδοχεῖον Ἀκταίων καὶ Palace. — Πτωχοκομεῖον Ἀθηνῶν. — Νοσοκομεῖον μεταδοτικῶν νοσημάτων Α. Συγγρού. — Αἰγινήτειον κλπ. ἰδιωτικὰς κατοικίας.
— Ἀπειράριθμα εὐχαριστήρια, συστατικά.
— Διαρκῆς παρακαταθήκη ὅλων τῶν ἀπαιτουμένων ὀλικῶν θερμάνσεως μόνον ἂ' ποιότητος καὶ ἀναγνωρισμένης στερεότητος, συνελθὺς ταχυτάτῃ προθεσμίᾳ παραδόσεως.
— Διὰ πᾶσαν συμπληρωματικὴν πληροφορίαν ἀπευθυνθήτω πρὸς τὴν

Τεχνικὴν Ἑταιρίαν

A. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ καὶ Σα, Μηχανικοὶ
ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Γ' Σεπτεμβρίου ἀρ. 27

ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ
ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ
A. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ & ΣΑ

ΛΑΜΠΗΡΕΣ TANTAL

ΘΕΡΜΑΣΤΡΑΙ: Συστήματος Ἀμερικανικοῦ τῶν τελειότερων συστημάτων, ἡγγυημένης λειτουργίας, καὶ ἀντοχῆς, ὀφθιμίζουσαι τὴν θερμότητα κατὰ βούλησιν, ἀπὸ δεκαετίας εἰσαχθεῖσαι ἐν Ἑλλάδι. Διαρκῆς παρακαταθήκη εἰς πλουσίαν συλλογὴν.

ΘΕΡΜΟΣΙΦΩΝΕΣ: Τῶν τελευταίων συστημάτων (ἀνοικτοῦ συστήματος).

ΛΟΥΤΗΡΕΣ: Χυτοσίδηροὶ ἐσμαλωμένοι μετὰ πορσελάνης.

TANTAL: Ἡλεκτρικοὶ λαμπτήρες οἰκονομίας ἐκ μετάλλου Tantal 70% οἰκονομία ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ ἡλεκτρικοῦ ρεύματος.

Ἄπαντα τὰ ἐξαρτήματα ἡλεκτρικῶν ἐγκαταστάσεων, Τηλέφωνα, Ἀνεμιστήρες, Εἶδη Ἀεριοφώτος, Πυρόσβεστρα κτλ. κτλ.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 50.000.000

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΔΡ. 10,480,000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: Ἐν Ἑλλάδι: Ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Σύρω, Καλάμαις, Τριπόλει, Βόλω, καὶ Λαρίσει. — Ἐν Κρήτῃ: Ἐν Χανίοις, Ἡρακλείω καὶ Ρεθύμνω. — Ἐν Τουρκίᾳ: Ἐν Κωνσταντινουπόλει (ὑποκατάστημα ἐν Γαλατῇ μετὰ πρακτορείου ἐν Σταμπούλ), Ἀμισῷ, Τραπεζοῦντι, Κερασοῦντι, Σμύρῃ, Χίω, Λιμένι-Βαθέος (Σάμου), Μερσίνη, Ἀδάνοις, Θεσσαλονικῇ, Σέρραις, Καβάλλᾳ, Ξάνθῃ καὶ Ἰωαννίνοις. — Ἐν Αἰγύπτῳ: Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Μιδάν), Καῖρω (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Μούσκι), Ζαγαζίκι, Μανσοῦρα. — Ἐν Λονδίνω: (Nº 22, Fenchurch Street). Ἐν Λεμεσσῷ (Κύπρου) καὶ ἐν Χαρτούμ (Σουδάν).

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Σ. ΦΡΑΓΚΙΑΔΗΣ, Πρόεδρος

ΙΩ. ΜΠΟΤΑΣΗΣ, Ἀντιπρόεδρος

Κ. ΒΕΡΟΥΓΚ

Ζ. Κ. ΜΑΤΣΑΣ

Ε. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ

ΕΜΜ. Α. ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Α. ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ

ΒΑΡΩΝΟΣ ΔΕ ΝΕΦΑΙΣ

Α. ΖΑΡΙΦΗΣ

ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΔΕ ΡΕΒΕΡΣΩ

Ι. ΗΛΙΑΣΚΟΣ

ΜΙΧ. ΣΑΛΒΑΓΟΣ

Α. Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΟΝ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Γενικὸς Διευθυντῆς **ΖΑΦΕΙΡΙΟΣ Κ. ΜΑΤΣΑΣ**

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ: ΑΘΗΝΑΪΚΗ—ATHENOCLES

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ πᾶσαν Τραπεζικὴν ἐργασίαν, ἦτοι: Προεξοφλήσεις ἐμπορικῶν γραμματίων καὶ συναλλαγματικῶν, προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, εἰσπράξεις τοκομεριδίων, παντὸς εἶδους χρεωγράφων, φορτωτικῶν, συναλλαγματικῶν, γραμματίων ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ ἐκτελεῖ χρηματιστικὰς ἐντολάς. ἐκδίδει ἐπιταγὰς, πιστωτικὰς ἐπιστολάς καὶ τηλεγραφικὰς ἐντολάς πληρωμῶν ἐν τῇ ἐσωτερικῇ καὶ τῇ ἐξωτερικῇ ἀνοίγει τρέχοντας λογαριασμούς, ἡγγυημένους, δέχεται καταθέσεις χρεωγράφων πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δικαιωμάτων καὶ ἐνοικιάζει διαμερίσματα χρηματοκιβωτίων διαφόρων διαστάσεων ὑπὸ δρους λίαν εὐνοϊκοῦς διὰ τὸ κοινόν.

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν δέχεται καταθέσεις εἰς χρυσόν, εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ εἰς τραπεζογραμματίαια ὑπὸ δρους λίαν εὐνοϊκοῦς.

Αἱ εἰς χρυσόν καταθέσεις εἰνε ἀποδοτέαι εἰς ὃ νόμισμα ἐνηργήθησαν, αἱ δὲ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ὁμοίως ἀποδίδονται δι' ἐπιταγῶν (chèques) τῆς Τραπεζῆς ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ἐξωτερικῇ ἀναποκριτῶν τῆς. Οἱ δεδουλευμένοι τόκοι πληρώνονται καθ' ἐξαμηνίαν ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰανουαρίου καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους.

Ταμειυτήριο, μεῖ ἰδιαίτερον ὕπηρεσίαν, λειτουργεῖ καθ' ἐκάστην.

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ "ΑΠΟΛΛΩΝ,"

ΩΔΕΙΟΝ ΛΟΤΤΝΕΡ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1899

ΑΘΗΝΑΙ ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 3.

Τὸ **ΩΔΕΙΟΝ ΛΟΤΤΝΕΡ** ἰδρυθὲν πρὸ δεκαετίας καὶ διευ-
θυνόμενον παρὰ τῆς **Κ^ας Λίνας** φὸν **Λόττνερ** εὐρίσκεται εἰς τὸ
κεντρικώτερον μέρος τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς εὐρὴν καὶ εὐάερον μέγαρον
μετὰ κήπου.

Αἱ ἐπιτυχίαι του τόσῳ εἰς τὴν μουσικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ μόρ-
φωσιν τῶν πολυαριθμῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν του ὄσω καὶ εἰς
τὰς συναυλίας του καὶ τὰς ἐκτελέσεις μεγάλων ᾠδικῶν ἔργων ὑπὸ
τῆς μκτῆς χορωδίας του εἶνε τοιαῦται ὥστε πᾶς λόγος καθίσταται
περιττός.

Ἐν τῷ Ὁδείῳ Λόττνερ διδάσκονται ὅλα τὰ μαθήματα τῆς
θεωρητικῆς μουσικῆς, ἐπίσης ὄργανικὴ καὶ φωνητικὴ μουσικὴ,
κλειδοκύμβαλον, τετραχορδον, βάρβιτος, συμφωνικὴ μουσικὴ τῆς
αἰθούσης, ᾄσμα, χορωδία κτλ.

Ἡ διδασκαλία γίνεται παρὰ τῆς Διευθυντρίας **Κ^ας Λίνας** φὸν
Λόττνερ, τῶν καθηγητῶν **κ. κ. Καρόλου Μπέμμερ** (χορωδία καὶ
βιολοντζέλο) καὶ ἄλλων δοκίμων καθηγητῶν καὶ διδασκαλιστῶν.
Ἡδὴ ἐκ Βερολίνου ἀφίκετο ἔξοχος καθηγητῆς τοῦ βιολίου ἐκ τῆς
ὑψηλῆς Μουσικῆς Σχολῆς τοῦ Ἰωακείμ ὁ **κ. Ι. Σαίφερ**.

Ἡ παρεχομένη εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ τὰς μαθητριάς μόρφωσις
εἶνε τοιαύτη ὥστε οὗτοι μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν των δύνανται
ὑφιστάμενοι τὰς ἐπὶ πτυχίῳ ἐξετάσεις νὰ ἔχουν πλήρη τὰ ἐφόδια
τῆς ἐξασκήσεως τοῦ μουσικοῦ ἐπαγγέλματος.

Εἰς τὸ Ὁδεῖον Λόττνερ ἐφοίτησαν καὶ ἔλαβον τὸ μουσικόν των
δίπλωμα καὶ φοιτοῦν μαθηταὶ καὶ μαθητριάι ἐκ τοῦ ἔξω ἑλληνισμοῦ.

Διὰ πληρεστέρας πληροφορίας στέλλεται εἰς πάντα αἰτοῦντα
κανονισμὸς καὶ πρόγραμμα διδασκαλίας.

ΛΟΥΚΑΣ ΓΕΡΑΛΗΣ

ΜΙΚΡΟΣ ΒΟΣΚΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑΙ

ΣΕΙΡΙΟΣ

Η ζωή μας έπερνούσε τότε μονότονα, άλλ' όχι αδιάφορη και έντελώς ασήμαντη. Ήτο μιά ζωή έσωτερική με πολύ λίγη κοσμική συναλλαγή. Έζούσαμε πολύ είς τὸ παρελθὸν καὶ πολύ είς τὸ μέλλον. Ὁ τόπος μᾶς ἐνέπνεε πάντα τὴ γοητεία τοῦ ὠραίου ἀνθρώπου στὴν πανέμορφη γῆ. Αναστέναμε τὴ ζωϊκὴ σκηνογραφία ἀπὸ τὰ ερείπια τῆς ἐπάνω στὴ φυσικὴ περιοχὴ ποῦ ἦταν ἡ ἴδια στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου ἀντίθετα πρὸς τὰ σωριασμένα κάτω ἀπ' αὐτὸν μαρμάρινα μνημεῖά τῆς. Κάθε βράδου στῆς λίγες ὥρες ποῦ μᾶς ἄφινε ἡ πολύμοχθη ἐργασία τῆς ἡμέρας, θὰ μᾶς ἔδινε ἀφορμὴ ἡ ἴδια μας ἡ στενοχώρια νὰ καταφεύγουμε σ' αὐτοὺς τοὺς κόσμους, μιά στενοχώρια ποῦ πολλὰ φορὲς εἶχε ἀνεξήγητα ψυχικὰ ἐλατῆρια τοῦλάχιστον γιὰ μένα. Ἡ πόλις τότε μετὸν θόρυβόν τῆς, μετὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώ-

πων τῆς, ποῦ δὲν μπορούσε νὰ μᾶς συνδέσει καμμιά ψυχικὴ ἀναλογία, ἦταν σὰν ἓνας ἐφιάλτης ποῦ ἔπρεπε ν' ἀποφύγουμε. Καὶ τότε παίρνοντας κάθε βράδου τὸν πλατὺ δρόμο μετὸς πλατάνους ἐβγαίναμε στὸ ὕψωμα ποῦ εἶχαμε τὸ βουνὸ ἀπέναντί μας καὶ ἐπάνωθ' ἐκεῖ τὸ Σείριο νὰ λάμπη...

Σήμερα ἔχουν περάσει χρόνια καὶ ὁ Σείριος στὴν ψυχὴ μου φαίνεται πῶς εἶχε δύσει γιὰ πάντα, ὅταν ἔξαφνα μιά νύχτα σ' ἓνα πολυθόρυβο κοσμικὸ κέντρο εἶδα νὰ πλησιάζη δίπλα μου σὰν μιά γνῶριμη μορφή τὸ προσωπάκι μιᾶς γυναίκας ἀγνώστου σὲ μένα. Τὰ μαῦρα μάτια τῆς μοῦ ἐγάρισαν ἀμέσως ἀγάπη καὶ ἀφέθηκα στὸ κῦτταγματὸς μετὸ συγκίνησι καὶ εὐγνωμοσύνη.

— Εἰσθε ἀπὸ δῶ;

— Ναί, ἀλλὰ πρὸ χρόνων ξενητεμένη.

Δὲν ἐκράτησα μαζὴ τῆς καμμιά ἐπιφύλαξι καὶ ἤρχισα νὰ ομιλῶ μετὸ δλητὴν

ελευθερία τῶν σκέψεών μου. Κ' εκείνη μου άπαντούσε ελεύθερα χωρίς κανένα δισταγμό. Ο κάθε της λόγος, ή κάθε παρατήρησης, τὸ κάθε κίνημά της ήταν διαφορετικά ἀφ' ὅ,τι τὰ γνωρίζουμε στὴν κοσμική ὄψι τῆς ζωῆς. Καί ἡ φωνή της ήταν μουσική. Δὲν πιστεύω νὰ μίλησαν διαφορετικώτερα, σὲ μουσικώτερους ἤχους τὰ ζωγραφιστὰ εκείνα πρότυπα μὲ τῆς έναρμόνιες κινήσεις τῶν ὠραίων γυναικῶν ποῦ ἐνέπνευσαν τοὺς μεγάλους ζωγράφους.

— Μοῦ φαίνεται σὰν νὰ σὰς εἶδα καὶ ἄλλοτε, μοῦ εἶπε, σὰν νὰ σὰς γνωρίζω πολὺ καιρό.

— Κι' ἐγώ, τῆς ἀπήντησα, σὰν νὰ σὰς ξαναβρίσκω εἰκόνα στὰ πλάσματα τῆς φαντασίας μου.

— Θέλετε νὰ μὲ συνοδεύσετε; Ὅλα ἐδῶ δὲν μοῦ εἶνε εὐχάριστα.

Ἐξω ἡ νύχτα ήταν βροχερὴ σὰν μιὰ τελευταία ἀπειλή τοῦ χειμῶνα στὸ ἔαρ ποῦ εἶχε ἔλθει.

— Μ' ἀρέσει ὁ περίπατος στῆς βροχερὲς σπάνιες νύχτες τώρα τὴν ἀνοιξι.

Κι' ἐσηκώθη πρώτη κι' ἐγώ τὴν ἀκολούθησα. Θυμήθηκα τὴν παλαιὰ εκείνη τοποθεσία μὲ τὸ μεγάλο ἄστρο. Θὰ τὴν ξανάβλεπα λοιπὸν καὶ πάλιν;

Ἦταν ἐλαφρὰ ντυμένη. Ἐφοροῦσε κάτασπρο φόρεμα ἀπὸ λεπτότατο σὰν ἀραχνούφαντο ὕφασμα ποῦ τῆς ἄφινε γυμνὸ τὸν τράχηλο καὶ τὰ χέρια ὡς τοὺς ἀγκῶνες. Ἦταν ἡ ελεύθερη, ἀντρόπιαστη καὶ ἀστενοχώρητη γυναίκα. Τὴν κύτταξα μὲ μιὰ ματιά κι' ἐσκέφθηκα πῶς ἔπαιρνε τὸ θάρρος τῆς ἀπὸ τὴ γαλήνη τοῦ ψυχικοῦ τῆς κόσμου.

— Μ' ἀρέσει νὰ ζῶ, εἶπε, ἐνῶ ἐβαδίζαμε στὸ βρεγμένο πεζοδρόμιο τῆς μεγάλης λεωφόρου, πάντα ελεύθερη καὶ ἀνυπότακτη ἀπὸ κάθε ἐπιταγή ποῦ δίνουν οἱ ψεύτικοι νόμοι τοῦ ἀνθρώπου. ελεύθερη στὴν ἴδια τὴν ψυχική μου ἀθωότητα, στὴ χαρὰ τοῦ ἀτόμου μου. Μ' ἀρέσει νὰ φαντάζομαι πῶς κάπου ἔξω πρέπει νὰ χτισθῆ μιὰ νέα πολιτεία. Καὶ νὰ βάλω κι' ἐγώ ἓνα λιθάρι στὰ θεμέλιά της, μιὰ πολιτεία εὐτυχισμένων ἀνθρώπων.

Ἦταν ἐνθουσιασμένη, σὰν νὰ ἔβλεπε

αὐτὸ τὸ ἴδιο δράμα, σὰν νὰ αἰσθητοποιοῦσε τοὺς ρυθμοὺς τοῦ νέου κόσμου. Ἐπροχώρουσε μὲ γοργὸ βῆμα. Τίποτα τὸ γυναικεῖο, ὅπως τὸ νοιώθουμε, δὲν ἐσουρνώτανε στὴ γῆ ἀπ' αὐτή. Ἐτρεχε στὸ μέλλον μὲ τὸ φωτισμένο της νοῦ, γυναίκα τῶν χρόνων ποῦ θὰ ἔλθουν. Τὰ λόγια της ποῦ ἐξακολούθησε σὰν νὰ αἰσθανώτανε τὴν ἀνάγκη νὰ τὰ λέγη γιὰ μιὰ ψυχική ἀπολύτρωση τῶν ἄλλων, ἐπαναστατικὰ στὴν ἀθλιότητα τῆς σημερινῆς ζωῆς, ἔφερναν πάντα αὐτὸ τὸ ὄνειρο τῆς γυναικὸς ποῦ ζητάει τὴ νέα πολιτεία τῆς ἀγάπης, τὸ σπάσιμο ὄλων τῶν δεσμῶν ποῦ τυραννοῦν, τὴν ὄλη ἀπελευθέρωσι σ' ἓνα θρίαμβο ὄλων τῶν ἀρχῶν τῆς ἀγάπης.

Ἐσῶπασε γιὰ μιὰ στιγμή μὲ χαρούμενο πρόσωπο στὸν ὑγρὸ ἀέρα. Μὲ συνέπερνε πάντα στὸ γοργὸ βᾶδισμά της καὶ ἦταν ὠραῖος αὐτὸς ὁ δρόμος καὶ ἦταν ὠραῖο τὸ θέαμα ποῦ εἶχαμε μπροστὰ μας καὶ γύρω. Σκεπασμένος ἦταν ὁ οὐρανὸς ἀπὸ μαῦρα βαρεῖα σύννεφα ποῦ κάποτε τᾶσχιζε στῆς ἄκρες, παλαίβοντας μ' αὐτὰ τὸ φεγγάρι καὶ χαράσσοντας τῆς ἀσημένιες του ἀναλαμπές γιὰ νὰ τὸ σβύσουν καὶ πάλι καὶ ν' ἀκολουθήσῃ ἡ βροχὴ ποῦ ἡ πνοὴ τῆς ἀνοιξέως στὸ εὐχάριστό της ράντισμα ἦταν πιὸ εὐωδιαστές. Ὁ Λυκαθητὸς ἔδειχνε σὰν ἄστρο ἐπάνω τὸ φῶς του στὸ ἐκκλησάκι του. Πέρα ὁ Ὑμηττὸς ἐφάνε ἓνα σκιερό του κομμάτι. Καὶ ὁ ἄνεμος ἐφυσοῦσε ἀπὸ τῶν τῆν ἀνεξερεύνητη συμφωνία του. Τὸ στοργικό της βλέμμα τὸ εἶδα νὰ μὲ διερευνᾷ ἀνήσυχο γιὰ μιὰ στιγμή χωρὶς ὅμως κρυμὰ ὀρμὴ γιὰ νὰ μὲ κἀνῃ νὰ ἐπιβουλεύθῃ τὴν ἀγνότητα τῆς ἀγάπης. Θὰ ἦταν ἀλήθεια κοινὴ δυστυχία νὰ χαθῆ τὸ ὠραιότερο κομμάτι μουσικῆς ποῦ δίνει ἡ γυναικεῖα ψυχὴ ὅταν τῆς ἐμποδίζουμε τὸν οὐράνιό της δρόμο. Καὶ ἦταν ἀδύνατο τὸ βλέμμα εκείνο νὰ μὴ ἦταν τὸ ὀδηγητικὸ φῶς ἐκείνου τοῦ δρόμου.

— Μ' ἀρέσει νὰ ζῶ ελεύθερα, ἐπανελάβε. Ἐτσι νομίζω πῶς εἶμαι στὴν ἀλήθεια τῆς Δημιουργίας. Ἐγνώρισα ἓναν ποιητὴ μιὰ φορά. Ἄν ὅσα ἐπίστευε δὲν τὰ ἐθυσίαζε στὴν τρεχόμενη ἀξία τῶν ἠθικῶν

νόμων καὶ ἀφίνετο ελεύθερος νὰ τὰ ἐκφράσῃ, πιστεύω, πῶς τὰ ἔργα του θὰ ἐδημιουργοῦσαν αὐτὰ μόνον τοὺς νέους κόσμους...

Ἦμουν σὰν ταπεινωμένος. Αἰσθάνθηκα τὴν ἀδυναμία, ὅτι ἦμουν κι' ἐγώ ἴσως ὁ ἴδιος διστακτικὸς ποιητὴς. Θυμᾶμαι, ὅτι τὸ εἶναι μοῦ τὸ καθυπέταξα σὲ συμβιβασμούς, σὲ ὑποχρεώσεις, σὲ δόγματα, σὲ λατρεῖες, στὴν κρίσι τῶν ἄλλων, στὴ σωφροσύνη τῶν περιστάσεων. Αἰσθάνθηκα τὴν ἀνάγκη, ὅτι ἔπρεπε ν' ἀπολογηθῶ ἐγώ ὁ ἴδιος.

— Εἶνε ἀλήθεια αὐτὸ ποῦ λέτε, ἀλλὰ ποιὸς ξέρει! Ἡ ζωὴ καμμιὰ φορὰ μᾶς δίνει στὸ ἄρμα τῶν παλαιῶν ἰδεῶν μὲ τὴ δύναμι ποῦ τῆς δίνει ἡ σκληρὴ ἀνάγκη τῆς ὑλικῆς τῆς ἐπαρκειᾶς. Οἱ μεγαλείτεροι ἀνατρεπτικοὶ φιλόσοφοι δὲν εἶνε ἐκεῖνοι ποῦ ὠμίλησαν, ἀλλὰ ἐκεῖνοι ποῦ ἔφυγαν χωρὶς νὰ ἐκφράσουν τὰς σκέψεις των...

— Ἀλλὰ οἱ ἀνυπόφοροι εἶνε ἐκεῖνοι ποῦ κἀνουν συγκαταβάσεις. Θὰ σὰς ἔλεγα, δὲν ὑπάρχει θλιβερῶτερη ἐλάττωσις τοῦ ἑαυτοῦ μας, μεγαλιέτερος ψυχικὸς θάνατος ἀπὸ τὴν ὑποταγὴ στὴν παράλογη θέλησι τῶν ἄλλων.

Τὰ λόγια της τώρα ἄρχισαν νὰ μὲ ἀναζωογονοῦν. Δὲν ἦμουν ἐγώ ὁ ἴδιος πλέον βέβαια, στὸν ἴδιο ἐκεῖνο δρόμο ὅταν ἐπηγάιναμε μὲ τὸ φίλο μου νὰ ἰδοῦμε τὸν Σείριο ἐπάνω ἀπὸ τὸ βουνό, νὰ θαυμάσουμε τὴν πολὺχρωμὴ ἀκτινοβολία του στὸ βραδὺ πέρασμα τῆς τροχιᾶς του, νὰ βυθισθῶμε στῆς ἀναμνήσεις ποῦ σ' ἐκείνον τὸν ἱερὸν γῶρον ἐπροτιμοῦσε νὰ περνοῦν ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πλάτων μὲ τοὺς μαθητάς των. Τότε ὑπῆρχε πάντα ἡ στενοχώρια στὴν ψυχὴ μου ἀπὸ τὴν ἀνυπόφορη πνευματικὴ ἀπομόνωσι. Ἀλλὰ ἡ ψυχὴ μου δὲν εἶχε ἰδῆ ἀκόμη ὄλη τὴν πραγματικότητα τῆς ὀδύνης καὶ δὲν εἶχε γνωρίσει τῆς παγίδες τῆς ζωῆς. ἦταν ἀκόμη νέα καὶ δυνατὴ. Ἡ ἐλπίς ἔλαμπε μέσα της μὲ τὰ χρώματα ποῦ ἔλαμπε ὁ Σείριος στὸν ἀττικὸ αἰθέρα. Τότε ἦταν σὰν μεσουράνημα ἐνὸς ἑαυτοῦ μου ποῦ δὲν μποροῦσε νὰ φαντασθῆ καμμιὰ κακὴ σκιά ἀφ' ὅπου καὶ ἂν περνοῦσαν τὰ βήματά μου...

Ἐστάθηκα μιὰ στιγμή ἄθελά μου καὶ προσήλωσα τὸ βλέμμα μου στὴ σκηνογρα-

φία ποῦ ἐφώτιζε καθαρὰ κάτω ἀπὸ τὸ βουνὸ τὸ φεγγάρι, ελεύθερο τώρα στὸν αἰθριο οὐρανό. Δὲν ἤξεύρω τί διέκρινε στὸ πρόσωπό μου ἡ συνοδός μου, ἀλλὰ μοῦ εἶπε ἀνήσυχη:

— Τί ἔχετε;

Σὰν νὰ ἐξύπνησα ἀπὸ βαθὺν λήθαργον ἀπὸ τὸ ἐπίμονο ἐκεῖνο κύτταγμα καὶ εἶπα ἀσυνειδήτως:

— Ἀναμνήσεις...

Εἶχα ἰδῆ ἓνα ἀγαπημένο μου παλιὸ καταφύγιο καὶ ἀνάμεσα στῆς σκιὲς φωτισμένο ἀπὸ μιὰ πλευρὰ ἓνα σπῆτι. Διέκρινα ἀκόμη τοὺς δρόμους ποῦ ἔφερναν ὡς τὸ δάσος τοῦ βουνοῦ, μιὰ χαμένη πιά νεότητα καὶ εὐτυχία. Ἄκουσα τὸ βρυχηθμὸ τοῦ ψεύδους ποῦ ἐκλόνισε ἀπὸ κει τὰ βήματά μου γιὰ νὰ τὰ σύρῃ σ' ἓνα βᾶδισμα ποῦ τάχα ἦτο ἡ ἐπαινετὴ ζωὴ στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας τῶν κοινῶν ἀνθρώπων. Θυμᾶμαι πῶς ἄρχισε ὁ φόβος μιᾶς Βαλπούργης, ἀλλὰ θυμᾶμαι πῶς μὲ μιὰ ἐξαγορὰ ἔκρυψα ὄλα τὰ ὠραῖα αἰσθήματα καὶ ἦμουν ὁ ἀνεπανόρθωτος νικημένος.

— Ἀναμνήσεις, εἶπε. Δὲν ἔχω νὰ λυπηθῶ γιὰ καμμιὰ ὠραία ἀνάμνησι ποῦ ἔγασα, γιὰτὶ ἡ ζωὴ μου εἶνε συνέχεια τῶν ἰδίων ἰδεῶν μου. Δὲν ὑπεχώρησα ποτὲ σὲ τίποτα, γιὰ νὰ αἰσθανθῶ τὴ θλίψι, ὅτι μοῦ ἔλειψε κάτι ποῦ ἔπρεπε τώρα νὰ ἔχω. Ἐτσι εἶμαι πάντα εὐτυχής...

Ἐπροχωρήσαμε ἀκόμη. Ἐπειτα γυρίσαμε σὲ ἄλλους δρόμους κάτω ἀπὸ τὰ δένδρα ποῦ ἔλαμπαν στὰ φύλλα τους ἡ σταλαγματιᾶς τῆς βροχῆς. Ἡ νύχτα ἐπροχώρησε πολὺ καὶ μαζῆ της ἡ ἀτέλειωτη εὐτυχία αὐτῆς τῆς συναντήσεως. Εἶνε ὀδυνηρὸ νὰ ζητᾷ κανεὶς ἓνα ἰδεῶδες, εἶνε τραγικὸ νὰ ζῆ μὲ συγκρίσεις καὶ ἀναμνήσεις, ὅπως ἦταν τραγικὸ τὸ θέαμα τῶν συντριμμένων μνημείων ποῦ ἐβλέπαμε πέραν, τῆς μεγάλης καὶ ἐνδοξῆς ζωῆς ποῦ ἐπέρχσε. Εἶνε ἀκόμη πιὸ τραγικὸ νὰ παριστάνῃ κανεὶς ἓνα νεὸν ἄνθρωπο μὲ τὸ παράστημα καὶ τὰ δεσμὰ τοῦ σημερινοῦ.

Τὴ βραδυὰ ἐκείνη ὁ Σείριος χαμένος ἀπὸ τὸν ἀττικὸν οὐρανόν, εἶγεν ἀνατεῖλει στὴ ψυχὴ ἐκείνης τῆς γυναικὸς, ποῦ δὲν τὴν ἐπανεῖδα πλέον... ΓΕΡ. ΒΛΚΟΣ

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ*

ΣΑΝΔΡΟ ΜΠΟΤΤΙΤΣΕΛΗ

Εύρισκόμεθα κατά τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος. Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1453 ἡ δόξα τῶν Ἑλλήνων μετεφέρθη εἰς Φλωρεντίαν.

Πλήθος σοφῶν τοῦ Βυζαντίου κατέφυγον εἰς αὐτὴν καὶ νέα πνευματικὴ ἀνθησις ἐδημιουργεῖτο παρὰ τὸν Ἄρνον.

Ὁ Λαυρέντιος Μεδίκος, νέος ἀκόμη, εἶχε δεῖξει ἰκανότητα καὶ ὑπεροχὴν διὰ τὴν μέλλουσαν δημοκρατίαν τῆς Τοσκάνης. Κατὰ νέον ἐγεννᾶτο διὰ τὴν ζωὴν ἐνῶ ἡ τέχνη παρεσκευάζε τὸν δρόμον τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου.

Ὁ πατὴρ τοῦ Μποττιτσέλη ὠνομάζετο Μαριάνο ντὶ Βάννη ντὲ Φιλίππεττα, ἦτο βυρσοδέψης εἰς τὴν Φλωρεντίαν καὶ ἐκ

τοῦ ἐπαγγέλματός του οἱ συνάδελφοι τοῦ Σάνδρο ἐπωνόμασαν αὐτὸν κατόπιν Μποττιτσέλη.

Ὁ Σάνδρο (Ἀλέξανδρος) Μποττιτσέλη ἐγεννήθη κατὰ μαρτυρίαν τοῦ Τικότση τὸ 1437 εἰς Φλωρεντίαν. Νέος ἀκόμη ἐδείκνυε τόσῃ εὐφυίαν καὶ λεπτότητα, ὥστε ὁ πατὴρ του ἠναγκάσθη νὰ ἐπιμεληθῇ τὴν ἀνατροφὴν του. Ἦτο ὡραῖος καὶ τόσον λεπτὸς καὶ εὐγενής, ὥστε ὅταν δεκαπενταετῆς εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐργαστήριον χρυσοχοείου τινὸς ὅπως ἐκμάθη τὴν τέχνην, ἔκαμε σχέσεις κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ Βασσάρη με τοὺς καλλιτέρας τεχνίτας χρυσοχοοὺς καὶ ζωγράφους. Ἐπεδόθη ὀλοψύχως κατόπιν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν σχεδίου καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ κολουθήσῃ καὶ νὰ ἀφιερωθῇ ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν ζωγραφικὴν, τὴν ὁποίαν ἐδιδάχθη ἀπὸ τὸν Φρὰ Φίλιππο Λίππη. Ὁ Μποττιτσέλη ἦτο κατ' ἐξοχὴν λάτρης τοῦ ὡραίου. Παρατη-

ρητὴς καὶ μελετητὴς τῆς φύσεως, δὲν ἠδύνατο ἄλλως νὰ ἐρμηνεύσῃ αὐτὴν παρὰ μόνον διὰ τοῦ αὐστηροῦ του σχεδίου καὶ τοῦ ἁρμονικοῦ χρώματος.

Τὸ 1470 οἱ ἀδελφοὶ ζωγράφοι Πέτρος καὶ Ἀντώνιος Πολλαγιουόλη ἔδωκαν εἰς αὐτὸν τὴν πρώτην παραγγελίαν. Πλέον προωδευμένοι αὐτοὶ εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῶν φυσικῶν δυνάμεων ἀπὸ τὸν Φρὰ Φίλιππο Λίππη ἐπέδρασαν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ νεαροῦ Μποττιτσέλη, ὁ ὁποῖος βραδύτερον ἐπωφεληθεὶς τὰς ἀρετὰς ταύτας συνεδύασεν αὐτὰς πρὸς τὴν αἰσθητικὴν του προσωπικότητα καὶ μᾶς ἔδωκε τὰ ἀριστουργηματικῶς ἐκτελεσμένα ἔργα του μετὰ τὴν ἀκρίβειαν καὶ φυσικότητα ποῦ τὰ χαρακτηρίζει.

Ἦδη κατὰ τὸ 1473 ὁ Λαυρέντιος ὁ Μεγαλοπρεπὴς, εὐνοῶν αὐτόν, τοῦ παρήγγειλε τὸν Ἅγιον Σεβαστιανὸν (Μουσεῖον τοῦ Βερολίνου). Μετὰ ἓν ἔτος μεταβαίνει εἰς Πίζαν, ὅπου ἐργάζεται τὴν Ἀνάληψιν τῆς Παναγίας, ζωγραφίζει κατόπιν τὰς προσωπογραφίας τοῦ Ἰουλίου τῶν Μεδίκων καὶ τῆς ἀγαπημένης του Σιμονέττα τῆς ἐξαιρετικῆς ἐκείνης καὶ ὡραίας γυναικός, τῆς ὁποίας τὴν φυσιογνωμίαν διετήρησε εἰς πλείστας συνθέσεις του.

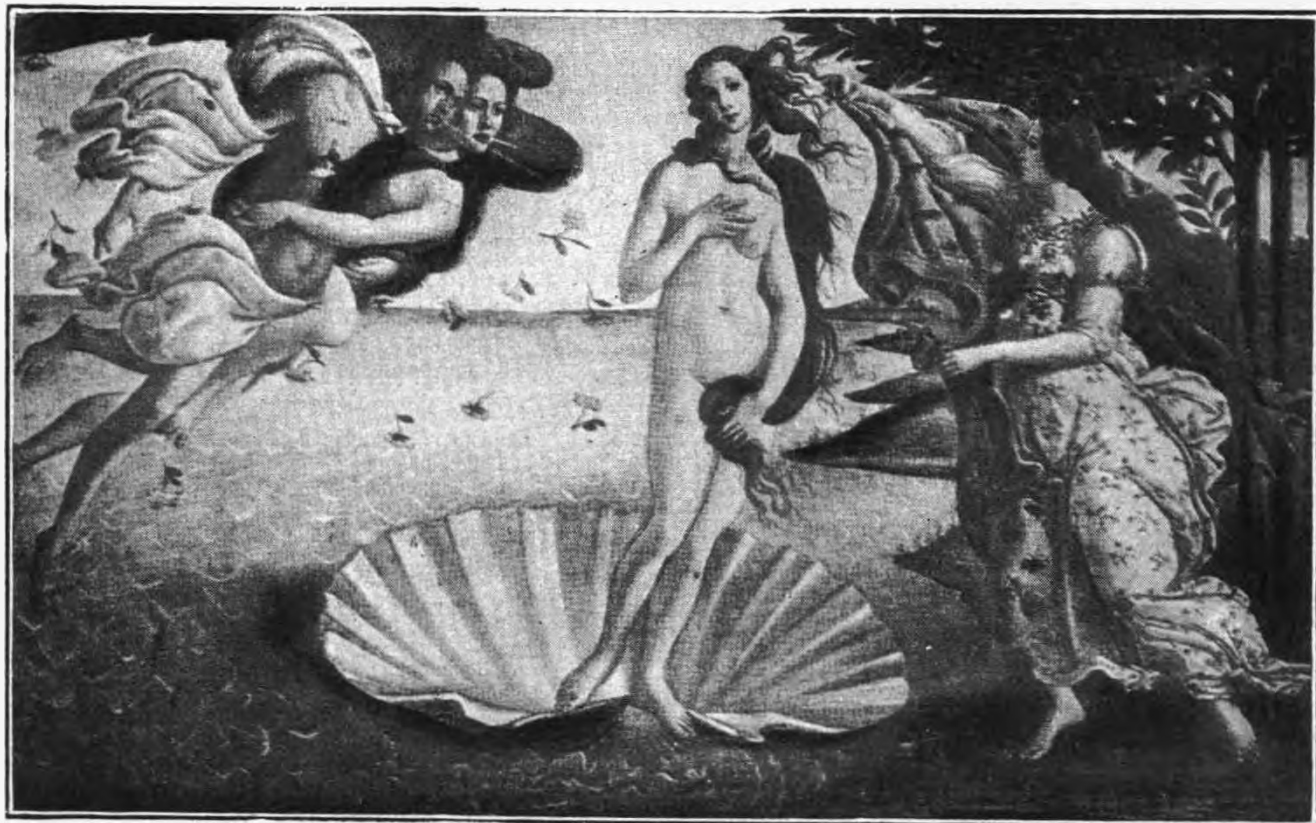
Καὶ ὁ Μποττιτσέλη, ὅπως καὶ τόσοι ἄλλοι καλλιτέχναι τῆς Ἀναγεννήσεως, εὐρεν ἄσυλον εἰς τὸν οἶκον τῶν Μεδίκων. Ἐκεῖ ἐγνωρίσθη μετὰ τὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ πνεύματος, ἔγεινε φίλος μετὰ τὸν Λεονάρδον Ντὰ Βίντση καὶ τὸν Γερλαντάγιο. Κατὰ τὸ 1480 ἐργαζόμενοι εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῶν ἁγίων Πάντων προσεκληθήσαν ἀπὸ τὸν Πάππαν Σίξτον Δ' νὰ κοσμήσουν τὴν νέαν Σιξτινίαν καὶ μεταβαίνει εἰς Ρώμην μετὰ πλῆθος ἄλλων καλλιτεχνῶν, μετὰ τῶν ὁποίων ὁ Περουγίνης, ὁ Πέτρος Ντὶ Κόζιμο καὶ ὁ Πιντουρρίκο. Κατὰ τὴν διαμονὴν του εἰς τὴν Αἰωνίαν Πόλιν ὁ Μποττιτσέλη εὐρήκε τὴν εὐκαιρίαν νὰ σπουδάσῃ τὴν σχολὴν τῆς Ρώμης καὶ ἀφοῦ ἐπὶ τριετίαν παρέμεινε ἀποκτήσας φήμην καὶ χρήματα, ἐπανῆλθεν εἰς Φλωρεντίαν ὅπου εἰργάσθη διὰ τὴν ἔπαυλιν τῶν Μεδίκων εἰς τὴν Βολτέραν. Τὸ 1480 ἕως τὸ 1490 τέλος κατεῖχε τὰ σκῆπτρα τῆς

Φλωρεντινῆς τέχνης καὶ ὠνομάζετο διδάσκαλος τῶν διδασκάλων τῆς Φλωρεντίας. Ἐν τούτοις παρ' ὅλην τὴν ἐκτίμησιν τῶν συγχρόνων του ἡ δόξα τῶν ἐπερχομένων μεγάλων καλλιτεχνῶν μέχρι τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου ἐπεσίασε τὸ ὄνομά του καὶ τὴν τέχνην του μέχρι τοῦ 18ου αἰῶνος ὅπου τυχαίως ὅπως ἐμιμήθησαν τὰς κομώσεις ἐκ τῶν ἔργων του καὶ ἡ μόδα ἔκαμε ὥστε νὰ μελετηθῇ τὸ ἔργον του εὐρύτερον καὶ νὰ ἐπανακτῆσῃ τὴν προτέραν του δόξαν.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἐξετέλεσε τὰ περιφημότερα τῶν ἔργων του. «Ἡ γέννησις τῆς Ἀφροδίτης» καὶ κατόπιν ἡ «Παναγία εἰς τὴν Γρενάδην» καὶ αἱ ὑδρογραφίαι τοῦ Λέμμη εἶναι τὰ ἔργα ἐκεῖνα διὰ τῶν ὁποίων ὁ Σάνδρο εἰσέρχεται πλέον ὀριστικῶς εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ ἡ Φλωρεντία τὴν ἐποχὴν ταύτην εὐρίσκετο εἰς μίαν ἀναστάτῳσιν πολιτικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν. Τὸ 1498 ὑπὸ τὰ οὐρλιάσματα τοῦ πλήθους καίεται ὁ Σαβανάρολα διὰ τὰς κατάρτας του καὶ τὸν θρησκευτικὸν του φανατισμόν. Ὁ Γιρλαντάγιο ἀπέθανε τὸ ἴδιον ἔτος ὅπου ἀπέθνησκε ὁ Πίκο Ντὲ-λά Μεράντολα, καὶ ὁ Κάρολος ὁ Ζ' εἰσῆρχετο εἰς τὴν Φλωρεντίαν. Οἱ ἀδελφοὶ Πολλαγιουόλη εἶχον ἀποθάνει, ὁ Λεονάρδος ντὰ Βίντση μόνον ἐνθυμείτο τὴν Φλωρεντίαν διαρκῶς ταξιδεύων καὶ μόνον ὁ Μιχαὴλ Ἀγγέλος κατεγίνετο νὰ στήσῃ τὸν ὑπερήφανον καὶ θλιμμένον αὐτοῦ Δαβίδ.

Ὁ Μποττιτσέλη ἀπὸ τὴν κατάστασιν αὐτὴν εὐρε καταφύγιον εἰς τὴν μελέτην τοῦ Δάντη, τὸν ὁποῖον εἰκονογράφησε θαυμασίως. Ὁ Μποττιτσέλη ὅπως καὶ ὁ Δάντης ἦτο κατ' ἐξοχὴν Φλωρεντίνος. Εἰς τὴν Πινακοθήκην Οὐφίτση τῆς Φλωρεντίας εἰς μίαν κοινὴν αἴθουσαν συναντῶνται ὁ Λορέντζο Μόντακο, ὁ Μπεάτο Ἀντζέλικο καὶ ὁ Μποττιτσέλη. Καὶ οἱ τρεῖς αὐτοὶ καλλιτέχναι ἀνήκοντες εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν περίοδον ἀντιπροσωπεύουν ὅλην τὴν θρησκευτικὴν τῆς ἐποχῆς μετὰ τὴν ἁρμονίαν τῆς ζωῆς ὅπως τὴν ἠσθάνθη ὁ κόσμος ἐκεῖνος τῶν μεγάλων γεγονότων καὶ τῶν παραδοξοτέρων ἀντιθέσεων. Οἱ δύο πίνακες τῆς αἰθούσης τοῦ Λορέντζο Μόνακο, ἡ «Ἀφρο-

* Βλέπε «Καλλιτέχνην» τεύχος Ἀπριλίου 1910 (Μιχαὴλ Ἀγγέλος), Μαΐου 1910 (Ραφαήλ), Ἰουνίου 1910 (Λεονάρδος ντὰ Βίντση), Αὐγούστου 1910 (Τισσιανός), Σεπτεμβρίου 1910 (Παῦλος Βερονέζε), Ὀκτωβρίου 1910 (Τιντορέττο), Ἰανουαρίου 1911 (Κορρεγιός), Ἀπριλίου 1911 (Ἀνδρέας ντὲλ Σάρτο).

ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΥΠΟ ΣΑΝΔΡΟ ΜΠΟΤΤΙΤΣΕΛΗ

δίτη» και ή «Προσκύνησις» μᾶς δεικνύουν τήν πορείαν κατά τήν ὁποίαν ἐξελιγθη ή τέχνη τοῦ Μποττιτσέλη. Ἡ μία ἀκολουθεί τήν καθαρὰν ἔμπνευσιν μέ πλατωνικάς ιδέας και μέ κάποιαν προκατάληψιν διακοσμητικήν. Ἡ ἄλλη ἀκολουθεί τήν παρατήρησιν τῆς Φλωρεντινῆς πραγματικότητος τοῦ 15^{ου} αἰῶνος. Ὀλίγιστα τῶν ἔργων του ἀνήκουν ἀποκλειστικῶς εἰς τήν μίαν ή τήν ἄλλην τῶν κατηγοριῶν τούτων.

Εἰς τήν πρώτην κατηγορίαν ἀνήκει ή «Ἀνοιξις» τῆς Ἀκαδημίας τῆς Φλωρεντίας μέ τὸ λατρευτὸν σύμπλεγμα τῶν Χαρίτων, αἱ ὁποῖαι χορεύουν ἐνῶ κυματίζουν τὰ περιβάλλοντα αὐτὰς λεπτὰ και διαφανῆ ὑφάσματα, μέ κλίσεις εὐγενεῖς και θελκτικὰς, μέ ὄλην τήν ἡρεμον και χαριτωμένην ποίησιν τῶν λεπτῶν λιγυρῶν σχημάτων ὑπὸ τὰ σκιερὰ δένδρα μεταξὺ τῶν κορμῶν ἀπὸ τῶν ὁποίων διαφαίνεται ή γαλήνη τοῦ Οὐρανοῦ. Ὁμοιάζει ή σκηνή αὕτη πρὸς τὰς φανταστικὰς παραστάσεις διηγήματος μαγισσῶν και ἐν τούτοις αἱ γυναῖκες αὐταὶ εἶναι πραγματικὰ μ' ὄλον τὸν ἰδεαλισμὸν τῶν. Τὸ ἔργον τοῦτο εἰς τὸ ὁποῖον τὰ πρόσωπα ἔχουν φυσικὸν μέγεθος, συγγενεῖς:

ἀναμφιβόλως πρὸς τήν «Ἀφροδίτην» και προηγῆθη τῆς «Προσκυνήσεως».

Στίχοι τοῦ Λαυρεντίου δύνανται νὰ χρησιμεύσουν ὡς ἐπιγραφή:

«Καλῶς ὤρισες Μάϊε — μέ τήν ἀγροτικήν σημάϊαν σου. — Καλῶς ὤρισες ἀνοιξις ποῦ σκορπᾶς τήν χαρὰν εἰς ὄλας τὰς καρδίας. Καὶ σεῖς νέαις κόραις συντροφευμέναις μέ τῆς φίλαις σας, σεῖς ποῦ μέ ρόδα και ἄνθη δείχνετε τὸ Μάη τήν ἐμμορφιά σας. Ἐλάτε κάτω ἀπ' τὴ δροσερῆ σκιά τῶν τρυφερῶν πρασίνων δένδρων. Αἱ ἑορταί, τὰ πουλιὰ ψάλλουν τήν χαρὰν τους τὸν Μάϊον. Ἐκεῖνη ποῦ εἶναι νέα και ὠραία ἄς μὴ συστέλλεται διὰ τὸ κάλλος τῆς. Ἡ εὐμορφία δὲν ξαναγεννιέται ὅπως τὸ χορτάρι. — Καμμία ἄς μὴ περηφανεύεται τὸ Μάη, — τὸν μῆνα τῶν λουλουδιῶν».

Ἡ ποίησις τῶν χρωμάτων εἶναι ἰσχυρωτέρα ἐδῶ ἀπὸ τήν ποίησιν τῶν λέξεων. Τὸ ἔργον ἔχει τὸν ἀρμονικώτερον χρωματισμὸν, ἔχει και ὄλον τὸ μεγαλεῖον τῆς διακοσμητικῆς τοιχογραφίας. Συναντᾶται εἰς τὸ ἔργον τοῦτο θελκτικὴ πολυθεία μέ μίαν ἀγνότητα χριστιανικήν ή πραγματικότης

τῶν σχημάτων μίγνυεται πρὸς τὸν ἰδεαλισμὸν τῶν προσώπων ή πολυτέλεια τῶν ὑφασμάτων και τῶν κεντημάτων πλησιάζει πρὸς τήν καθαρότητα τῶν γραμμῶν τοῦ γυμνοῦ.

Τὰ σώματα τῶν γυναικῶν τούτων ἔχουν λεπτότητα ἰδιαιτέρην ὑπερβαίνουσαν κατὰ πολὺ τὸν συνήθη κανόνα. Αἱ κινήσεις εἶναι ἀποτυπωμένα με χάριν ἀνέκφραστον, οἱ

σταταὶ ἐκπεπληγμένη και συγκεκινημένη. Ἀνωθεν τῆς κεφαλῆς τῆς Ἐρως ἐξακοντίζει τὸ βέλος του, βλέπων τὸ σύμπλεγμα τῶν τριῶν Χαρίτων.

Και ὁ Μορῶ Βωτιέ περιγράφων τήν θαυμασίαν «Ἀνοιξιν» τοῦ Μποττιτσέλη λέγει, ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τήν αὐγὴν τῆς Ἀναγεννήσεως. Ἡ ἡμέρα ἀνατέλλει ὠχρὰ και δροσερὰ ὡς ἡμέρα ἀνοιξέως.

ΠΑΝΑΓΙΑ ΥΠΟ ΣΑΝΔΡΟ ΜΠΟΤΤΙΤΣΕΛΗ

γυμνοὶ πόδες φαίνονται ἐγγίζοντες τὸ χῶμα τὸ σκεπασμένο μέ ἄνθη, αἱ σάρκες διαφρίνονται ὑπὸ τήν λευκὴν σκεπην, τήν ὁποίαν ἀνασηκώνει ταινία αἰθερία. Χρυσοὶ καρποὶ κρέμονται εἰς τοὺς κλάδους σχηματίζοντες στέγασμα. Ἐνα εἶδος μυστηρίου βασιλεύει εἰς τὸ δάσος πέραν τοῦ ὁποῖου παρατηρεῖ τις τήν διαύγειαν τοῦ οὐρανοῦ.

Εἰς τὸ κέντρον μεταξὺ τῆς ἀλληγορίας ταύτης ή κυρία κορυφή εἶναι εἶδος Παναγίας τελείως ἐνδεδυμένης, ή ὁποία προί-

Ἡ τέχνη και τὸ ὑποκείμενον συμφωνοῦν ἐνταῦθα τελείως και εἰς τὸ ἔργον τοῦ Μποττιτσέλη και τῶν συγχρόνων του εὐρίσκει τις ὅ,τι ἐκφραστικώτερον δύναται νὰ παρουσιάσῃ τοῦτο.

Ὁ ἄνθρωπος ἀφυπνίζεται ἐκ τοῦ θλιβεροῦ ὕπνου τοῦ μεσαίωτος, ἀνοίγει τοὺς ὀφθαλμούς, παρατηρεῖ, θαυμάζει. Θαυμάζει τὰ πάντα. Κυττάξατε τήν προσοχὴν, τήν ὑπομονήν, τήν ἐπιμέλειαν, τήν ὁποίαν ἀποκαλύπτουν τὰ φυλλώματα ταῦτα τὰ

ποικιλλόμενα ὑπὸ τῶν καρπῶν καὶ τῆς ἀνθισμένης χλόης.

Κυττάξατε τὰ γυμνά ταῦτα τὰ μόλις καλυπτόμενα, τὰς κινήσεις τὰς τόσον ἐντόνους, αἱ ὁποῖαι δίδουν ἀξίαν εἰς τὰ σχήματα, τὰς ἐξαιρετικῶς συνδεδεμένας χεῖρας τῶν χορευτριῶν καὶ τὴν τόσον ἀξιοπρεπῆ κλίσιν τοῦ προσώπου τοῦ στολισμένου μὲ ἀνθη.

Εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ Νάννη Γκρόσσο εἰς τὴν νεκρικὴν του κλίνην, ἐζήτηει ν' ἀσπασθῆ τὸν Ἐσταυρωμένον τοῦ Δονατέλλο καὶ ὄχι ἄλλον, λέγων, ὅτι θὰ ἀπέθνησκεν ἀπηλπισμένος, εἰάν τοῦ ἔδιδον νὰ ἴδῃ ἄσχημα σχήματα ὅταν θὰ ἄφινε πλέον τὴν ζωὴν... Δὲν εἴμεθα πλέον μακρὰν τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ὁ Τσελλίνη θὰ γράψῃ εἰς τὰς συμβουλὰς του πρὸς νέον καλλιτέχνην: «Θὰ σχεδιάσῃς μετ' εὐχαριστήσεως τοὺς σπονδύλους διότι εἶνε ἐξαιρετικοί... Θὰ σχεδιάσῃς ἐπίσης τὸ ὅστων τὸ εὐρισκόμενον μετὰ τῶν δύο ἰσχύων· εἶνε πολὺ ὠραῖον ὄνομαζεταὶ ὀρροπύγιον ἢ ἱερόν».

Δι' αὐτοὺς τὰ πάντα εἶναι ὠραῖα. Μετ' οὐ πολὺ θὰ ἔλθῃ ὁ ρυθμός, ἡ τέχνη λαμβάνουσα δύναμιν θὰ κάμῃ ἐκλογὴν εἰς τὰ σχήματα, καὶ μόνος ὁ Μποττιτσέλι θὰ παραμείνῃ πιστὸς εἰς αὐτήν. Ἡ φύσις εἶναι τελεία καὶ δὲν θέλει ν' ἀπορρίψῃ τίποτε. Ὁ θαυμασμός του φθάνει μέχρι καὶ τῶν ἐλαχίστων. Καὶ ἐκ τούτων προκύπτει ἓνα σφρίγος νεότητος, μία δρόσος καὶ μία πεποίθησις, τὴν ὁποῖαν δὲν θὰ ἠδύνατο κάνεις νὰ εὕρῃ εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἐποχὴν. Ἡ γυναῖκα ἡ ἐνδεδυμένη μὲ ἀνθη καὶ φαινομένη κατὰ μέτωπον παραμένει ἓν ἐκ τῶν πρωτοτυποτέρων πραγμάτων καὶ συγχρόνως ἐκ τῶν χαριεστέρων τῆς ζωγραφικῆς τέχνης. Συμβολίζει μὲ τὴν λεπτότητά της καὶ τὴν χάριν της, τὴν ἀνοιξιν τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης. Τὸ ἰσχνὸν τοῦτο καὶ λεπτὸν σχέδιον τὸ διαβολομένον εἰς πολλὰ μέρη ἔχει ἀπλότητα μαγευτικὴν. Τὸ δὲ σύμπλεγμα τῶν χορευτριῶν, καὶ ἡ μορφή τοῦ νέου ἀνδρός, ἐνὸς Ἑρμού — προσωπογραφία ἐνὸς ἐκ τῶν Μεδίκων — δὲν σκλαβώνουν ὀλιγώτερον τὸν θεατὴν.

Πολυτιμότεραι εἶναι αἱ ἐκδηλώσεις τῆς μοναδικῆς ταύτης στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποῖαν

ἡ φύσις ἐξύπνησεν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν θερμότητα, τὴν λατρείαν, τὸ πάθος τὸ ἀπείρως ἄγνόν ἐνὸς πρώτου ἔρωτος.

Οἱ Μεδικοί παρήγγειλαν τὸ ἔργον τοῦτο συγχρόνως μὲ τὴν «Γέννησιν τῆς Ἀφροδίτης» διὰ τὴν Villa del Castello, παρήγγειλαν καὶ ἄλλα ἀκόμη εἰς τὸν Μποττιτσέλι ὡς τὴν «Προσκύνησιν τῶν Μάγων» ὅπου ἤθελον αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ν' ἀναπαριστῶνται μετὰ τῆς σεβαστῆς ἀκολουθίας. Εἰς ὅλα ταῦτα τὰ ἔργα ἐπάρθει ὁ αὐτὸς ἐνθουσιασμός, ἡ ἰδία γοργότης, ἡ ἰδία νεότης. Ὅλα ἔχουν τὴν αὐτὴν ἀπλοϊκὴν λεπτότητα καὶ τὴν αὐτὴν θερμότητα. Νομίζει τις, ὅτι βλέπει τὰ πρῶτα ἀνθύλλια, τὰ ἀγγέλλοντα ἤδη τὴν γόνιμον βλάστησιν τῆς ἀνοιξέως, ἀλλὰ ὡς εἶνε λεπτότατα καὶ πρῶϊμα εἶναι καταδικασμένα προῶρως νὰ χαθοῦν ἀφίνοντα θέσιν εἰς ἄλλα ἀνθη εὐρωστότερα. Ἐκ τοῦ προορισμοῦ τούτου προκύπτει ἀναμφιβόλως κάποια χάρις μελαγχολικὴ μὲ τὴν ὁποῖαν περικαλύπτονται ὡς διὰ πέπλου μ' ὄλον ὅτι ἔχουν τὴν πρῶϊμον νεότητά των.»

Τὸν Μάϊον τοῦ 1510 ἀπέθανε ὁ Μποττιτσέλι καὶ ἐνταφιάσθη εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῶν Ἁγίων Πάντων. Μετὰ τῶν λαμπρῶν ἔργων του, τὰ ὁποῖα μᾶς ἀφῆκε, ἡ «Συκοφαντία» του ἐμπνευσθεῖσα ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τοῦ Ἀλμπέρτη ὅπως τὴν ἐζωγράψισεν ὁ Ἀπελλῆς κατὰ τὸν Λουκιανὸν εἶναι ἓν ἐκ τῶν παραστατικωτέρων του ἔργων.

«Σκέπτομαι, ὅτι δὲν εἶναι ξένον πρὸς τὸν σκοπὸν μου νὰ τὴν παρουσιάσω ἐνταῦθα, ὅπως μάθωσιν οἱ ζωγράφοι, ὁποῖαν προσοχὴν πρέπει νὰ δίδωσιν εἰς τὴν εὕρεσιν. Ἐβλεπε κάνεις εἰς τὸν πίνακα τοῦτον ἄνθρωπον ἔχοντα μεγάλα ὦτα, εἰς τὰ πλάγια τοῦ ὁποίου εὐρίσκοντο δύο γυναῖκες· ἢ μία ὠνομάζετο Ἀμάθεια καὶ ἡ ἄλλη Δεισδαιμονία. Πρὸς αὐτὸν ἤρχετο ἡ Συκοφαντία. Ἦτο γυνὴ πολὺ καλοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀλλὰ ἐκφράζουσα εἰς τὴν μορφήν της τὸν δόλον, διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἐκράτει δάδα ἀνημμένην, διὰ τῆς ἄλλης ἐκράτει ἀπὸ τῆς κόμης νέον ἄνδρα ὁ ὁποῖος ἔτεινε τοὺς βραχίονα πρὸς τοὺς οὐρανοὺς. Ὑπῆρχε

ΑΝΟΙΞΙΣ ΥΠΟ ΣΑΝΔΡΟ ΜΠΟΤΤΙΤΣΕΛΗ

προσέτι άνθρωπος ὠχρός, ἄσχημος, μὲ πρόσωπον ἐχθρικόν, ἐχρησίμευεν ὡς ὁδηγός τῆς Συκοφαντίας καὶ ὠνομάζετο Φθόνος. Δύο ἄλλαι γυναῖκες ἀκόμη συνώδευον τὴν Συκοφαντίαν καὶ τῆς διώρθωναν τὸν καλλωπισμὸν καὶ τὰ ἐνδύματα. Ἡ μία ἦτο ἡ Ἀπιστία καὶ ἡ ἄλλη ἡ Ἀπάτη. Ὅπισθεν αὐτῆς ἤρχετο ἡ Συνείδησις, γυνὴ ἐνδεδυμένη πενθίμως, ἔσχιζε τὰς σάρκας τῆς καὶ ἠκολουθεῖτο ὑπὸ νέας κόρης κο-

σμίας καὶ σεμνῆς καὶ αὐτὴ ἦτο ἡ Ἀλήθεια.» Ἀλλ' ὁ Μποττιτσέλη ἦτο κατ' ἐξοχὴν ὁ ζωγράφος τῆς Παναγίας. Οἱ Ἄγγελοι καὶ ἡ Μαντόνες του περικλείουν ὄλην τὴν ὠμορφίαν τῆς ποιητικῆς του ψυχῆς, ἡ ὁποία εὐρίσκετο εἰς τὸ μεταίχμιον τῆς μυστικιστικῆς τέχνης τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὰς πλάνας καὶ τὰς προλήψεις τοῦ παρελθόντος.

ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ
Γλύπτης

ΕΛΕΓΕΙΑ

ΛΥΓΑΡΙΑ

Ὡ λυγαριὰ βαρύπνοη καὶ σὺ
Ποῦ σιὰ κλαδιά σου εἶχα περιπλέξει
Βιολέτιτες κ' ἀνεμῶνες μίαν ἀυγή
Καὶ τὸ στεφάνι τοῦ Μαγιοῦ εἶχα πλέξει

Ἀπὸ ἕναν τάφο βγαίνεις ποῦ ἀνιηγεῖ
Ἡ τρομερὴ τοῦ πεπρωμένου λέξι :
Κατάρα ὦ γιὰ ἐκεῖνον ποῦ ποιεῖ
Κ' ἔχει μὲ αἶμα τῆ ζωῆ του βρέξει.

Ἄν ἴσως σιὸν ἀπότομο γκροεμνὸ
Τὸ χέρι δὲν ἀπλώνει γιὰ τ' ἀγγίξη
Μὲ πόθο τὸ κλαρί σου τ' ἀνθηρό.

Νάρκωσε μέσ' σιὰ σιήθη τοὺς παλμοὺς
Σὲ μυρωμένο ὠκεανὸ νὰ πνίξη
Ἡ σκέψι τοὺς πικροὺς τῆς λογισμοῦς.

ΔΕΝΔΡΟ

Ὡ δένδρο ἐσὺ πλατύφυλλο, σκιερὸ
Ποῦ μέσ' ἀπ' τὰ κλαδιά σου τὸ φεγγάρι
Περγουῖσε κ' ἀπ' τὸ φῶς του τὸ ἀχνὸ
Ἐλάβαινε ἢ ὄψι κάποια χάρι,

Ἐσένα πάλι τὴν ἀναζητῶ
Καὶ τοῦ ληθάργου σπρώχνω τὸ λιθάρι,
Τὰ φύλλα ποῦ νεοανθίζουσι τραγουδῶ,
Τὸ μαλακὸ κ' ἀμόλυντο χορτάρι.

Γυμνὸ μέσ' σιὴ βαρεῖα τῆ χειμωνιά
Ἦρθα καὶ σ' εἶδα, δένδρο ἀγαπημένο,
Δίχως σκιὰ σιὴν ποθητὴ γωνιά.

Καὶ τὴν ὥρα ποῦ θ' ἀνθίσσης μονομιὰ
Κι' ἀπὸ καρποὺς θὰ γέρνης φορτωμένο,
Σ' ἀναζητεῖ σιὰ ὄνειρα τὰ ἡ καρδιά.

ΕΛΕΝΗ Σ. ΛΑΜΑΡΗ

ΟΙ ΘΕΟΙ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ὁ πόλεμος παρέχει πάντοτε εἰς τὰς σκέψεις τῶν ἀνθρώπων μεγαλοπρεπὲς καὶ ἀπαύστως ἀνανεούμενον θέμα. Καὶ εἶναι δυστυχῶς βέβαιον, ὅτι αἱ πλείσται τῶν προσπαθειῶν μας καὶ τῶν ἐφευρέσεων συγκεντρῶνται πάντοτε πρὸς αὐτὸν καὶ συναποτελοῦν εἶδος διαβολικοῦ κατόπτρου ὅπου ἀντανακλᾶται ἀνάποδα καὶ παραμορφωμένη ἡ πρόοδος τοῦ πολιτισμοῦ μας.

Δὲν ἐπιθυμῶ σήμερον νὰ πραγματευθῶ τὸ θέμα τοῦτο εἰμὴ ἀπὸ μιᾶς μόνον ἀπόψεως ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ ν' ἀποδείξω ἄπαξ ἀκόμη, ὅτι ἐφ' ὅσον κατακτῶμεν μέρος τῶν ἀγνώστων δυνάμεων ἐπὶ τοσοῦτον παραιδόμεθα εἰς ταύτας. Μόλις συλλάβωμεν κατὰ τὴν νύκτα ἢ κατὰ τὸν φαινομενικὸν ὕπνον τῆς φύσεως μίαν νέαν λάμψιν ἢ μίαν νέαν πηγὴν ἐνεργείας, καθιστάμεθα συχνὰ τὰ θύματά των καὶ σχεδὸν πάντοτε οἱ σκλάβοι των. Θὰ ἔλεγε κανεὶς, ὅτι ἐνῶ πιστεύομεν, ὅτι ἀπολυτροῦμεθα, ἀπολυτροῦμεν ἡμεῖς ἐπικινδύνους ἐχθροὺς. Εἶνε ἀληθές, ὅτι μὲ τὸν καιρὸν οἱ ἐχθροὶ αὐτοὶ ἀφίνονται νὰ τοὺς ὀδηγῶμεν ἡμεῖς καὶ μᾶς παρέχουν ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας δὲν εἶναι πλέον δυνατὸν νὰ στερηθῶμεν. Ἀλλὰ μόλις εἰς ἐξ αὐτῶν ὑπετάχθη, μόλις ἐτέθη ὑπὸ τὸν ζυγὸν μας θέτει ἐπὶ τὰ ἔχνη ἀντιπάλου ἀπείρως ἐπικινδυνωδεστέρου καὶ ἡ τύχη μας καθίσταται οὕτω ἐπὶ μᾶλλον ἐνδοξος, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο ὄχι ὀλιγώτερον ἀβεβία. Μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων αὐτῶν ὑπάρχουν ἐξ ἄλλου τινές, οἱ ὁποῖοι εἶνε ἐντελῶς ἀκαταδάμαστοι. Ἀλλ' ἴσως διὰ τοῦτο παραμένουν τοιοῦτοι, διότι γνωρίζουν καλλίτερον τῶν ἄλλων νὰ ἐπικαλοῦνται τὰ κακὰ ἐνστικτα τῆς καρδιάς μας, τὰ ὁποῖα ἐπιβραδύνουν κατὰ πολλοὺς αἰῶνας τὰς κατακτήσεις τῆς νοημοσύνης μας.

*
* *

Οὕτω ἰδιαζόντως συμβαίνει μὲ τὰς πλείστας τῶν ἐφευρέσεων, αἱ ὁποῖαι σχετίζον-

ται μὲ τὸν πόλεμον. Τὸ εἶδομεν εἰς προσφάτους καὶ τερατώδεις συγκρούσεις. Τὸ πρῶτον ἦδη ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἱστορίας, δυνάμεις ἐντελῶς νέαι, δυνάμεις τέλος ὄριμοι καὶ ἀπηλλαγμένοι τῆς σκιάς τῶν προαιωνίων προπαρασκευαστικῶν πειραματισμῶν, ἦλθαν νὰ ὑποσκελίσουν τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Μέχρι τῶν τελευταίων τούτων πολέμων, εἶχον ἐκδηλωθῆ κατὰ τὸ ἡμισυ, ἔμεναν παράμερα καὶ ἔδρων ἀπὸ μακρὰν. Ἐδίσταζαν νὰ ἐκδηλωθῶν τελεῖως καὶ ὑπῆρχε ἀκόμη κάποια σχέσις μεταξὺ τῆς αὐτοτελοῦς δράσεως των καὶ τῆς δράσεως τῶν ἰδικῶν μας χειρῶν. Ἡ βολὴ τοῦ ὄπλου δὲν ὑπερέβαινε τὴν ἀκτίνα τοῦ ὀφθαλμοῦ μας καὶ ἡ καταστροφικὴ ἐνέργεια τοῦ φονικωτέρου τηλεβόλου, τῆς ἐπικινδυνωδεστέρας ἐκρηκτικῆς ὕλης, ἦσαν ἐντὸς τῶν ἀνθρωπίνων ἀναλογιῶν. Σήμερον ὑπερφαλαγγίσθημεν, ὀριστικῶς ὑπεχωρήσαμεν, ἡ βασιλεία μας ἔληξε καὶ ἰδοὺ τέλος, ὅτι παρεδόθημεν ὡς κόκκος ἄμμου εἰς τὰς τερατώδεις καὶ αἰνιγματικὰς δυνάμεις, τὰς ὁποίας ἐτολμήσαμεν νὰ ἐπικαλεσθῶμεν εἰς βοήθειάν μας.

*
* *

Εἶνε ἀληθές, ὅτι εἰς πᾶσαν ἐποχὴν τὸ μέρος τῆς ἀνθρωπίνης συμμετοχῆς εἰς τὰς μάχας ὑπῆρχε τὸ ὀλιγώτερον σημαῖνον καὶ τὸ ὀλιγώτερον ἀποφασιστικόν. Ἦδη κατὰ τὴν ὀμηρικὴν ἐποχὴν αἱ θεότητες τοῦ Ὀλύμπου ἀνεμιγνύοντο μετὰ τῶν θνητῶν εἰς τὰς κοιλιάδας τῆς Τροίας καὶ σχεδὸν ἀόρατοι, ἀλλὰ δρῶσαι μέσα εἰς τὴν ἀργυρᾶν των νεφέλην ἐξουσίαζαν, ἐπροστάτευαν ἢ κατεπτύουν τοὺς μαχητάς. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἦσαν θεότητες ἐπ' ὀλίγον μόνον ἰσχυραὶ καὶ ἐπ' ὀλίγον μυστηριώδεις. Μολονότι δὲ ἡ παρέμβασίς των ἐφαίνετο ὑπεράνθρωπος εἶχε τὴν μορφήν καὶ τὴν ψυχολογίαν τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ μυστικά των ἐκινουῦντο ἐπὶ τῆς τροχιάς τῶν ἰδικῶν μας στενῶν μυστικῶν. Ἐξεπορεύ-

οντο ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τῆς νοημοσύνης μας, εἶχαν τὰ πάθη μας, τὰς δυστυχίας μας, τὰς σκέψεις μας κατὰ τι μόνον δικαιωτέρας, ὑψηλότερας καὶ περισσότερον ἄγνας. Ἐπειτα ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος προχωρεῖ ἐν τῷ χρόνῳ, ἐφ' ὅσον ἐξέρχεται τοῦ ὄνειρου καὶ ἡ συνείδησις του αὐξάνει, ὁ δὲ περὶ αὐτὸν κόσμος ἀποκαλύπτεται, οἱ θεοί, οἵτινες τὸν συνώδευαν μεγεθύνονται, ἀλλὰ καὶ ἀπομακρύνονται ἐν ταῦτῳ, γίνονται ὀλιγώτερον εὐκρινεῖς, ἀλλὰ καὶ περισσότερον βίαιοι. Ἐφ' ὅσον δὲ μανθάνει, ἐφ' ὅσον γνωρίζει, τὸ κύμα τοῦ ἀγνωστού πλημμυρίζει τὰς ἐκτάσεις του. Ἐφ' ὅσον δὲ κατ' ἀναλογίαν αἱ στρατιαὶ ὀργανίζονται καὶ ἐπεκτείνονται, τὰ ὄπλα τελειοποιούνται, ἡ ἐπιστήμη προοδεύει καὶ ὑποδουλώνει τὰς φυσικὰς δυνάμεις, ἡ ἐκβάσις τῆς μάχης διαφεύγει τὸν ἀρχηγὸν διὰ τὴν ὑπακούσιν εἰς τὸ σύνολον ἀνεξερευνητῶν νόμων, οἱ ὅποιοι καλοῦνται τύχη, μοῖρα, πεπρωμένον. Ἴδετε ἐπὶ παραδείγματι εἰς τὸ γνωστὸν ἔργον* τοῦ Τολστόϊ τὴν θαυμασίαν εἰκόνα, ἡ ὁποία φαίνεται αὐθεντικὴ, τῆς μάχης τοῦ Βοροδίνου ἢ τῆς Μόσχας, τύπου μιᾶς τῶν μεγάλων μαχῶν τῆς Εὐρώπης. Οἱ δύο ἀρχηγοὶ ὁ Κουτούζωφ καὶ ὁ Ναπολέων, ἴστανται εἰς τοιαύτην ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς μάχης, ὥστε δὲν δύνανται ν' ἀντιληφθῶν ἢ ἀσήμαντα μόνον ἐπεισόδια καὶ σχεδὸν ἀγνοοῦν τὰ συμβαίνοντα. Ὁ Κουτούζωφ, ὡς γνήσιος σλαῦος μοιρολάτρης, ἔχει συνείδησιν τῆς «δυνάμεως τῶν πραγμάτων». Πελώριος, μονόφθαλμος, ὑπνηλός, σωριασμένος ἐμπρὸς εἰς μίαν καλύβην, ἐπάνω εἰς ἓνα πάγκον στρωμένον μετὰ πηλῶν, ἀναμένει τὴν ἐκβάσιν τῆς περιπετειᾶς, δὲν δίδει κάμμιναν διαταγὴν, ἀρκούμενος νὰ συναινεῖ ἢ ὄχι εἰς ὅ,τι τοῦ προτείνουν. Ἄλλ' ὁ Ναπολέων, αὐτὸς κολακεύεται νὰ πιστεῦθῃ, ὅτι διευθύνει συμβάντα, τὰ ὁποία δὲν διακρίνει καν. Τὸ βράδυ τῆς προτεραιᾶς ὑπηγόρευσε τὴν διάταξιν τῆς μάχης. Ἄλλ' ἀπὸ τῶν πρώτων ἀψιμαχιῶν δι' ἐκείνης ἀκριβῶς τῆς «δυνάμεως τῶν πραγμάτων» εἰς τὴν ὁποίαν

* «Πόλεμος καὶ Εἰρήνη».

παρεδόθη ὁ Κουτούζωφ, οὐδεμία ἐκ τῶν προδιαγεγραμμένων διαταγῶν του ἐξετελέσθη, οὔτε ἦτο δυνατόν νὰ ἐκτελεσθῇ. Καὶ ὁμως πιστὸς εἰς τὸ φανταστικὸν σχέδιον, τὸ ὁποῖον ἡ πραγματικότης ἐντελῶς ἀνέτρεψε, νομίζει, ὅτι δίδει διαταγὰς καὶ δὲν κάμνει τίποτε ἄλλο παρὰ ν' ἀκολουθῇ, φθάνων πολὺ ἀργά, τὰς ἀποφάσεις τῆς τύχης, αἱ ὁποῖαι προτρέχουν παντοῦ τῶν ἐξηγησιμῶν καὶ ἐν ἀλλοφροσύνῃ ὑπασιπιστῶν του. Καὶ ἡ μάχη ἀκολουθεῖ τὸν δρόμον τῆς διαγεγραμμένη ὑπὸ τῆς φύσεως ὡς ποταμός, ὁ ὁποῖος ρεεῖ ἀδιαφορῶν πρὸς τὴν κραυγὴν τῶν ἀνθρώπων τῶν συνηθροισμένων παρὰ τὰς ὄχθας του.

* *

Ἐν τούτοις ὁ Ναπολέων ἐξ ὄλων τῶν στρατηγῶν τῶν τελευταίων πολέμων, εἶνε ὁ μόνος, ὁ ὁποῖος κρατεῖ τὴν φαινομενικότητα ἀνθρωπίνης διευθύνσεως. Αἱ ξέναι δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι ἐβοήθουν τὰ στρατεύματα του καὶ αἱ ὁποῖαι ἤδη ἐκυριάρχουν αὐτῶν, μόλις ἐξήρχοντο τῆς νηπιότητος. Ἄλλὰ σήμερον τί θὰ ἔκαμνε; Θὰ ἠδύνατο νὰ συγκρατῆσθαι τὸ ἑκατοστὸν τῆς ἐπιρροῆς, τὴν ὁποίαν ἐξήσκει ἐπὶ τῆς τύχης τῶν μαχῶν; Διότι τῶρα αἱ νηπιώδεις ἐκεῖναι δυνάμεις ἐμεγεθύνθησαν καὶ ἄλλοι θεοὶ ἐπικρέμανται τῶν τάξεών μας, ὠθοῦν καὶ διασκορπίζουν τὰς φάλαγγάς μας, διαρρηγνύουν τὰς γραμμάς μας, διασείουν τὰς ἀκροπόλεις μας, καὶ καταβυθίζουν τὰ πλοῖά μας. Δὲν ἔχουν πλέον ἀνθρωπίνην μορφήν, ἀνακύπτουν ἐκ τοῦ πρωτογενοῦς χάους, ἔρχονται πολὺ μακρύτερα ἀπὸ τοὺς προκατόχους των καὶ ὄλη των ἡ ἰσχύς, ὄλοι των οἱ νόμοι, αἱ προθέσεις εὐρίσκονται ἐκτὸς τοῦ κύκλου τῆς ἰδίας μας ζωῆς καὶ πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος τῆς σφαίρας τῆς νοημοσύνης μας, εἰς κόσμον ἀπολύτως κλειστόν, εἰς τὸν ἐχθρικώτερον κόσμον πρὸς τὰς τύχας τοῦ εἶδους μας, εἰς τὸν ἄμορφον καὶ βάνανσον κόσμον τῆς ἀδρανούς ὕλης. Οὕτω εἰς τοὺς ἀγνώστους αὐτοὺς καὶ ἐπιφόβους τυφλοὺς, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν τίποτε τὸ κοινὸν μαζὴν μας, οἱ ὅποιοι ὑπακούουν εἰς ὠθήσεις καὶ

διαταγὰς ἐπίσης ἀγνοουμένους ὡς ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ρυθμίζουν τὰ ἄστρα τὰ πλέον μυθωδῶς ἀπομακρυσμένα, εἰς τὰς ἀδιεσδύτους αὐτὰς καὶ ἀκαθέκτους ἐνεργείας ἀφίνομεν τὴν φροντίδα νὰ διαχαράξουν ὅ,τι ἀνήκει μόνον καὶ ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς ἀνωτέρας λειτουργίας τῆς μορφῆς τῆς ζωῆς, τὴν ὁποίαν παριστῶμεν μόνον ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης. Εἰς τὰ ἄτακτα αὐτὰ τέρατα ἐμπιστευόμεθα τὴν σχεδὸν θείαν ἐντολὴν τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ λογικοῦ μας καὶ τῆς ἀφειτηρίας τῆς ιδέας τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀδικίας.

* *

Εἰς ποίας λοιπὸν δυνάμεις παρεδώσαμεν τὰ ἰδικά μας προνόμια; — Κάποτε κάμνω τὸ ὄνειρον αὐτό, ὅτι κάποιος ἐξ ἡμῶν εἶνε ὠπλισμένος μετὰ ὀφθαλμόν, ὁ ὁποῖος συλλαμβάνει ὅ,τι ἐξελίσσειται περὶξ ἡμῶν, ὅ,τι πληροὶ τὰς λάμπεις ἐκεῖνας ποῦ κυματίζουν τὰ βλέμματά μας καὶ τὰς ὁποίας θεωροῦμεν διαφανεῖς καὶ κενὰς, ὡς ὁ τυφλὸς — ἐὰν ἄλλαι αἰσθήσεις δὲν τὸν ἐπειθον — θὰ ἐθεώρει κενὰ τὰ ἐρέβη, τὰ περισφίγγοντα τὸ μέτωπόν του. Φαντασθῶμεν, ὅτι ὁ ἴδιος ἐκεῖνος ἄνθρωπος διαπερᾷ τὸ ἐξ ὑδραργύρου λεπτὸν ἐπίστρωμα τῆς κρυσταλλίνης σφαίρας ἐν τῇ ὁποίᾳ ζῶμεν καὶ ἡ ὁποία ἀντανακλᾷ μόνον τὴν ἰδίαν μας μορφήν, τὰς ἰδίας μας κινήσεις καὶ τὰς ἰδίας μας σκέψεις. Φαντασθῶμεν, ὅτι μίαν ἡμέραν διὰ μέσου ὄλων αὐτῶν τῶν φαινομενικῶν παραστάσεων, αἱ ὁποῖαι μᾶς φυλακίζουν, ἐφθάνομεν τέλος τὰς οὐσιώδεις πραγματικότητος καὶ ὅτι τὸ ἀόρατον, τὸ ὁποῖον πανταχόθεν μᾶς περικαλύπτει, καὶ μᾶς ρίπτει κάτω, μᾶς ἀνεγείρει, μᾶς ὠθεῖ καὶ μᾶς σταματᾷ ἢ μᾶς ἀναγκάζει νὰ ὑποχωρῶμεν, — φανερώνει αἰφνιδίως τὰς πελωρίας, τρομακτικὰς ἀσυνειθίστους εἰκόνας, αἱ ὁποῖαι περιενδύουν βεβαίως εἰς τὴν κοιλότητα τοῦ διαστήματος τὰ φαινόμενα καὶ τοὺς νόμους τῆς φύσεως τῶν ὁποίων εἴμεθα τὰ εὐθραυστα παίγνια. Ἄς μὴ ἰσχυρισθῶμεν, ὅτι εἶνε τοῦτο ἀπλῶς ὄνειρον ποιητοῦ. Τῶρα ἀκριβῶς πειθόμενοι, ὅτι οἱ νόμοι ἐκεῖναι δὲν ἔχουν οὔτε μορφήν, οὔτε πρόσωπον καὶ

* *

λησμονοῦντες τόσο ἐκόλως τὴν παντοδυναμίαν των καὶ τὴν ἀκάματον παρουσίαν των, τῶρα ἀκριβῶς εὐρισκόμεθα ἐν τῷ ὄνειρῳ, ἐν τῷ βραχεῖ ὄνειρῳ τῆς ἀνθρωπίνης πλάνης. Καὶ τότε μόνον εἰσβαίνομεν εἰς τὴν αἰωνίαν ἀλήθειαν τῆς ζωῆς, τῆς ἀπεριορίστου ὅπου κολυμβᾷ ἡ ἰδία ἡμῶν ζωὴ. Ὅποῖον σπαράσσον θέαμα καὶ ὁποῖα ἀποκάλυψις, ἡ ὁποία θὰ ἐτρομοκράτει καὶ θὰ παρέλue εἰς τὰ βάθη τῆς ἀνυπαρξίας τῆς πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν! Βλέπετε, ἐπὶ παραδείγματι, μεταξύ τῶν ἄλλων φανταστικῶν θριάμβων τῆς τυφλώσεώς μας, βλέπετε τοὺς δύο αὐτοὺς στόλους, οἱ ὅποιοι προετοιμάζονται πρὸς μάχην; — Μερικαὶ χιλιάδες ἀνθρώπων, τόσο ἀδιορθῶτων καὶ ἀνεπαρκῶν ἐν σχέσει μετὰ τὴν πραγματικότητα τῶν πρὸς δρᾶσιν ληφθεῖσῶν δυνάμεων ὅσῳ μία δρᾶξ μυρμηκιοῦν ἐντὸς παρθένου δάσους, μερικαὶ χιλιάδες ἀνθρώπων κολακεύονται νὰ πιστεύουν, ὅτι ὑποδουλώνουν καὶ χρησιμοποιοῦν εἰς ὄφελος ἰδέας ξένης πρὸς τὸ σύμπαν, τοὺς πλέον ἀκαταλογίστους καὶ ἐπικινδύνους τῶν νόμων του. Προσπαθήσατε νὰ δώσετε εἰς ἕκαστον τῶν νόμων τούτων μίαν ὄψιν ἢ μίαν φυσιογνωμίαν ἀνάλογον καὶ ἀνταποκρινομένην εἰς τὴν δυνάμιν του καὶ τὰς λειτουργίας του. Διὰ νὰ μὴ συγκρουσθῆτε εὐθύς ἐξ ἀρχῆς πρὸς τὸ ἀδύνατον, τὸ ἀφάνταστον, παραλείψατε, ἐὰν φοβῆσθε, τοὺς βαθυτέρους καὶ τοὺς μεγαλοπρεστέρους ἐξ αὐτῶν μεταξύ ἄλλων τὸν περὶ τοῦ κέντρου τῆς βαρύτητος εἰς τὸν ὁποῖον ὑπακούουν τὰ πλοῖα καὶ ἡ θάλασσα, ἡ ὁποία τὰ φέρει καὶ ἡ γῆ ἡ ὁποία φέρει τὴν θάλασσαν καὶ ὄλοι οἱ πλανῆται, οἱ ὅποιοι ὑποστηρίζουν τὴν γῆν. Θὰ ἐχρειάζετο νὰ ζητήσετε τόσο μακρὰν, ἐντὸς τοιούτων ἐρμηώσεων, ἐντὸς τοιούτων ἀπειρῶν, πέραν τούτων ἢ ἐκεῖνων τῶν ἄστρων, τὰ ἀποτελοῦντα τὸν νόμον τοῦ στοιχείου, ὥστε τὸ σύμπαν ὁλόκληρον δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ τοῦ δανείσῃ μορφήν, οὔτε ὄνειρον κανένα νὰ τοῦ δώσῃ πιθανὴν ἐκφρασιν.

* Ἄς λάβωμεν λοιπὸν τοὺς μᾶλλον περιω-

ρισμένους νόμους εάν υπάρχουν μεταξύ αὐτῶν οἱ γνωρίζοντες ὄρια, τοὺς πλησιέστερους πρὸς ἡμᾶς εάν υπάρχουν οἱ πλησιέστεροι ἡμῶν. Ἄς περιορισθῶμεν πρὸς στιγμήν εἰς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους τὰ πλοῖα περὶ τῶν ὁποίων εἶπομεν νομίζουσι ὑποτεταγμένους εἰς τὰ πλευρά των, εἰς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους νομίζομεν εἰδικῶς ὑποτελεῖς καὶ τέχνα τῶν ἔργων μας. Μὲ ποῖαν τερατώδη μορφήν, μὲ ποῖον γιγαντιαῖον σκότος θὰ περιβάλωμεν τὴν δύναμιν διὰ νὰ ὁμιλήσωμεν μόνον περὶ αὐτῆς, τῶν ἐκρηκτικῶν ὑλῶν, θεῶν νέων καὶ ὑπερτάτων, οἱ ὅποιοι ἐξεθρόνισαν εἰς τὰ τεμένη τοῦ πολέμου ὄλους τοὺς θεοὺς τῆς ἄλλοτε; Πόθεν καὶ ἀπὸ ποῖα βᾶθη, ἀπὸ ποῖας ἀπυθμένους ἀδύσσοις ἀνακύπτουν οἱ δαίμονες αὐτοί, οἱ ὅποιοι μέχρι τοῦδε δὲν εἶχαν ἰδῆ ποτε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας; Πρὸς ποῖαν οἰκογένειαν φρικαλεοτήτων, πρὸς ποῖαν ἀπρόοπτον ὁμάδα μυστηρίων πρέπει νὰ τοὺς προσαρτήσωμεν; Μελινίτις, δυναμίτις, παγκλαστίτις, χορδίτις καὶ ροβυρίτις, λυδίτις καὶ βληματίτις, φάσματα ἀπερίγραπτα, παραπλευρώς τῶν ὁποίων ἡ ἀρχαία μαύρη πυρίτις, φόβητρον τῶν πατέρων μας, καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ κεραυνός, ὁ ὁποῖος ἐξέφραζε δι' ἡμᾶς τὴν τραγικωτέραν κίνησιν τῆς θείας ὀργῆς, φαίνονται ὡς ἀγαθαὶ γυναῖκες ὀλίγον φλύαροι, ἱκαναὶ ἴσως καὶ νὰ μᾶς ραπίσουν, ἀλλὰ σχεδὸν ἀβλαβεῖς καὶ μητρικαί! Κάνεις δὲν εἰσέδυσεν οὐδὲ εἰς τὸ ἐπιπολαιότερον τῶν ἀναριθμητῶν σας μυστικῶν καὶ ὁ χημικός, ὁ ὁποῖος συνθέτει τὸν ὕπνον σας τὸσον βαθέως ὡς ὁ μηχανικός ἢ ὁ πυροβολητής, οἱ ὅποιοι σᾶς ἀφυπνίζουν, ἀγνοεῖ τὴν φύσιν σας. τὴν καταγωγὴν σας, τὴν ψυχὴν σας, τὰ ὄρια τῶν ἀνυπολογίστων ὀρμῶν σας καὶ τοὺς αἰωνίους νόμους εἰς τοὺς ὁποίους

αἰφνιδίως ὑπακούετε. Εἴσθε τάχα ἢ ἀνταρσία πραγμάτων φυλακισμένων ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων; ἢ ἀστραπηβόλος μεταμόρφωσις τοῦ θανάτου, ἢ τρομερὰ εὐθυμία τῆς ἀνυπαρξίας τοῦ σκιρτᾶ, ἢ ἐκρηξίς τοῦ μίσους ἢ ἢ ὑπερβολὴ τῆς χαρᾶς; Εἴσθε μορφή νέας ζωῆς τὸσον πυρετώδους ὥστε νὰ καταναλίσκη εἰς ἓνα δευτερόλεπτον τὴν ὑπομονὴν εἴκοσι αἰώνων; Εἴσθε λάμψις τοῦ αἰνίγματος τοῦ κόσμου, τὸ ὁποῖον εὕρισκει διέξοδον εἰς τοὺς νόμους τῆς σιγῆς τοῦ τὸν περικλείουν; Εἴσθε δάνειον ριψοκίνδυνον ἐκ τοῦ ἑναποταμιεύματος τῆς ἐνεργείας, ἢ ὁποῖα κρατεῖ τὴν γῆν μας εἰς τὸ διάστημα; Συλλέγετε ἄρα γε εἰς ἓν νεῦμα ὀφθαλμοῦ, δι' ὀρμὴν, ποῦ δὲν ἔχει τὴν ὁμοίαν τῆς, πρὸς νέον πεπρωμένον πᾶν ὅ,τι προετοιμάζεται, πᾶν ὅ,τι γίνεται. πᾶν ὅ,τι συμπυκνοῦται εἰς τὸ μυστικὸν τῶν βράχων, τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν ὀρέων; Εἴσθε ψυχὴ ἢ ὕλη ἢ τρίτη κατάστασις ἀκόμη ἀνώνυμος τῆς ζωῆς; Πόθεν ἀντλεῖτε τὴν δύναμιν τῶν καταστροφῶν σας, ποῦ στηρίζετε τὸν μοχλόν σας, ὁ ὁποῖος δύναται ν' ἀνατρέψη μίαν ἡπειρον καὶ πόθεν προέρχεται ἡ ὀρμή σας, ἢ ὁποῖα θὰ ἠδύνατο νὰ ὑπερβῆ τὴν ζώνην τῶν ἄστρων, ὅπου ἡ γῆ ἢ μητέρα σας ἐξασκεῖ τὴν θέλησίν τῆς; Εἰς ὅλας αὐτάς τὰς ἐρωτήσεις ὁ σοφός, ὁ ὁποῖος σᾶς δημιουργεῖ, θ' ἀπαντήσῃ ἀπλοῦστατα, ὅτι «ἡ δύναμις σας προέρχεται ἐκ τῆς ἀποτόμου παραγωγῆς μεγάλης μάζης ἀερίνης εἰς πολὺ στενὸν χῶρον ἢ ὥστε νὰ δύναται νὰ τὴν συγκρατήσῃ ὑπὸ τὴν ἀτμοσφαιρικὴν πίεσιν». Εἶνε βέβαιον, ὅτι ὁ ὀρισμὸς αὗτος ἀνταποκρίνεται εἰς ὅλα καὶ ὅτι ὅλα δι' αὐτοῦ διαφωτίζονται. Βλέπομεν ἐν αὐτῷ τὰ βᾶθη τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ λοιποῦ γνωρίζομεν ὅπως δι' ὅλα τὰ πράγματα ποῦ νὰ βασισθῶμεν.

ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ ΜΑΙΤΕΡΛΙΓΚ

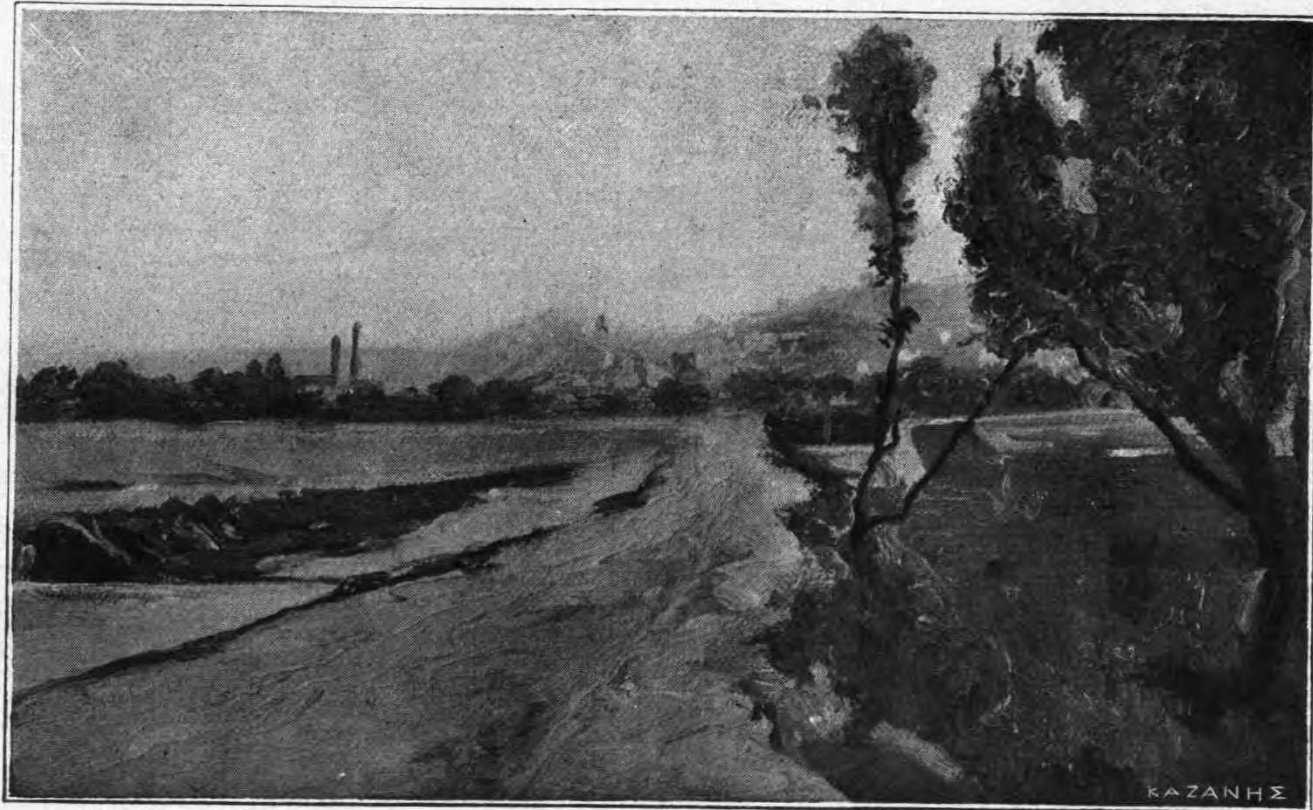
ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ

ΛΟΥΚΑΣ ΓΕΡΑΚΗΣ

Ἡ ζωὴ μας μὲ ὄλους τοὺς μόχθους, τὰς ἐναντιότητας, τὰς πικρίας καὶ τὰς θλίψεις, διαθέτει πάντοτε τὴν ψυχὴν μας εὐαρέστως, στοργικῶς. μὲ περιπάθειαν εἰς κάποιαν τῆς στιγμᾶς, ποῦ ὅσω καὶ ἂν μᾶς ἐξαντλεῖ καὶ μᾶς θλίβει, αὐταὶ μόνον ἀρκοῦν νὰ μᾶς ὑποβάλλουν τὴν ιδέαν τῆς ἐμορφιάς τῆς, αὐτὴν τὴν χαρὰν τῆς ὑπάρξεώς μας. Ἡ ποίησις ἔχει ἴσως πάντοτε τὰς ἀκμαιότερας ἐμπνεύσεις τῆς ἀπὸ αὐτὰς τὰς στιγμᾶς. Εἶνε τὸσον ἀνακουφιστικῶς καὶ χαρμωσύνως ὑποβλητικαί, ὅσω καὶ ὅταν πλάττη τοὺς νέους κόσμους ἀκριβῶς διότι αὐτὴ ἡ χαρὰ τῆς ζωῆς εἶνε τὸ παντοτεινὸν ἰδανικὸν τῆς ἐκζητούσης μίαν μεταβολὴν ἀνθρωπότητος. Οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ καλλιτέχνη, οἱ ὅποιοι ἀπετύπωσαν τὰ ἔργα των εἰς αὐτὸν τὸν εὐφρόσυτον τόνον ὑπέρβησαν ὅλοι αὐτὴν τὴν ἀνάγκην καὶ ἡ τέχνη τότε εἰς τοὺς μυρίους τρόπους τῆς, εἰς τοὺς ἀπείρους ἰδεασμούς τῆς φαίνε-

ται, ὅτι ἐνῶ ἀναγνωρίζει τὰ διάφορα μέσα ἔχει πάντοτε τὸν αὐτὸν σκοπὸν. Ἀπὸ τὴν γραμμικὴν ὑπεροχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τὸ ἐνθεὸν βλέμμα του, ἀπὸ τὰς ἐναρμονίους κινήσεις του μέχρι καὶ τοῦ μόλις εἰς τὴν κατωτάτην ἐξέλιξιν δημιουργομένου ζώου, ἀπὸ τὸ μεγαλεῖον τῶν ἀπόψεων καὶ τῶν ἐναλλαγῶν τῆς φύσεως μέχρι τοῦ ταπεινοτέρου ἔργου τῆς ἀνθρωπίνης δημιουργίας, ἡ θεία χάρις εἶνε παντοῦ. Καὶ ἡ θεία χάρις δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο ἀπὸ ἐμορφιά.

Ὁ κ. Λουκάς Γερακῆς εἶναι ἀπόστολος αὐτῆς τῆς τέχνης. Ζωγραφίζει ὄχι κατὰ προτίμησιν, ἀλλ' αὐθορμήτως, ὡς εἴαν κάμνη μίαν ἀσυνείδητον ἐργασίαν, ὅ,τι ἡ ζωὴ δίδει ὠραῖον εἰς ὅλας αὐτῆς τὰς ἀπόψεις. Δημιουργεῖ, ἀλλὰ χωρὶς νὰ θέλῃ νὰ ὠραῖση εἰς τὴν φανταστικὴν των ὑπαρξίν κόσμους καὶ νὰ μᾶς τοὺς ἀπεικονίσῃ σύμφωνα μὲ ἓνα ἰδεῶδες του, τὸ ὁποῖον θὰ

ΛΟΥΚΑΣ ΓΕΡΑΛΗΣ

ΑΘΗΝΑΪΚΟΝ ΤΟΠΕΙΟΝ

ήτο τάσις ἐξ ὧν βλέπει νὰ μᾶς δώσῃ, πρωτίστως ὅ,τι θὰ ἔπρεπε νὰ εἶνε καὶ νὰ ζῇ. Ἡ διάνοιά του ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὴν ἐνδιάθετον ἔρευναν δὲν ὁμοιάζει τὸ ἐπαναστατημένον πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐκσπᾷ ὀρμητικῶς ὡς διαμαρτυρία μὲ τὰς ἰδανικὰς μορφὰς καὶ εἰκόνας τῶν ἐπιθυμητῶν του μόνον κόσμων καὶ ρίπτει πρόσωπα καὶ πράγματα μὲ τὴν ἐλευθερίαν τῶν κινήσεων τῆς ἠθικῆς ἐμορφιάς εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς φύσεως. Ἱστορεῖ ἀπλῶς, λέγει, ἀφηγεῖται. Ὁ ἔνθεος ζωγράφος τῆς Παναγίας τῆς Σιζιτίας αἴφνης ἀναπτέρωνει ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανὸν τὸ γυναικεῖον πλάσμα, τὸ ὁποῖον ἐνόμισεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ εἶνε ἡ μητέρα τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλ' ἂν μεταβῶμεν εἰς ἄλλην αἶθουσαν τῆς αὐτῆς πινακοθήκης, ὅπου εἶνε ἐκτεθειμένον τὸ ἐπιβλητικὸν αὐτὸ ἔργον, θὰ αἰσθανθῶμεν παρ' ὅλον τὸ ἀπότομον τῆς ἀντιθέσεως τοῦ θέματος, ποῦ διὰ τὴν ὑποβλητικὴν του δύναμιν καταντᾷ νὰ εἶνε τὸ πᾶν εἰς τὰς εἰκαστικὰς τέχνας, βεβαίως ὄχι ἀνάλογον, ἀλλ' ἰσχυρὰν πάντοτε αἰσθητικὴν ἱκανοποίησιν ἀπὸ τὴν εἰκόνα μιᾶς ἀπλῆς θαλαμηπόλου ποῦ ἐκτελεῖ πεζοτά-

την ἀνάγκην τῆς ζωῆς φέρουσα τὸ πρῶτον δίσκον μὲ τὸ κίπελλον τῆς σοκολάτας, ἀλλὰ μὲ τὴν χάριν ὥστε αὐτὴ ἡ πεζοτῆς νὰ μεταβάλλεται εἰς ἕνα ἀπείρωσ ὠραῖον ποίημα.

Διότι εἶνε τόσον ἰδεωδῶς ἔμορφη ἐπίσης ἡ κόρη αὐτῆ, διότι περικλείει τόσην ἠθικὴν ἐμορφίαν αὐτῆ ἡ ταπεινοτάτη στιγμή ὥστε αἰσθανόμεθα, ὅτι τὸ θέμα αὐτὸ μᾶς γοητεύει ὅπως τὸ πρῶτον μᾶς συγκινεῖ καὶ μᾶς ἐξυψοῖ.

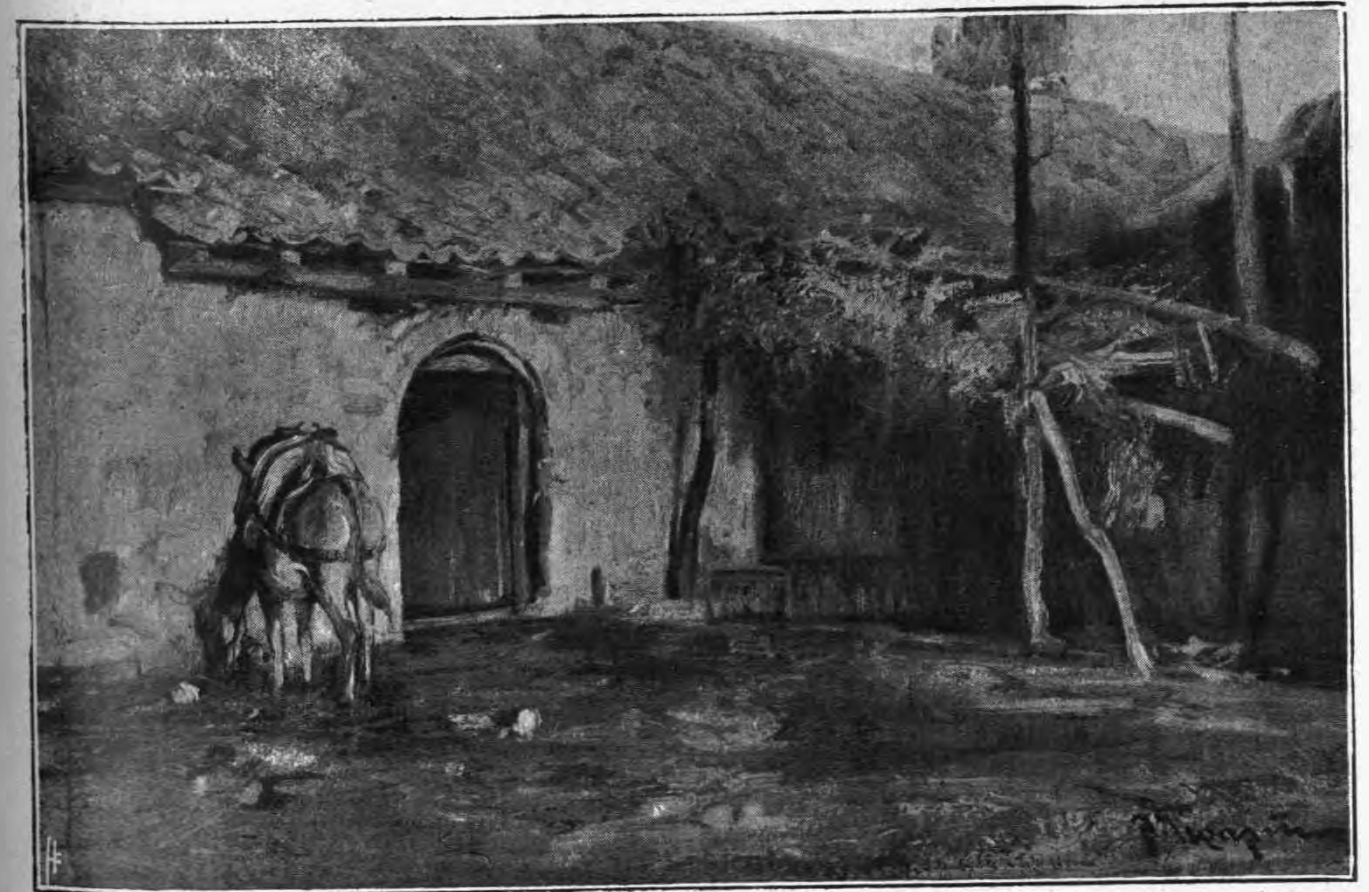
Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν εἶδος εἰς τὴν τέχνην, τὸ ὁποῖον νὰ μὴν ἐκτελῇ τὸν προορισμὸν τῆς αἰσθητικῆς τῆς καὶ ἠθικῆς ἐπιδράσεως. Ἐὰν ἰδῆτε ἕνα ἐπιβλητικὸν τοπίον τοῦ Μπέκλιν ἢ τὰς φυσικὰς ἀπόψεις μερικῶν πινακῶν τοῦ Λεονάρδου ντὰ Βίντσι, βλέπετε, σκέπτεσθε, λαχταρᾶτε τὰς ὑπερόχους ἐμπνεύσεις, αἱ ὁποῖαι φέρουν τὴν σκέψιν εἰς τὰς ἀνωτέρας δημιουργικὰς σφαίρας. Διότι ἡ τέχνη τότε εἶνε διπλῆ, εἶνε δράμα καὶ εἶνε ἔννοια, εἶνε τοπίον καὶ εἶνε σκηνὴ διανοητικοῦ δράματος. Ἄλλ' ἂν ἰδῆτε ἕνα τοπίον τοῦ ζωγράφου, ὁ ὁποῖος εἶδε ἀπλῶς τὴν ἐμορφίαν καὶ οὐδὲν ἄλλο, τότε ὑπάρχει πάλιν ἀνακούφισις, χαρὰ,

ἡδονή. Εἶνε ἡ ζωὴ ποῦ ὁμιλεῖ εἰς τὴν φαντασίαν μας, εἰς τὴν καρδιά μας χωρὶς ἡ πρώτη διανοητικὴ λειτουργία νὰ μᾶς ἀνησυγῇ μὲ ὄραματα ὑπέρτερα τῶν ὧν ἔχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν, χωρὶς ἡ καρδιά νὰ μᾶς ταλανίζῃ μὲ συγκινήσεις, αἱ ὁποῖαι εἶνε ἐνδεχόμενον καὶ νὰ σταματήσουν τοὺς παλμούς της.

Ἐγὼ προσωπικῶς θὰ ἐδίσταζα νὰ εἶπω ποῖα τέχνη μὲ συγκινεῖ περισσότερο. Ἐὰν δὲν ἀνεγνώριζα ὡς ἱερὰν ἀποστολὴν τῆς τέχνης, ὅτι ὁ προορισμὸς της εἶνε ὠραῖουσα νὰ μεταβάλλῃ, διακοσμοῦσα νὰ δημιουργῇ ἠθικὰς ἐννοίας, ἐὰν ἤθελα ἀπλῶς νὰ δώσω ὅλα τὰ δικαιώματά του εἰς τὸ καθημερινὸν μου ἀνθρώπινον «ἐγὼ», θὰ ἔλεγα, ὅτι ἡ τέχνη ποῦ διηγεῖται ὅ,τι ὠραῖον ἔχει ἡ ζωὴ, αὐτὴ μὲ θέλγει περισσότερο. Καὶ αὐτὰ τὰ θέλητρά της ἐφ' ὅσον πρόκειται νὰ διακρίνωμεν ἕνα καλλιτεχνικὸν νεοελληνικὸν περιβάλλον, ἔστω καὶ τόσω περιωρισμένον ὡς εἶνε τὸ σημερινόν, μᾶς τὰ δίδει ἐπαρκῶς ὁ χρωστήρ τοῦ Λουκά Γεραλή, τὸν ὁποῖον συνολικῶς σχε-

δὸν εἰς τὸ ἔργον του παρουσιάζομεν σήμερον εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας.

Ἐνθυμοῦμαι, ὅτι ἡ πρώτη μου γνωριμία μὲ τὰ ἔργα τοῦ Λουκά Γεραλή χρονολογεῖται ἀπὸ περίου, ὅτε ἤνοιξε εἰς τὸ Ζάππειον ἡ Ἐκθεσις τῆς «Καλλιτεχνικῆς Ἑταιρείας». Ὅταν ἀντίκρυσα τὴν πρώτην αἶθουσαν τὸ ἀληθινόν, τὸ φυσικὸν χρῶμα τριῶν εἰκόνων μὲ ἐσταμάτησε. Ἡρώτησα τὸν σύνοδόν μου καὶ φίλον μου γλύπτην Θωμόπουλον καὶ μοῦ εἶπε τότε διὰ πρώτην φορὰν τὸ ὄνομα τοῦ Λουκά Γεραλή. Ἐνα τοπίον ἰδίως μὲ ἐμάγευσε. Ἡ ἀφέλεια τῆς ἐκλογῆς τοῦ θέματος, ἕνα ἀχοῦρι ἀγροτικοῦ σπιτιοῦ μὲ ἕνα γαῖδαρον βόσκοντα ἔξω καὶ τίποτε ἄλλο θὰ ἦτο κίνδυνος νὰ ματαιώσῃ κάθε καλλιτεχνικὴν προσπάθειαν χωρὶς τὴν ἀλήθειαν τοῦ χρώματος, ἕνα ὀλόχρυσον ἠλιοσφῆτισμα, ἕνα ζεστὸ πανηγύρι τοῦ ἡλίου, ποῦ τὴν ταπεινὴν σκηνὴν ἀνάγει εἰς τὴν ἰσότητά περιόπτου θεάματος. Τὸ ἄλλο ἔργον ἦτο μία οἰκογενειακὴ σκηνή. Μία γυναῖκα ποῦ διαβάζει εὐχάριστον γράμμα τὴν νύκτα κάτω

ΛΟΥΚΑΣ ΓΕΡΑΛΗΣ

ΑΧΟΥΡΙ

ἀπὸ τὸ φῶς τῆς λάμπας εἰς ἐπήκοον μιᾶς ἄλλης γυναικὸς καὶ τῆς μικρᾶς προφανῶς ὑπηρετρίας ποῦ με συγκαταβατικὴν οἰκειότητα τῶν κυριῶν τῆς παρακάθηται. Καὶ τρίτον ἔργον τὸ «Πότισμα τῶν λουλουδιῶν». Μία νέα ποῦ ποτίζει τὰ λουλούδια τῆς εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ τῆς. Ἴδου θέματα πλέον ἢ ἀπλᾶ, κοινὰ εἰς κάθε μάτι,

εἰς πᾶσαν ἀντίληψιν καὶ νοημοσύνην, θέματα ἀπλῶς τυχαῖα. τὰ ὅποια μᾶς δίδει ἡ ζωὴ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, διὰ πάντα ἄνθρωπον, εἰς πᾶσαν χώραν. Θὰ ἔλεγα, ὅτι χρειάζεται ἡρωισμὸς διὰ νὰ ἐπιληθῆ κανεὶς τοιοῦτων θεμάτων. Ἄλλ' ὅποια ἡ τέχνη τοῦ ζωγράφου νὰ ἀνασύρῃ ἐκ τῆς ψυχῆς μας, ν' ἀνασταίνῃ τὰς ὠραίας ἐντυπώσεις ποῦ ὑπάρχουν ἐν αὐτῇ ἐκ τοιοῦτων εἰκόνων! Μὲ ἰδίαν χάριν τὸ ἐπιτυγχάνει αὐτὸ ὁ

ΛΟΥΚΑΣ ΓΕΡΑΛΗΣ

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Γεραλῆς, ὁ διηγούμενος οὕτω εἰς τὸν ἥρεμον, τὸν μετριόφρονα τόνον ποῦ εἶνε ὁ ἴδιος ὁ χαρακτήρ του, τὴν ποίησιν τῆς ζωῆς ποῦ θὰ ὑπάρχῃ αἰωνίως ὑπὸ οἰανδήποτε μορφήν καὶ ἂν μεταλλάσσεται εἰς τὰς ὀλίγας καλὰς τῆς στιγμᾶς.

Καὶ ἂν τοιαῦτα εἶνε αἱ ἐμπνεύσεις του, ἡ ψυχὴ του, ὁ χαρακτήρ του, τὰ τεχνικά του μέσα, ἡ ἰκανότης τοῦ νὰ σύρῃ γραμμὰς, τοῦ νὰ πλάττῃ σχήματα, τοῦ νὰ φωτίζῃ καὶ σκιάζῃ, εἶνε ἐκ τῶν σπανιωτέρων προνομιακῶν προτερημάτων ἑνὸς ζω-

γράφου. Ἴτιποτε δὲν ὑπάρχει τὸ ἀσταθές, τὸ ἀμφίβολον, τὸ ἐξ ἀδυναμίας διαφεύγον ἢ ἐξ ἀνεπαρκείας κακῶς τονιζόμενον, τὸ μὴ σαφῶς χαραγμένον καὶ ἐπὶ πλέον τὸ μὴ προκύπτον ἐξ εὐσυνειδήτου σπουδῆς.

Ἡ γραμμὴ εἶνε ὅσω τὸ δυνατόν ἄμεσος καὶ ἐκλεκτικὴ, αἱ μᾶζαι προβάλλουν ἐπαρκῶς εἰς τὴν φυσιολογικὴν των ἐξέλιξιν ἐκ

τῶν πρώτων ἀσαφῶν σχημάτων εἰς τὰ μᾶλλον καθωρισμένα, εἰς τὴν ὄλην των ζωὴν. Ὁ Γεραλῆς εἶχε διδάσκαλον τὸν Λύτραν. Αὐτὸ τὸ βλέπει κανεὶς ὄχι μόνον εἰς τὴν προτίμησιν τῶν ἐμπνεύσεων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν προσοχὴν τῆς ἐπιμελοῦς ἐργασίας ἰδιότητος, ἡ ὅποια ἐχαρακτήριζε τὸν εὐσυνειδήτον ἐκεῖνον διδάσκαλον. Ὁ μαθητὴς ἔλαβε ὅλα τὰ πλούσια δῶρα τοῦ διδασκάλου εὐγνωμόνως, καὶ ἀμιλλᾶται μὲ ἐ-

πιτυχίας, τὰς ὁποίας θὰ ἐφθόνει ὁ διδάσκαλος, εἰς τὸ μεγάλο μυστήριον τοῦ χρωματισμοῦ. Ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην ὁ νέος Γεραλῆς εἶνε ἤδη διδάσκαλος. Ἡ παλέττα του ὑγραίνεται μὲ τὸν χρωματικὸν αἰθέρα τῆς φύσεως ποῦ τὰ μάτια του ἀναπαράγουν εἰς ἐκπλήσσοσαν καὶ συγκινοῦσαν ἀλήθειαν. Κάμμία συνθηματικότης, κανένα ψεῦδος, κάμμία τεχνικὴ ἐπιρροή, ἐπομένως ὅλα ἀληθινὰ κατ' εὐθειαν ἀπὸ τὴν φύσιν.

Εἰς τὰς τεχνικὰς αὐτὰς λειτουργίας ὁ

ΛΟΥΚΑΣ ΓΕΡΑΛΗΣ

ΖΩΓΡΑΦΟΣ

Λουκάς Γεραλῆς δὲν καταβάλλει κάμμιαν προσπάθειαν. Ἔργάζεται ἀφελῶς καὶ εὐχερῶς. Ἄλλοι θὰ ἐκοπίαζαν δι' αὐτό, ἀλλ' ἡ ὑγιὲς του ψυχὴ δὲν ἔχει ἀδυναμίας καὶ δισταγμούς καὶ προσοικειοῦται ἀμέσως τὴν αἴγλην τοῦ φωτός. Ἀγαθὴ, ὅπως εἶνε ρωμαλέα, ἥρεμος ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγαθότητος, βλέπει ὅ,τι πρέπει νὰ βλέπῃ μία ὠραία ψυχὴ καὶ, χωρὶς νὰ φανῶ, ὅτι ὑπερβάλλω εἰς ἔπαινον, ὑπάρχει εἰς τὸ ἔργον του ἡ βαθυτέρα ἐκεῖνη ἰσορροπία τῆς κλασικῆς ἀπλότητος.

Ἡ ἀπεικόνισις τῶν θεμάτων του ποικίλλει ἀπὸ τῶν σκινοῶν τῆς καθημερινῆς ζωῆς πρὸς τὰ φυσικὰ τοπεῖα, ἀπὸ τῶν ἐπεισοδίων τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου μέχρι τῶν πινάκων «νεκρᾶς φύσεως», ἐξελίσσεται μὲ ἀπλότητα καὶ ἡρεμίαν εἰς ἓνα ἐξηγητισμὸν πραγματισμόν, ἀλλ' ὄχι δι' αὐτὸ παραμορφωμένη ἀπὸ τὰς ἐπιτηδεύσεις πρὸς τὴν πρωτότυπον δῆθεν ἔκφρασιν μὲ κινηματικὰ ἐναποθέματα τοῦ χρωστήρος, τὰ ἐπιδεικνυόμενα οὕτω διὰ νὰ ἐμφαίνου

ἀκμὴν καὶ ἐνεργητικότητα, ἀλλὰ τὰ μὴ παύοντα ὅταν δὲν κινοῦνται ἀπὸ τὸ χεῖρ μεγάλου δημιουργοῦ νὰ εἶνε ἀπλῆ συσσώρευσις μᾶζης χρωμάτων. Εἰς τὴν ποικιλίαν τῶν θεμάτων του τὸ κυριαρχοῦν πνεῦμα εἶνε ἡ χαρμόσυνος ἔκφρασις τῆς ζωῆς, ἡ ὅποια εἶνε τόσον ἰσχυρὰ κάποτε ὥστε νὰ φθάνῃ τὴν ὑπερέντασιν γελοιογραφίας ὅπως αἰφνης εἰς τὸν καλόγηρον, ὁ ὅποιος κοντὰ εἰς τὸ τζάκι εἶνε ἔτοιμος νὰ αἰσθανθῇ ὄλην τὴν ἡδονὴν μιᾶς γενναίας πανδαισίας. Ἡ διονυσιακὴ αὐτὴ μορφή ἢ μετημφισμένη μὲ τὸ εὐλαβὲς σχῆμα πόσα δὲν λέγει διὰ τὰ παντοτεινὰ θέλητρα τῆς ζωῆς, ἡ ὅποια χαιρεκάκως ἀρέσκειται ν' ἀποκαλύπτῃ τὴν ὑποκρισίαν τοῦ ἀνθρωπίνου ζώου.

Ἐκ τῶν ἐδῶ παρατιθεμένων ἔργων τοῦ καλλιτέχνου, ὁ ἀναγνώστης ἔχει νὰ θαυμάσῃ πολλά, θὰ ἦτο δὲ ζωηρότερος ὁ θαυμασμός

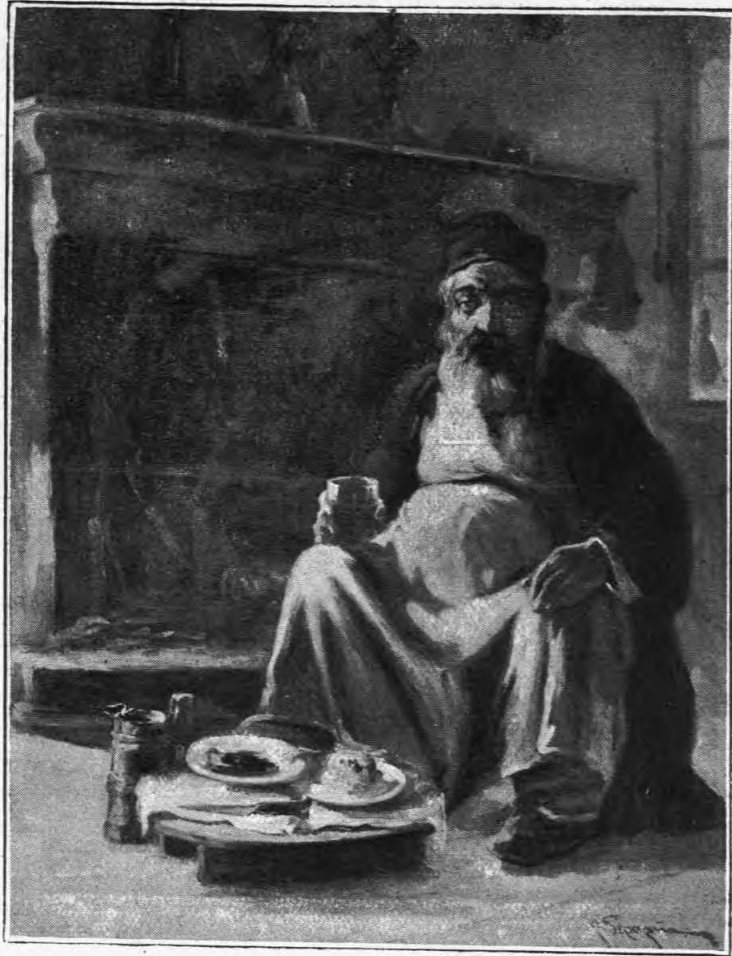
ΛΟΥΚΑΣ ΓΕΡΑΛΗΣ

ΓΥΦΤΑΚΟΣ

του εάν ήδύνατο να ἴδῃ τὰ πρωτότυπα εἰς τὴν αἴγλην τοῦ χρωματισμοῦ των. Διότι ὁ Γεραλῆς πρωτίστως εἶνε χρῶμα. Ὁ μικρὸς βοσκὸς ποῦ παραθέτομεν ἐκτὸς τοῦ κειμένου εἶνε ἡ ποιητικώτερα ποῦ ἤμποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ ἀντίληψις αὐτοῦ τοῦ θέματος, ὁ δὲ χρωματισμὸς του εἰς

καὶ αὐτὸ ἴσως εἶνε τὸ ὄλον ὡς ἀντίκρυσμα δι' ὅλας ὅσας μᾶς δίδει ἡ ζωὴ θλίψεις καὶ πικρίας.

Ὁ Λουκάς Γεραλῆς κατάγεται ἐκ Μυτιλήνης καὶ ἐσπούδασε εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Πολυτεχνεῖον. Ὅ,τι δὲ διηγείται ἡ τέχνη του εἶνε ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος ἀγαθός, ἤρε-

ΛΟΥΚΑΣ ΓΕΡΑΛΗΣ

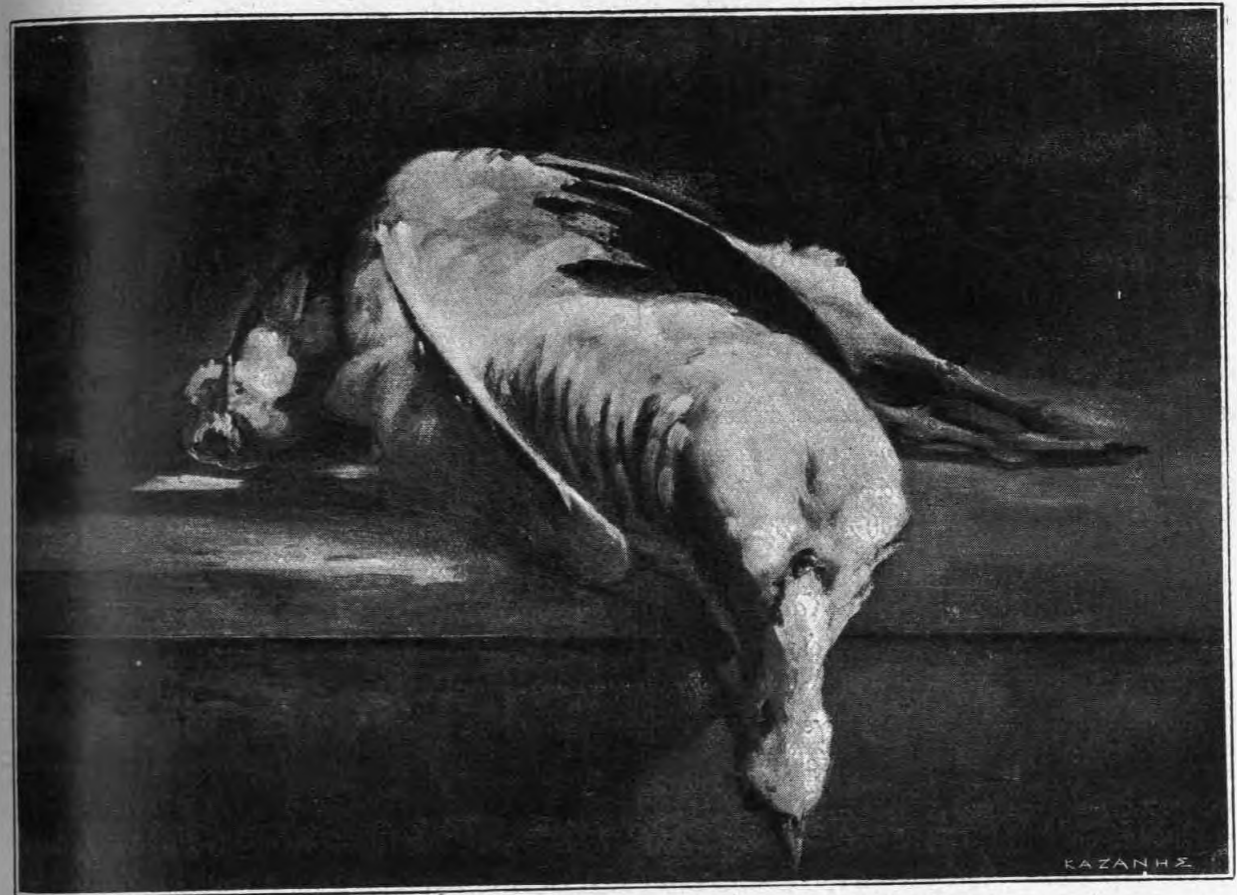
Ο ΠΑΤΕΡ ΑΚΑΚΙΟΣ

ἓνα λεπτὸν τόνον χαρᾶς καθιστᾶ τὸ ἔργον αὐτὸ ἰδιορρυθμῶς μοναδικόν. Ἐπίσης εἶνε ὠραία, δίδουσα τὴν ἀναμνησιν ἐνὸς ἐσπερινοῦ διὰ τὰς παιδικὰς στιγμὰς τῆς ψυχῆς μας, ἡ σκηνὴ τοῦ «Κανδηλανάπτου».

Οὕτω ἀπὸ θέματος εἰς θέμα σταματῶμεν πάντα εἰς ὠραίας ἀναμνήσεις, εἰς ὅ,τι μᾶς ἐφείσθη ἄγρον, εὐγενές, ἀνιδιοτελές, ἡ ζωὴ μας, εἰς τὰς μυρίας συμπληθητικὰς εἰκόνας καὶ εἰς τὰς ἀρμονικὰς φωνάς, ποῦ μᾶς ἔδωκε καὶ εἰς τὰς ὁποίας μᾶς ὠμίλησε ἡ φύσις. Καὶ αὐτὸ εἶνε πολὺ

μος, μετριόφρων. Εἰς ξένην Σχολὴν δὲν μετέβη καὶ τοῦτο ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως εἶνε μειονέκτημα διότι ἐξ ὅσων θετικῶς παρ' αὐτοῦ ἔχομεν, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ποία θὰ ἦτο ἡ τέχνη του εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς μέσα εἰς ἓνα μεγάλο καὶ ἀντάξιόν του καλλιτεχνικὸν περιβάλλον. Ἄλλ' εἶνε τόσον νέος ἀκόμη ὥστε ἡ ἰδέα τοῦ εὐρυτάτου μέλλοντος του νὰ μᾶς δεσμεύῃ ἀπὸ τοῦδε μὲ τὴν πεποιθήσιν βεβαίως ἐξελίξεως καὶ προόδου.

ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ

ΛΟΥΚΑΣ ΓΕΡΑΛΗΣ

ΠΕΡΔΙΚΕΣ

ΦΥΛΛΑ ΚΑΙ ΦΤΕΡΑ

ΛΕΥΚΑ

Τῇ λεύκα τῇ βεργόλιγγῃ τὴν ἔδειρεν ἡ μπόρα,
τῆς μάδησε ἀσυμπόνετα τὸ κάθε της κλαδί.
Μὰ νά, ὁ χειμῶνας πέρασε κι' ἡ ἀνοιξὴ ἦρθε τώρα
καὶ στὸ πυκνὸ της φύλλωμα τ' ἀηδόνι κελαηδεῖ.

ΘΕΟΙ

Γύρω στὰ μάρμαρα ἡ ἐρημιὰ κι' ἡ ἀμίλητὴ τους χάρη.
Στὰ θέμελά τους οἱ Θεοὶ κοιμοῦνται ἠδονικὰ
κι' ἔρχεται σὰν προσκυνητὴς τις νύχτες τὸ φεγγάρι
κι' ἀπάνω στὶς χρυσόπειρες τῶχρό του φῶς σκορπᾷ.

ΠΡΩΪ

Μῆτε ἴσκιοι, μῆτε κι' ὄνειρα, μῆτε ἄχνες, μῆτε θάμψη,
κι' ὅλα τὸ φῶς, τὸ μέγα φῶς, τὸ πλούσιο φῶς τὰ πίνει,
καὶ πορφυρώνουν τὰ βοννά, κάθε ἀκρογιαλὴ λάμπει
κι' ἡ πεταλούδα ἠλιόχαρη φιλιὰ στὰ ρόδα δίνει.

ΖΗΣΙΜΟΣ ΣΙΔΕΡΗΣ

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΠΡΩΤΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΩΜΩΔΙΟΓΡΑΦΟΙ

(ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ)

Η Ζάκυνθος μέχρι τοῦ 1750 ἐστερεῖτο θεάτρου. Πρὸ αὐτοῦ ἐδιδάχθησαν ἐν αἰθούσαις εὐγενῶν κατὰ μὲν τὸ 1571 οἱ «Πέρσαι» τοῦ Αἰσχύλου, κατὰ δὲ τὸ 1617 ἰταλικὴ τις κωμῶδια καὶ τέλος κατὰ τὸ 1718 ἡ «Ἐρωφίλη» τοῦ Χορτάτη.

Τὸ πρῶτον κτίριον θεάτρου ἀνηγέρθη τὸ 1750 ἐν τῷ Φρουρίῳ ἐνθα ἄλλοτε ἦτο ἡ κυρία τῆς Ζακύνθου πόλις καὶ οὐ ἔνεκα οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἐκαλοῦντο: *Καισιρινοί*. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος θεάτρον, ὡς συμβαίνει πάντοτε εἰς τὰς πόλεις ἐνθα γίνονται τὰ πρῶτα βήματα πρὸς ἀναγέννησιν τῆς τέχνης τοῦ Θεσπιδος, ἀνηγέρθη ἰδιωτικῆ πρωτοβουλία δι' ἐράνων τῶν Ἐνετῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῆς νεολαίας τῆς Ζακύνθου. Πού ἀκριβῶς ἐκεῖτο τὸ θεάτρον δὲν εἶναι γνωστὸν· αἱ μόναι περὶ αὐτοῦ σωζόμεναι πληροφορίαι εἶναι, ὅτι περιελάμβανε τριακόσια περίπου άτομα, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐπαίζοντο ἰταλικά κωμῶδια ἐξ ὧν σὺν τῷ χρόνῳ ἐπεκράτησαν αἱ τοῦ Γολδόνη, ὅτι οἱ ἠθοποιοὶ ἦσαν ἐρασιτέχνη ἀξιωματικοὶ τῆς Ἐνετικῆς Δημοκρατίας καὶ Ζακύνθιοι νέοι καὶ ὅτι ἡ εἰσοδος ἀπηγορεύετο εἰς τὰς γυναῖκας.

Ἐπίσης ἄγνωστον εἶναι μέχρι τίνος χρόνου ἐλειτούργησε τὸ θεάτρον τοῦτο. Ἐν τούτοις ἐκ τινῶν ἐγγράφων σωζομένων πληροφοριῶν δυναμέθα νὰ συμπεράνωμεν μετὰ βεβαιότητος σχεδόν, ὅτι τὸ θεάτρον τοῦ Φρουρίου ἐλειτούργησε μέχρι τοῦ 1790, καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν γένει διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου σπουδαιότατον, ὅτι ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος θεάτρῳ ἐδιδάχθησαν αἱ πρῶται ἀληθεῖς ἑλληνικαὶ κωμῶδια ἠθῶν καὶ χαρκατήρων περὶ ὧν ἤδη φέρομεν τὸν λόγον ὡς εἰσαγωγὴν τοῦ κεφαλαίου τούτου.

Ἡ ποιητικωτάτη Ζάκυνθος, μεταξὺ τῶν ἄλλων ποιητῶν, δύναται νὰ καυχᾶται, ὅτι παρήγαγε καὶ τοὺς τρεῖς πρῶτους

ἑλληνας κωμωδιογράφους¹ οἵτινες ἐπειράθησαν νὰ γράψωσι κωμῶδιας δι' ὧν νὰ διακωμωδοῦνται αἱ κακίαι καὶ τὰ ἐλαττώματα τῶν συγχρόνων αὐτῶν, πρὸς δὲ νὰ ἀπεικονίζονται τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα καὶ ἐν γένει ὁ βίος τοῦ λαοῦ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποίου ἔζησαν.

Οἱ κωμωδιογράφοι οὗτοι ἦσαν ὁ Ἰωάννης Καντούνης, ὁ Σαβοῖας Σουμερλῆς καὶ ὁ Δημήτριος Γουζέλης ἅπαντες κάτοχοι τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας καὶ μιμηταὶ τῆς τέχνης τοῦ Γολδόνη καὶ τοῦ Μεταστασίου γενόμενοι.

Ἐκ τούτων, ὁ Ἰωάννης Καντούνης ἦτο ἰατρός καὶ μεταφραστὴς τῶν δρῶματων τοῦ Μεταστασίου. Καθ' ὃν χρόνον ἐξήσκει τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ ἐν Ζακύνθῳ, πολλοὶ ἐμπειρικοὶ ἰατροὶ ἐξ Ἡπείρου ἐρχόμενοι καὶ φέροντες ἐν τῇ πείρᾳ αὐτῶν φάρμακα καὶ συνταγὰς, περιήρχοντο τὰ χωρία τῆς νήσου καὶ ἐθεράπευον πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσιν μαλκικίαν. Τοὺς ἰατροὺς

¹ Σύγχρονος αὐτῶν, νομίζω, ὅτι ὑπῆρξεν ὁ Μιχαὴλ Συμαχικός ὅστις μετέφρασε καὶ ἐξέδωκεν ἐν Ἐνετίᾳ τὸ 1770 ἠρωϊκὸν δρᾶμα ὑπὸ τὸν ἐξῆς τίτλον:

»Ὁ Πατὴρ-Φίτος

»ἦγρον δρᾶμα ἠρωϊκὸν μεταγραμματισμένο ἀπὸ τὸ ἴδιον τὸ ἰταλικὸν πάρε μου (παρ' ἐμοῦ)

»Μιχαὴλ Συμαχικοῦ ἐκ πόλεως Ζακύνθου
»εἰς κατάνυξιν καὶ περιδιάβασιν φίλον μου καὶ εἰς μάθησιν ἀληθινὸν νοήματον ἀφιερωμένο τὸ εὐγενέστατο καὶ ἀξιώτατο κίριο κίριο Νικόλαο Κομοῦτο.

»Ἐνετίῃσι 1770 παρὰ Ἀντρέα τοῦ Ἰουλιανοῦ».

Σημειωτέον ὅτι ὁ «Πατὴρ-Φίτος» αὐτὸς εἶναι ὁ Pastor fido (ὁ πιστὸς βοσκὸς) τοῦ Γουαρινῆ. Ὁ κ. Κ. Ν. Σάθας ἐν τῷ «Κρητικῷ θεάτρῳ» (σελ. κθ' ὑποσημ. 1) ἀναφέρει καὶ ἑτέραν μετάφρασιν τοῦ «Πιστοῦ Βοσκῶ» γενομένην ὑπὸ τοῦ Ζακύνθιου Μιχαὴλ Σουμάκη καὶ ἐκδοθεῖσαν ἐν Βενετίᾳ τὸ 1658. — Πιθανῶς ὁ Μιχαὴλ Σουμάκης αὐτὸς ὃν ἀναφέρει ὁ κ. Σάθας νὰ εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον μετὰ τὸν ἰδικὸν μου Μιχαὴλ Συμαχικὸν ὅτε ἡ ἐκδοσις τῆν ἀναφέρω θὰ εἶναι ἀνατύπωσις τῆς ἐν ἔτει 1658 γενομένης καὶ τότε ὁ Μιχ. Συμαχικός εἶναι πολὺ προγενέστερος τῶν τριῶν Ζακύνθιων κωμωδιογράφων.

αὐτοῦς. οὗς ὠνόμαζον τότε *Γιαννιώτας* διότι οἱ πλείστοι κατήγοντο ἐξ Ἰωαννίνων, ὄχι μόνον ἢ τότε κυβέρνησις τῆς νήσου ἠνείχετο, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς τοὺς περιέβαλε διὰ τυφλῆς ἐμπιστοσύνης, ἴσως διότι πολλοὶ πάσχοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπετυφλώθησαν ἀπὸ τὴν θεραπευτικὴν ἰκανότητα τῶν νόθων αὐτῶν τέκνων τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Ἐπόμενον ἄρα ἦτο νὰ ἐξοργισθῶσι κατ' αὐτῶν οἱ τε ἰατροὶ καὶ φαρμακοποιοὶ τῆς νήσου ὧν τὰ συμφέροντα σπουδαίως παρεβλάπτοντο. Ἀνηνέχθησαν λοιπὸν πρὸς τὴν τότε Κυβέρνησιν τῆς νήσου, ἀλλ' οὐδὲν αὐτῆ ὑπὲρ αὐτῶν ἔπραξε. Οἱ Γιαννιώται ἐξηκολούθουν τὸ ἀπαίσιον ἔργον των. Ἄλλ' ὅ,τι δὲν ἔπραξεν ἡ Κυβέρνησις, τὸ ἔπραξεν ἡ σάτυρα, εἰς ἣν κατέφυγεν ὁ Καντούνης γράψας ἔμμετρον κωμῶδιον ὑπὸ τὸν τίτλον «οἱ Γιαννιώται» ἐν ἧ μὲ τὰ ζωηρότερα χρώματα ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐζωγράφησε τὴν παχυλὴν ἀμάθειαν τῶν ἐμπειρικῶν ἐξ Ἡπείρου ἰατρῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν αὐτοθυσίαν τῶν Ζακυνθίων, οἵτινες ὑπεβάλλοντο εἰς τὰς ἥκιστα θεραπευτικὰς μεθόδους αὐτῶν. Ἡ κωμῶδια τοῦ Καντούνη, ἐν ἧ ἀπεικονίζετο πιστῶς ὁ τότε βίος τῶν Ζακυνθίων, παρασταθεῖσα ἀπὸ σκηνης ἐπέφερεν ὅσα ὁ ποιητὴς δι' αὐτῆς ἐζήτησεν ἀποτελέσματα καθόσον ἔκτοτε οἱ Γιαννιώται σπανιώτατα εὗρισκον ἀσθενεῖς πρὸς θεραπείαν. Ἀλλὰ πότε ἐγράφη καὶ παρεστάθη ἡ κωμῶδια τοῦ Καντούνη¹; Οὐδεμία περὶ τούτου ὑπάρχει ἐγγράφος πληροφορία. Ἐν ἐγγράφῳ τινὶ² ἀναφέρεται, ὅτι κατὰ τὸ 1764 παρεστάθη ἑλληνικὴ κωμῶδια «Σὲ ἕνα ἀρχοντικὸ σπῆτι» εἰς ἣν παρευρέθησαν πάντες σχεδόν οἱ ἰατροὶ καταγοητευθέντες ἐκ τῆς παραστάσεως. Λαμβανομένου ὑπ' ὄψει ὅτι κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐγένοντο ἐν πάσῃ ἐπισημότητι καὶ οἱ γάμοι τοῦ Καντούνη δὲν εἶναι ποσῶς ἀπίθανον ἢ πληροφορία τοῦ ἐγγράφου ν' ἀναφέρεται εἰς τοὺς «Γιαννιώτας».

¹ Ὁ Καντούνης ἐγεννήθη τὸ 1731 καὶ ἀπέθανε τὸ 1817.

² Τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐγγράφου μοὶ ἀνεκοίνωσεν ὁ ἱστοριοδίφης κ. Σ. Δε-Βιάζης εἰς ὃν καὶ πολλὰς ἄλλας περὶ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ θεάτρου ὀφείλω πληροφορίας.

Ὁ ἕτερος τῶν ποιητῶν κωμωδιογράφων ἦτο ὁ Σαβοῖας, Σουμερλῆς ὅστις τοσαύτην κλίσιν περὶ τὸ στιχουργεῖν εἶχεν, ὥστε, λέγεται, ὅτι προσελθὼν ποτὲ παρὰ τῷ δικηγόρῳ Λογοθέτῃ ἐξέθεσεν αὐτῷ ὀλόκληρον ὑπόθεσιν τοῦ ἔμμετρου.

Καὶ οὗτος, ἐκτὸς τῶν ἄλλων ποιημάτων του, ἔγραψε κωμῶδιον ἠθῶν ἔμμετρον δι' ἧς προσεπάθησε νὰ διορθώσῃ τὰ κακῶς ἔχοντα παρὰ τοῖς συμπατριώταις αὐτοῦ Ζακυνθίοις. Ὡς θέμα τῆς κωμῶδιας του ἔλαβεν ὁ Σουμερλῆς τὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπάρχουσαν παρὰ τισι τῶν Ζακυνθίων ἀδικον μῆνιν κατὰ τῶν Πελοποννησίων, οἵτινες, ἐρχόμενοι εἰς Ζάκυνθον, ἀπέκτων διὰ τῆς ἐργασίας αὐτῶν χρήματα καὶ τιμὴν. Τὸ τοιοῦτο μερὶς τις τῶν Ζακυνθίων δὲν ἔβλεπε μὲ καλὸν ὄμμα καὶ παντοιοτρόπως προσεπάθει νὰ διαβάλλῃ τοὺς Μωραίτας, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀποκαλοῦσα αὐτοὺς ξένους, ἀφ' ἑτέρου δὲ συκοφαντοῦσα αὐτοὺς, ὅτι δῆθεν ἐνῶ ἀπέκτων περιουσίας ἐν Ζακύνθῳ δὲν ἔπαυον νὰ κατηγορῶσι τοὺς Ζακυνθίους.

Τὸ ἀδικον αὐτὸ ἠθέλησε νὰ θεραπεύσῃ ὁ Σουμερλῆς καὶ ἔγραψε κωμῶδιον ὑπὸ τὸν τίτλον «οἱ Μωραῖται». Ἡρως τῆς κωμῶδιας εἶναι ὁ ἐκ Πατρῶν Ἀνδρέας Παπαδόπουλος, ὅστις δεκαετῆς καὶ πτωχότατος, μεταβὰς εἰς Ζάκυνθον κατάρθωσε διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τιμιότητος αὐτοῦ νὰ γίνῃ ἀγαπητὸς ὄχι μόνον παρὰ τοῖς Ἐνετοῖς, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῇ εὐγενεῖ τάξει τῶν Ζακυνθίων. Κατ' ἀρχὰς ὁ Παπαδόπουλος εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν Ἐνετοῦ ἀξιωματικοῦ, μετὰ τὴν εἰς Κέρκυραν μετάθεσιν τοῦ ὁποίου προσελήφθη ὡς ὑπρέτης παρὰ τινι Ζακυνθίῳ Κόντε παρ' ᾧ καὶ ἔμεινε ἐπὶ πολλὰ ἔτη, χρησιμοποιοῦν τὰς ὥρας τῆς σχολῆς του εἰς ἐκμάθησιν γραμμάτων παρὰ τινι τῆς πόλεως ἱερεῖ. Μετὰ δεκαετὴ παρὰ τῷ Κόντε ὑπηρεσίαν, ἀφοῦ κατάρθωσε διὰ τῆς οικονομίας του ν' ἀποταμιεύσῃ μερικὰ χρήματα, ἀπεχαιρέτησε τὸν Κόντε καὶ ἀνοιξε ἕνα μαγαζάκι». Τοῦτο ἤρκεσε νὰ ἐξεγείρῃ κατ' αὐτοῦ τοὺς μοχθηροὺς καὶ ἀέργους, ἐν ᾧ τούναντιον ἡ ὑγιὴς μερὶς τῆς κοινωνίας τὸν ἠγάπησε καὶ τὸν

υπεστήριξε τόσο ώστε μετά παρέλευσιν ὀλίγου χρόνου ὁ μικρέμπορος Μωραΐτης ὄχι μόνον μεγάλην ἀπέκτησε περιουσίαν, ἀλλὰ καὶ ἔλαβεν ὡς σύζυγον μίαν εὐγενῆ τῆς νήσου κόρην.

Μεταξὺ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Παπαδοπούλου οἱ ἀσπονδότεροι ἦσαν τὰ τέκνα τοῦ πρώην κυρίου του, τοῦ κόντε, ὅστις εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ἦτο φιλόπονος καὶ τίμιος ἀνὴρ ὅπως ἐξ ἄλλου ἢ σύζυγός του ἦτο τύπος ἀριστοκράτιδος δεσποίνης. Μετὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων των, οἱ υἱοὶ τοῦ κόντε, οἵτινες καίτοι ἐντελῶς ἀγράμματοι εἶχον κατορθώσει διὰ χρημάτων πολλῶν ν' ἀποκτήσωσι δίπλωμα ἰατρικῆς ἐν Ἰταλίᾳ, ἤρχισαν νὰ παραδίδωνται εἰς παντὸς εἶδους ἀσωτείας. Εἰς ἐπίμετρον, τὰ κτήματά των καταστρέφονται ὑπὸ βροχῆς, αἱ οἰκίαι των κατακρημνίζονται ὑπὸ σεισμοῦ καὶ μένουν εἰς τοὺς πέντε δρόμους δυστυχεῖς, πτωχοί, καὶ ἀνίκανοι πρὸς πᾶσαν ἐργασίαν. Τέλος διὰ τῆς βίας ἀναγκάζονται νὰ νυμφευθῶσι γυναῖκας τῆς τελευταίας ὑποστάθμης μεθ' ὧν εὐρίσκοντο εἰς ἐρωτικὰς σχέσεις, τούτου ἕνεκα καὶ διαγράφονται τῆς Χρυσῆς βίβλου ἐν ἣ ἐξ ἄλλου ἐγγράφεται τὸ ὄνομα τοῦ ἐκ Πατρῶν ἐμποροῦ, ὅστις εἰς ἡλικίαν ἐξήκοντα ἐτῶν πολεμεί κατὰ τῶν Τούρκων καὶ διαπρέπει.

Τοιαύτη ἡ κωμωδία τοῦ Σουμερλή, ἐγένετο δημοφιλεστάτη ἐν Ζακύνθῳ, οὐχ ἦττον δυσηρέστησε καὶ πολλούς, ἰδίᾳ τοὺς εὐγενεῖς καθόσον ὁ ποιητὴς εἶχε παρεμβάλλει ὡς ἐπεισοδία εἰς τὴν κωμωδίαν του σκάν-

δαλά τινα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὧν ἤρωες ἦσαν οἱ κατὰ τοῦ ἔργου τοῦ Σουμερλή ἐξεγερθέντες. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, νέοι τινὲς φιλότεχνοι ἐκ τῆς ὑγιούς μερίδος τῆς κοινωνίας παρ' ἣ ἡ κωμωδία τοῦ Σουμερλή ἐγένετο προσφιλέως, παρέστησαν αὐτὴν δημοσίως ἀπὸ σκηνῆς τῷ 1789. Ἄλλ' ὁ ὄχλος παρακινήθεισ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ ποιητοῦ, οἵτινες ἐβλεπον τὰς κακίας αὐτῶν ἐκτυλισσομένης ἀπὸ σκηνῆς ἐπιτιθεταί κατὰ τῶν ἠθοποιῶν καὶ τοῦ ποιητοῦ ὄν καὶ ἐκακοποίησεν. Ἡ ἀρχὴ ἐπεμβᾶσα συνέλαβε τοὺς δράστας οὓς καὶ μετ' αὐτηρὰν ἀνάκρισιν ἐτιμώρησε.

Εἰς τὴν κατὰ τοῦ ποιητοῦ ἐπιθεσιν ταύτην ὀφείλομεν σήμερον ὅσας πληροφορίας περὶ τοῦ ἔργου ἔχομεν. Ἄν δὲν ἐλάμβανε χώραν αὕτη, ἂν δὲν ἐνηργοῦντο ἀνακρίσεις, τὰ ἐγγράφα τῶν ὁποίων ἐσώζοντο μέχρι τοῦ 1893 ἐν τῷ ἀρχειοφυλακείῳ τῆς νήσου τὸ ἔργον τοῦ Σουμερλή, εἰς οὐδὲν ἕτερον ἐγγράφον ἀναφερόμενον, θὰ ἔμενε καθ' ὀλοκληρίαν ἄγνωστον¹.

Περὶ τοῦ Δημητρίου Γουζέλη καὶ τῆς κωμωδίας αὐτοῦ ὁ «Χάσης» γενήσεται λόγος ἐν ἰδιαιτέρῳ ἄρθρῳ.

ΝΙΚ. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

¹ Τὰ περὶ τῆς κωμωδίας τοῦ Σουμερλή εὐμενῶς μοὶ ἀνεκοινώθησαν ὑπὸ τοῦ κ. Δέ-Βιάζη, ὅστις καταγινόμενος εἰς ἱστορικές μελέτας ἔχει διεξέλθει πάντα τὰ ἐν τῷ ἀρχειοφυλακείῳ τῆς Ζακύνθου ὑπάρχοντα ἐγγράφα μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπῆρχον καὶ αἱ κατὰ τὴν δίκην τοῦ Σουμερλή γενόμεναι μαρτυρικαὶ καταθέσεις, αἵτινες μετὰ τῶν λοιπῶν ἐγγράφων κατεστράφησαν ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ τοῦ 1893.

ΟΙ ΚΛΑΣΙΚΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΓΙΟΡΙΚ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΙΖΑ

[Γιόρικ ὑπῆρξε τὸ ψευδώνυμον τοῦ μεγάλου Ἁγγλου συγγραφέως Στέρν, ὁ ὁποῖος ἔζησε κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα. Ἦτο πάσιτωρ, μέχρι δὲ τοῦ τεσσαρακοστοῦ πρώτου ἔτους παρέμεινε φιλολογικῶς ἄγνωστος, γράψας μόνον πολιτικά τινα ἄρθρα. Ἀπογοητευθεὶς ἐκ τῆς πολιτικῆς ἐπεδόθη εἰς τὴν φιλολογίαν. Ἐζησε ζωὴν πολυτάραχον καὶ ἀτακτον καὶ γεμάτην ἀντιφάσεις. Ἠγάπησε περιπαθῶς τὴν γυναῖκά του καὶ τὴν ἐξηπάτησε. Ὡς πάσιτωρ ἐξεφώνησε λόγους ἐξάλλους καὶ παραδόξους. Γλεντζὲς καὶ φεύγων τὴν οἰκογένειάν του ἐλάτρευε τὴν κόρην του Λυδιάν. Ἐρωτευμένος μὲ τὴν Αἰκατερίνην δὲ Φουρμαντέλ, Γαλλίδα Ὀθγενότον πρόσφυγα ἐν Ἀγγλίᾳ τὴν ἐγκατέλειπε ἀποτόμως διὰ νὰ τρέξῃ κατόπιν ἄλλης τὴν σιγμῆν, ὅπου ἡ νεάνις ἄφινε τὴν μητέρα της διὰ νὰ τὸν συναντήσῃ. Ἔστειλε χρήματα εἰς τὴν γυναῖκά του ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἠύχετο ν' ἀποθάνῃ διὰ νὰ νυμφευθῇ ἄλλην. Τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον τὸν κατέστησε ἀμέσως γνωστὸν καὶ διάσημον ἰδίως μεταξὺ τῆς ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας, τῆς ὁποίας ἦτο ὁ περιζήτητος ξένος, τιλοφορεῖται *Tristram Shandy* (1759). Ἐχων πολυαριθμοὺς ἐχθροὺς τοὺς ἐπῆρε ὡς πρότυπον εἰς τὸ μυθιστόρημα αὐτὸ καὶ τοὺς ἐσάρκασε. Ἐπισφαλοῦς ὑγείας, πάσχων ἀπὸ ἀσθένειαν τοῦ στήθους, ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του ἠγάπησε τὴν Ἐλίζαν Ντραϊπερ, σύζυγον συμβούλου τινὸς εἰς τὴν Βομβάην, γυναῖκα θαυμασίας καλλονῆς, γνωστὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα ἢ «Ἰνδιάννα», ἢ ὁποία εἶχε ἔλθει εἰς Ἀγγλίαν διὰ νὰ θεραπευθῇ. Πρὸς αὐτὴν ἀναφέρονται αἱ κατωτέρω ἐπιστολαί.]

ΔΕΝ μπορῶ νὰ ἡσυχάσω, Ἐλίζα, ἂν καὶ θὰ ἔλθω σπῖτι σου στὴ μισή, ἐφ' ὅσον δὲν θὰ ἤξεύρω πῶς εἶσαι. Εἶθε τὸ ἀγαπημένο σου προσωπάκι νὰ χμρογελάσῃ στὸ ξύπνημά σου, ὅπως ὁ ἥλιος αὐτῆς τῆς αὐγῆς! Ἐλυπήθηκα, ὑπέφερα πολὺ χθὲς ὅταν ἔμαθα τὴν ἀνησυχαστικὴν ἀδιαθεσίαν σου καὶ ἐταράχθηκα ποῦ δὲν με ἐδέχθης. Μὴ λησμονῆς, ἀγαπημένη μου, ὅτι ἕνας φίλος ἔχει τὰ ἴδια δικαιώματα μ' ἕνα γιὰτρό. Ἀλλὰ θὰ μοῦ ἀπαντήσης, ἢ ἐθιμοτυπία τῆς πόλεως αὐτῆς ἔχει ἄλλας ἀπαίτήσεις· δὲν σημαίνει ὅμως, ἢ λεπτότης καὶ ἡεὐπρέπεια δὲν συνίσταται πάντοτε εἰς τὴν παρατήρησιν τῶν ψυχρῶν της δογμάτων.

Βγαίνω ἔξω γιὰ νὰ προγευματίσω, ἀλλὰ θὰ ἐπιστρέψω σπῖτι μου στῆς ἑνδεκα. Ἐλπίζω τότε νὰ εὔρω ἔστω καὶ μίαν μόνην γραμμὴν ἀπὸ τὸ χέρι σου, ἢ ὁποία θὰ με πληροφορήσῃ, ὅτι εἶσαι καλλίτερα καὶ ὅτι θὰ εὐχαριστηθῆς πολὺ νὰ ἰδῆς τὸν ἀγαπημένον σου.

Ἐννάτη ὥρα

Μπραϊμιν.

Ἐλαβα τὸ γράμμα σου χθὲς βράδυ

Ἐλίζα, ὅταν ἐπέστρεψα, ἀπὸ τοῦ λόρδου Μπάτερστ, ὅπου ἐγευματίσα καὶ τοῦ ὠμίλησα γιὰ σένα ἐπὶ μίαν ὥραν συνεχῶς. Μὲ ἤκουσε ὁ ἀγαθὸς αὐτὸς γηραιὸς λόρδος μὲ τόσην εὐχαρίστησιν καὶ προσοχὴν ὥστε τρεῖς φορὲς ἤπιε εἰς ὑγείαν σου. Ἄν καὶ εἶνε ὀγδονταπέντε ἐτῶν ἐλπίζει νὰ ζήσῃ ἀκόμη διὰ νὰ παρουσιασθῇ ὡς φίλος εἰς τὴν ὠραίαν μου Ἰνδιάναν μαθήτριά σου καὶ νὰ τὴν ἰδῇ νὰ σβύνη ὄλαις τῆς ἄλλαις γυναῖκας τοῦ Ναμπάμπο μὲ τὰ πλοῦτή της, ὅπως τῶρα τὸ κάμνει μὲ τὸ πρόσωπόν της καὶ (αὐτὸ ποῦ εἶνε ἀκόμη προτιμότερον) μὲ τὰς ψυχικὰς της ἀρετάς. Αὐτὸ κι' ἐγὼ ἐλπίζω.

Ἦ ὁ κύριος αὐτὸς εἶνε ἕνας ἀπὸ τοὺς παληοὺς μου φίλους. Θὰ ἤξεύρης βέβαια, ὅτι ἐφάνη πάντοτε προστάτης τῶν ἀνθρώπων τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τέχνης καὶ ὅτι ἐδέχετο στὸ τραπέζι του τὸν Ἀντισον, τὸν Στίλ, τὸν Πόπ, τὸν Σουίφτ, τὸν Πράϊορ καὶ ἄλλους. Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐγνωρίσθημεν ὑπῆρξε ὅσῳ παράδοξος τόσῳ καὶ εὐγενικός. Μὲ ἐπλησίασε μίαν ἡμέραν ποῦ ἤμουν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς πριγκηπίσσης τῆς

Ουαλλίας. — « Έχω ανάγκην νά σᾶς γνωρίσω, κύριε Στέρν, μου εἶπε, ἀλλ' ἡ εὐγένεια ἐπιβάλλει νά μάθετε πρῶτον ποῖος εἶνε ἐκεῖνος, ποῦ θέλει νά λάβῃ αὐτὴν τὴν εὐχαρίστησιν. Θὰ ἤκούσατε νά γίνεται λόγος, ἐξηκολούθησε, περὶ ἑνὸς γηραιοῦ λόρδου Μπάτσιρστ εἰς λογαριασμὸν τοῦ ὁποίου οἱ Πόπε σας καὶ οἱ Σουίφτ ἔφαλαν τόσα καὶ εἶπαν ἄλλα τόσα. Ἐπέρασα τὴν ζωὴν μου μὲ τοὺς μεγαλοπρεπεῖς αὐτοὺς ἀνδρας, ἀλλὰ ἐπέζησα αὐτῶν. Ἀπελπισμένος, ὅτι θὰ εὐρισκᾶ ποτε τοὺς ἴσους των, ἔλαβα τὰ μέτρα μου καὶ ἔκλεισα τὰ βιβλία μου, σκεπτόμενος, ὅτι δὲν θὰ ἤμποροῦσα πλέον νά τὰ ξανανοίξω. Ἀλλὰ σεῖς μου ἀνάψατε τὴν ἐπιθυμίαν μέσα μου νά τὰ φυλλομετρήσω ἀκόμη μίαν φοράν πρὸ τοῦ θανάτου μου, πράγμα ποῦ κάνω αὐτὴν τὴν στιγμήν. Ἐλάτε λοιπὸν νά γευματίσετε μαζί μου».

» Ὁ εὐγενὴς αὐτὸς κύριος εἶνε ἀληθινὰ ἀξιοθαύμαστος διότι εἰς ἡλικίαν ογδοήκοντα πέντε ἐτῶν, ἔχει ὅλον τὸ πνεῦμα καὶ ὅλην τὴν ζωηρότητα τριακονταετοῦς ἀνδρός, ἀξιοσημείωτον διάθεσιν διὰ συναναστροφὴν καὶ τὴν ἰδιοφυίαν ν' ἀρέσῃ εἰς ὄλους περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον. Προσθέσατε εἰς ὅλα αὐτὰ μὲν ὀφθαλμοὺς, εὐγένειαν καὶ καρδιά. Ἐφάνη πολὺ εὐχαριστημένος ἀκούων με νά ῥημιῶ περὶ σοῦ, Ἐλίζα. Μαζὶ μας ἦτο καὶ κάποιον τρίτον πρόσωπον, — εὐαίσθητος καὶ αὐτὴ ἐπίσης — καὶ ἐπεράσαμεν ὡς τὰς ἐννέα μετὰ τὸ γεῦμα ὅσω αἰσθηματικώτερον μπορεῖ νά φαντασθῇ κάνεις. Ἀλλὰ, Ἐλίζα, σὺ ἦσουν τὸ ἄστρον ποῦ ὠδηγοῦσες καὶ ἐρώτιζες τὴν συναναστροφὴν μας! Καὶ ὅταν δὲν μιλοῦσα γιὰ σένα, ἐγέμιζες πάντοτε τὴν ψυχὴν μου καὶ ἐθέρμαινες κάθε σκέψιν μου ποῦ ἔλεγα. Ἀλλὰ δὲν ἐντρέπομαι ν' ἀναγνωρίσω, ὅτι μὲ ἀδικεῖς σὺ ἢ καλλίτερα ἀπὸ ὅλους τῆς κλαίης γυναῖκες! Τὰ ὅσα ὑπέφερα αὐτὴν τὴν νύκτα ἐξ αἰτίας σου, Ἐλίζα, εἶνε ἀνώτερα ἀπὸ κάθε τί ποῦ μπορῶ νά σοῦ πῶ. Εὐτυχῶς ὁ οὐρανὸς μᾶς δίδει ἀνάλογον δύναμιν πρὸς τὸ βάρος μὲ τὸ ὅποιον μᾶς κάμπτει. Θὰ ἀναγκάστηκες καὶ σὺ, ἀγάπη μου, νά καμφθῆς ὑπὸ ὅλα τὰ βάρη, τὰ

ὅποια ὁ πόνος τῆς καρδιάς καὶ οἱ πόνοι τοῦ σώματος ἤμποροῦν νά ἐπιβάλλουν εἰς δυστυχισμένο πλάσμα καὶ ὅμως μου λέγεις, ὅτι τώρα εἶσαι καλλίτερα, ὅτι ὁ πυρετὸς ἐπέρασε, ὅτι οἱ πόνοι τῆς καρδιάς καὶ ὁ πόνος στὸ πλευρὸν περνοῦν σιγά-σιγά. Εἶθε ἔτσι νά περάσουν ὅλα τὰ κακὰ, ποῦ πᾶνε ἀντίθετα εἰς τὴν εὐτυχίαν τῆς Ἐλίζας ἢ ποῦ καὶ γιὰ μιὰ στιγμήν προκλοῦν τὴ λύπη τῆς! Μὴ φοβάσαι τίποτε, ἀγαπημένη μου. Ἐλπίζε εἰς ὅλα καὶ τὸ βέλτιστον αὐτοῦ τοῦ αἰσθήματος θὰ ἐπηρεάσῃ τὴν υγείαν σου καὶ θὰ σοῦ ἐπιτρέψῃ νά πιῆς καὶ πάλιν ἀπὸ μιὰ βρυσούλα νεότητος καὶ χαρᾶς, πιὸ ἀφθονῆ καὶ δροσερῆ ἀπὸ ἐκείνη ποῦ ἐχάρηκες ὡς τώρα.

» Ἐκρέμασες τὸ πορτραῖτό μου ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ προσευχητᾶριόν σου, μου γράφεις, καὶ τὸ συμβουλεύεσαι εἰς ὅλας σου τὰς ἀμφιβολίας καὶ τοὺς δισταγμούς. Εὐγνώμον καὶ καλὸ κορίτσι! Ὁ Γιόρικ χαμογεῶν εὐχαριστῶν γι' αὐτό, ἀλλὰ τὸ πορτραῖτο του δὲν ἀποδίδει ἀκριβῶς τὴν χαρὰν του.

» Τὸ μικρὸ θελκτικὸ σχέδιον τῆς ζωῆς σου καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὅποιον θέλεις νά δαπανᾷς τὸν καιρὸν σου εἶνε ἀντάξιά σου! Ἀλήθεια, Ἐλίζα, δὲν μου ἀφίνεις τίποτε νά διευθύνω ἐγὼ, δὲν μου ἀφίνεις τίποτε νά ζητήσω ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς διαγωγῆς αὐτῆς, ἢ ὅποια ἐκέρδισε τὴν ἐκτίμησιν μου καὶ ἢ ὅποια μὲ ἔκαμε φίλον σου γιὰ πάντα.

» Εἶθε τὰ τριαντάφυλλα νά ξαναγυρῶσιν γρήγορα στὰ μάγουλά σου καὶ τὰ ρουβίνια στὰ χεῖλιά σου. Ἀλλὰ πιστευσέ με, Ἐλίζα, ὁ ἀνδρας σου, ἐάν εἶνε ἀγαθὸς καὶ εὐαίσθητος, ὅπως τὸ ἐλπίζω, θὰ σὲ σφίξῃ στὴν ἀγκαλιά του μὲ περισσοτέραν ἐντιμὸν θερμότητα καὶ ἀφοσίωσιν καὶ θὰ φιλήσῃ τὸ προσωπάκι σου τὸ ὠχρὸ καὶ κομμένο μὲ περισσοτέραν παραφορὰν παρὰ ἐάν ἦσουν σὲ ὅλη τὴν ἀνθησὶ τῆς ἐμορφιάς σου. Πρέπει νά τὸ κάμῃ, ἀλλέως τὸν οἰκτεῖρω... καὶ θὰ ἦτο ἀνθρωπος παραδόξων αἰσθημάτων ἐάν δὲν ἐννοοῦσε τὴν ἀξίαν πλάσματος ὅπως σὺ!

» Χαίρω ποῦ ἡ μίς Λάιτ θὰ σὲ συνο-

δέουσι. Θὰ κατορθώσῃ νά σοῦ πραῦνη ὀδυνηρὰς στιγμᾶς. Χαίρω ἀκόμη ποῦ οἱ συνταξειδιῶταί σου * θὰ σοῦ κάνουν καλὴ συντροφιά. Γιατί, τὸ ξέρω, ποτὲ δὲν θὰ ἤμποροῦσες νά ὑποφέρῃς ὅ,τι θὰ ἦτον ἀντίθετο πρὸς τὸν χαρακτῆρά σου τόσον ἤσυχον καὶ πρᾶον. Θὰ ἤμποροῦσε ὁ χαρακτῆρ αὐτὸς καὶ ἀγρίους νά πολιτίσῃ. Θὰ ἦτον μόνον κρίμα ποῦ ὁ συγχρωτισμὸς των θὰ σὲ ἐμόλυνε...

» Πῶς μπορεῖς νά ζητῆς συγγνώμη γιὰ τὸ τελευταῖόν σου γράμμα! Γιὰ μένα εἶνε πάντα εὐχάριστο ἀκριβῶς γιὰ τοὺς λόγους ποῦ ζητᾷς συγγνώμη. Τέτοια γράμματα νά μου γράφῃς πάντα, ψυχὴ μου, νά δειχνουν τὴ γλυκεῖα ἀφροντισία καρδιάς ποῦ ἀνοίγεται ἀδιάφορο πότε καὶ πῶς σὲ ἀνθρώπο στὸν ὅποιον ὀφείλεις ἐκτίμησι καὶ ἐμπιστοσύνην. Μ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα σοῦ γράφω, Ἐλίζα, καὶ ἔτσι θὰ ἐξοῦσα πάντα σιμά σου χωρὶς τὴν ἐλαχίστην προσποίησι, μὲ τὴ ζωηρότερη ἀφοσίωσι, ἐάν ἡ Θεῖα Πρόνοια ἐπέτρεπε νά κατοικοῦμε στὸ ἴδιο μέρος τῆς γῆς. Γιατί εἶμαι ὅλος τιμὴ καὶ ἀφοσίωσις.

Ὁ Μπραϊμιν σου

« Σκέπτομαι, ὅτι δὲν ἤμποροῦσες νά φερθῆς διαφορετικὰ ἀφ' ὅ,τι ἐφέρθηκες μὲ τὸν νεαρὸν ἀξιοματικόν. Ἦτο ἀδύνατον νά τοῦ κλείσῃς ἀποτόμως τὴν πόρτα. Ἡ εὐγένεια καὶ ἡ φιλανθρωπία δὲν τὸ ἐπέτρεπαν. Μοῦ γράφεις, ὅτι φαίνεται ἐπιδεκτικὸς τρυφερῶν ἐντυπώσεων καὶ ὅτι πρὸ τοῦ περάσουν δέκα πέντε ἡμέραις θὰ ἐρωτευθῇ μὲ τὴ μίς Λάιτ. Ἐγὼ ὅμως στοιχηματίζω, ὅτι εἶνε χίλιες φορές πιθικώτερον νά ἐρωτευθῇ μαζί σου, Ἐλίζα, ἀφοῦ εἶσαι χίλιες φορές θελκτικώτερη. Πέντε μῆνες μαζί μὲ τὴν Ἐλίζα καὶ στὸ ἴδιο δωμάτιον ἕνα τολμηρὸ παιδί τοῦ Ἄρεως!

* Ἡ Ἐλίζα Ντραϊπερ ἐπέστρεψε εἰς τὰς Ἰνδίας πρὸς συνάντησιν τοῦ συζύγου τῆς.

Γιὰ συλλογίσου! Ἄλλ' ἐδῶ δὲν μπορῶ νά σοῦ τὰ πῶ ὅπως θέλω.

Ὁ ἥλιος ἐάν μποροῦσε, δὲν θὰ ἔλαμπε ἐπάνω σὲ τόσους καπνοὺς, ἀλλ' αἱ ἀκτίνες του εἶνε τόσον καθαραὶ, Ἐλίζα, καὶ τόσον οὐράνιαι, ὥστε δὲν ἤκουσα ποτέ μου, ὅτι ἐμολύνθησαν. Τὸ ἴδιο θὰ συμβῇ καὶ μὲ τῆς δικές σου, ἀγαπημένο μου παιδί, σ' αὐτὴ τὴν περίστασι καὶ σὲ κάθε ἄλλη παρόμοια ποῦ θὰ ἐκτεθῆς γιὰ ὅλη σου τὴ ζωὴ. Ἀλλ' ἡ σύνεσις σου, ἡ σωφροσύνη σου, ἡ τιμὴ σου, τὸ πνεῦμα τοῦ Γιόρικ σου καὶ τὸ δικό σου πνεῦμα, ποῦ ἀξίζει ἀκόμη περισσότερο, θὰ εἶνε οἱ καλλίτεροί σου σύμβουλοι...

.. Νὰ εἶσαι δύσπιστος, λατρευτὴ μου, σὲ κάθε οἰκειότητα, αἱ ἀγαθαὶ καρδίαι ἀνοίγουν εὐκολα καὶ παραδίδονται. Εἶθε ὁ Θεὸς νά σοῦ ἐμπνεύσῃ θάρρος εἰς αὐτὴν τὴν ὀδυνηρὰν δοκιμασίαν καθὼς καὶ σὲ κάθε ἄλλη!

ὦ! τὸ θεϊότερον ἔργον τοῦ δημιουργοῦ! Χαίρει. Ἀγάπα με, σὲ ἐξορκίζω καὶ μὴ μὲ λησμονῆς ποτέ. Εἶμμι, Ἐλίζα μου, καὶ θὰ εἶμμι πάντοτε ὁ ἀπεριορίστως ἀφωσιωμένος σου φίλος.

ΓΙΟΡΙΚ

Σ. Μ. Συμπληροῦντες τὰς ἀνωτέρω βιογραφικὰς πληροφορίας περὶ τοῦ Στέρν προσθέτομεν, ὅτι τὸ σφοδρὸν πάθος του πρὸς τὴν Ἐλίζαν Ντραϊπερ διήρκεσε ἐπὶ τινὰς ἑβδομάδας μόνον. Τὴν ἀντικατέστησε μὲ νέαν θεὰν τὴν Λαίδυ Πέρσον. Ἀλλ' ἦτο πλέον τελείως ἐξηντημένος ἀπὸ τὴν τρομερὰν του ἀσθένειαν. Ἡ γυναῖκά του καὶ ἡ κόρη του εὐρισκόμεναι εἰς Γαλίαν ἦλθαν εἰς συνάντησίν του ἐν Λονδίνῳ, ὅπου ἐπέστρεψε μετὰ ταξιδίου εἰς Ἰταλίαν καὶ ὅπου προαισθανθεὶς τὸν θάνατόν του ἤθελε ν' ἀποθάνῃ. Ἡῦχετο μάλιστα ν' ἀποθάνῃ ἐν νοσοκομείῳ καὶ ἡ εὐχή του ἐξεπληρώθη. Παρέδωκε τὴν τελευταίαν πνοὴν εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς Μπὸν Στρήτ ἐνῶ ἡ νοσοκόμος του προσπαθοῦσα νά τοῦ θεομάνῃ τοὺς πόδας τοῦ ὑπέξῃρει ἐπιτηδείως ὅλα του τὰ κοσμήματα. Ἐπὶ πλέον ἡ εἰρωνεῖα ἐξεδικήθη τὸν βασιλέα αὐτὸν τῶν σαρακινῶν. Τὴν νύκτα μετὰ τὴν κηδείαν τυμβωρῶχοι ἐξέθαψαν τὸν νεκρὸν του καὶ τὸν ἐπώλησαν χάριν πειραμάτων εἰς ἕνα καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Καίμπριτζ, ὅπου εἶχε σπουδάσει. Ὁ καθηγητὴς ἐκάλεσε πολλοὺς μαθητὰς καὶ περιέργους διὰ νά παραστον εἰς τὸ μάθημα τῆς ἀνατομίας, ἀλλ' ἐνῶ ἀνέταμνε τὰ νεύρα καὶ τοὺς μῦς περὶ τὸ τέλος τοῦ μαθήματος κατελήφθη ὑπὸ φρίκης καὶ ἐλιποθύμησε. Εἶχεν ἀναγνωρίσει τὸν φίλον του, τὸν δυστυχῆ Γιόρικ Στέρν.

Η ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ

[*Ο ποιητής κ. Στέφανος Μαρτζώκης συνέγραψε κατ' αὐτὰς τὴν αὐτοβιογραφίαν του. Ἄν κρίνωμεν ἀπὸ τὸ κατωτέρω κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον εὐηρεστήθη νὰ παραχωρήσῃ εἰς τὸν «Καλλιτέχνην» τὸ ἔργον αὐτὸ δὲν εἶνε μόνον πολύτιμος συμβολὴ διὰ τὴν βαθυτέραν ἐπεξηγήσιν καὶ κατανόησιν τῆς ποιήσεώς του, ἀλλὰ καὶ γοητευτικὴ αὐτοτελής ἀφήγησις καὶ περισσότερον ὅλων μία ψυχολογικὴ ἀποκάλυψις ζωῆς, ἢ ὁποία ὠραΐζεται ἀπὸ τὰ εὐγενέστερα ἀνθρώπινα αἰσθήματα.]*

ΜΕΣΑ στὴν πατρικὴ μου οἰκογένεια ἤμουν πραγματικῶς μία ἀντίθεσις. Εἰς ὅλα ἀντάρτης, ἀνήσυχος, ζωηρός, πότε γλυκός, πότε ἄγριος, πότε ἔστελνα χαρὰς φωνές καὶ πότε ἐκυριεύμουνα ἀπὸ τῆ μεγαλειότερη λύπη κ' ἔμενα γιὰ ὥρες βουβός.

Ὁ ἄσπονδος ἐχθρός μου ἦταν τὸ σχολεῖο. Τί ἔκανε ἡ φτωχὴ μου μάνα γιὰ νὰ μὲ στείλῃ! Πόσες λύπες τῆς ἔδινα, πόσες συγχίσεις χωρὶς ποτὲ ν' ἀκούσω ἀπὸ τὸ στόμα τῆς μία λέξι, μία κατάρρα, ἀπὸ τὸ στόμα ἐκεῖνο ποῦ ἦταν ἔτοιμο νὰ μοῦ χαμογελάσῃ στὸ πρῶτο μου ἀγκάλιασμα.

Τὸ πρῶτο σχολεῖο ποῦ μ' ἔστελναν, ἐπειδὴ ἤμουν πολὺ μικρός, ἦταν γυναικείο, καὶ γιὰ τοῦτο ἐπήγαινα μὲ τὴ λατρευτὴ μου ἀδελφὴ Ἀμάτα. Μ' ἔστελναν ἐκεῖ γιὰ ν' ἀφίνω ἡσυχὸ τὸ σπίτι, μὰ ἔβραζα σ' ἐπανάστασι τῆς μαθήτριες. Καμμιά φορὰ ἐπέρναμε καὶ τὴ μικρὴ μας ἀδελφὴ τὴν Ἑλένην ποῦ ἦταν τότε ἕως δεκαπέντε μηνῶν. Μιά μέρα ἐνῶ καθόμαστέ στα σκαμνάκια μας νάσου κι' ἀκούμε γοργὰ πατήματα καὶ γρήγορα στὴ σκάλα. Γυρίζουμε καὶ τί νὰ ἰδοῦμε! Μερικοὺς ναῦτες Ἄγγλους. Τί ἔγινε ἐκεῖ μέσα δὲν περιγράφεται. Δασκάλες, παιδιά, ὅλοι γιὰ μία στιγμὴ κλειστήκαμε στῆς κάμαρες καὶ τόσοσ ἦταν ὁ τρόμος μας ποῦ βουβαθήκαμε. Μὰ τὴ στιγμὴ ποῦ ἤμουνα κλεισμένος μὲ τὴ μεγαλειότερὴ μου ἀδελφὴ καὶ ἤμποροῦσα κάπως νὰ συγκεντρώσω τὴ σκέψι μου, ἐγύρισα ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὰ μάτια, μὰ δὲν εἶδα τὴν ἀδελφούλα μου: «Θεὲ μου, φωνάζω στὴν ἀδελφὴ μου τὴν Ἀμάτα, μὰς ἐπῆραν οἱ Ἑγγλέζοι τὴν Ἑλένη μας». Δὲν ἐπρόφρασα νὰ τελειώσω ποῦ τρέχω σὰν τρελλός στὴ σάλα, μὰ τί

βλέπω! Νὰ τὴν κρατοῦν οἱ ναῦτες στὴν ἀγκαλιὰ τους καὶ νὰ τὴν πνίγουν στα φιλιὰ. Μόλις μὲ εἶδαν ἐνόησαν τὴν παλληκαριά μου κ' ἐξέσπασαν στα γέλοια. Ἐπῆραν κ' ἐμὲ στὴν ἀγκαλιὰ τους, μ' ἐπνίξαν κ' ἐμὲ στα φιλιὰ καὶ μ' ἐφόρτωσαν κουφέτα. Ἐτσι κ' ἐγὼ μὲ πασαλειμμένο τὸ πρόσωπο ἐπῆρα τὴν πασαλειμμένη μου ἀδελφὴ καὶ τὴν ὠδήγησα θριαμβευτικῶς στὴν κάμαρα ὅπου ἡ δασκάλες κατακίτρινες ἔκαναν προσευχὲς στὴν Παναγία γιὰ νὰ μὰς σώσῃ. Τὰ ἴδια μυαλὰ τῶν παιδιῶν εἶχαν καὶ ἡ καυμένες ἡ δασκάλες.

Εἶχα ἀρρωστήσει πολὺ βαρεῖα ἀπὸ τύφο καὶ ἡ φτωχὴ μου μάνα ποῦ εἶχεν ἀκούσει τὰ μισόλογα τοῦ γιατροῦ, ἦταν ἀπαρηγόρητη. Πόσα δάκρυα εἶχαν χύσει τὰ μεγάλα τῆς μαῦρα μάτια! Ἡ ἐπιστῆμη ἢ ἀληθινὴ στὸ πρόσωπο τοῦ μεγάλου Πελεκάση καὶ ἡ ἰδιοσυγκρασία μου κατῶρθωσαν ν' ἀπομακρύνουν τὸν κίνδυνο. Στὴν ἀνάρρωσί μου εἶχεν ἐρθῆ στὴ Ζάκυνθο ὁ διαπρεπὴς πλατωνιστὴς Θεόδωρος Καροῦσος, διευθυντὴς τῆς Πετριτσείου Σχολῆς τοῦ Ληξουριοῦ. Ὁ πατέρας μου τὸν εἶχε προσκαλέσει σὲ γεῦμα. Ἐγὼ στὸ κρεβάτι, ρουφούσα ὅλες τῆς μυρωδιές ποῦ ἐρχότουνα ἀπὸ τὴν κουζίνα, μὰ ἐκεῖνο ποῦ μὲ εἶχε δαιμονίσει ἦταν ἡ μυρωδιὰ τοῦ πεπονιοῦ. Γιὰ νάμαι ἐκεῖ σιμώτερα εἶπα στὴν ὑπηρετριά μας νὰ μὲ πάῃ στὸ πλαγινὸ δωμάτιο ποῦ εἶχε περισσότερο φῶς. Βρίσκω εὐκαιρία καὶ σηκόνουμαι, ἀρπάζω δύο φλοῦδες καὶ τῆς καταπίνω. Τὴ στιγμὴ ποῦ ἀναγλειφόμουνα νάσου καὶ μπαίνει ἡ μάνα μου. Εἶνε περιττὸ νὰ πῶ τί ἔγινε. Ὁ γιατρός ἄγριος ἄγριος: «παλητόπαιδο, τί ἔκαμες» μοῦ λέει κ' ἐπῆρε τὸ καπέλλο του

καὶ χωρὶς νὰ πῆ λέξι κατέβηκε τὴ σκάλα. Ἀπὸ τὴν ὥρα ἐκείνη αἰσθάνθηκα καλλιτέρα. Ἡ φύσις, φαίνεται, μ' ἐφύλαξε στὴ ζωὴ γιὰ νὰ γράψω αὐτὲς τῆς βιογραφικῆς σημειώσεις! Δὲν εἶνε ἀλήθεια;

Ὑστερα ἀπὸ ἐμὲ εἶχε πολὺ βρειὰ ἀρρωστήσει ἡ ἀδελφούλα μου ἡ Ἑλένη ποῦ ἦταν τότε εἴκοσι μηνῶν. Καὶ τί δὲν ἔκαμαν οἱ φτωχοὶ μου γονεῖς κ' ἡ ἐπιστῆμη γιὰ νὰ τὴν σώσουν! Στὸ κρεβάτακι τῆς τὴν ὕστερη στιγμὴ τῆς ἐγύριζε καὶ μὰς ἐκύτταζεν ὅλους, μόνο τὸν πατέρα καὶ τὴ μάνα ἔκραξε μὲ τ' ὄνομα κ' ἐκλείσει γιὰ πάντα τὰ γαλανὰ τῆς μάτια.

Κι' ὅταν τὴν ἐστόλισαν, τὴν ἔβαλαν στὴ σάλα καὶ τὴν πλημμύρισαν στ' ἄνθη. «Ποῦ θὰ πάῃ;», τοὺς ρωτοῦσα. «Κάπου ποῦ θὰ πάμε κ' ἐμεῖς», μ' ἀπάντησεν ὁ πατέρας μὲ γυρμένο τὸ κεφάλι. Πήγαινα συχνὰ στὴ σάλα γιὰ νὰ τὴν βλέπω καὶ γιὰ νὰ τὴν φιλῶ, μὰ, πρὶν ἀπὸ ἐμὲ, πήγαινε τὸ σκυλάκι μας, ἀνέβαινε στὸ κρεβάτακι τῆς καὶ τὴν ἐγλείφε. Καὶ τὴν ἡμέρα ποῦ τὴν πήγανε στὴν ἐκκλησιὰ μ' ἔστειλαν σ' ἕνα γειτονικὸ σπίτι, μὰ ἐγὼ ποῦ ἔβλεπα τόσο πλήθος κι' ἄκουα τῆς καμπάνης νὰ πνηγυρίζουν, ἔλεγα μὲ μία κάποικα περπατῆσαι: κάπου πάει ἡ ἀδελφὴ μου ποῦ θὰ πάμε κ' ἐμεῖς.

Στὸ σχολεῖο τῶν καθολικῶν ποῦ μ' ἔβαλαν μὲ τὸ μικρότερό μου ἀδελφὸ Γεῆτσε, ὁ Γεώργιος Σέρρας ἦταν ὁ διευθυντής. Αὐτὸς ὁ παπᾶς ἐπειδὴ ἦτο καλός, φιλέσπλαχνος κι' ὄχι πολὺ φανατικὸς μὲ τὸν πάπα, μοῦ ἔκανε καλὴν ἐντύπωσι. Μὰ οἱ ἄλλοι παπαδες φρεσκοφερμένοι ἀπὸ τὴ Ρώμη, ἐρχότουνα μ' ὄλο τὸ μῖσος ἐναντίον τῆς Ἰταλίας ποῦ ἦταν τότε στὴν Ἀναγέννησί τῆς. Τὰ ὀνόματα τοῦ Δάντε, τοῦ Καβούρ, τοῦ Γαριβαλδὴ μοῦ ἔκαναν τὴν ἐντύπωσι ποῦ κάνει στὸν ἄνθρωπο ἕνα πολὺ μεγάλο φρινόμενο τῆς φύσεως καὶ ἤμπορεῖ νὰ ἐννοήσῃ κανεὶς τί ἐπανάστασι γροικοῦσα μέσα μου ὅταν ἄκουα τοὺς παπαδες νὰ μιλοῦν μ' ἀσέβεια γι' αὐτοὺς τοὺς ἡμίθεους ποῦ εἶχαν τὴ δύναμι νὰ δαμάζουν τὴν ψυχὴ μου καὶ νὰ μοῦ γέρνουν τὸ κεφάλι.

Ἀνάμεσα στα παιγνίδια, στοὺς φλογε-

ροὺς ἔρωτες, εἶχε γεννηθῆ στὴ ψυχὴ μου μία λατρεία στὴν Ἐλευθερία, ἕνα μῖσος ἄσπονδο σὲ κάθε τυραννία, μία ἀπειρη ἀγάπη στὴν ἄλλη πατρίδα μου τὴν Ἑλλάδα. Πολὺ εἶχε συντελέσει καὶ ἡ ἀγία μου μάνα μὲ τὸ δημοκρατικώτατο πνεῦμά τῆς, μὲ τὰ φιλελεύθερα αἰσθήματά τῆς, μὲ τὴν ἀγνότητα τῆς ψυχῆς τῆς, μὲ τὴν ταπεινοσύνη ἐκείνη ποῦ εἶνε μεγαλεῖο κ' ἐπιβάλλεται. Κάθε ὄνομα μεγάλο μοῦ ἔκανε πολὺ μεγάλην ἐντύπωσι, κι' ἀπὸ τὰ πρόσωπα τοῦ τόπου μου ὁ ἱατροφιλόσοφος Δημήτριος Πελεκάσης μ' ἔκανε νὰ αἰσθάνουμαι γι' αὐτὸν τὸ βαθύτερο σεβασμό. Κι' ὅταν ἀπέθανε, ὅσες φορὲς περνοῦσα ἀπὸ τὸ σπίτι του, ἔβραζα τὸ καπέλλο μου καὶ χαμήλωνα τὸ κεφάλι.

Μὲ τὸ Ἀρχάδι τί ἐδοκίμασεν ἡ ψυχὴ μου! Ἀνέβαινα σ' ἕνα καναπέ κ' ἐκφωνοῦσα λόγους πατριωτικούς. Καὶ τὰ λόγια μου ἐκεῖνα ἀναφταν τῆς καρδιῆς τῶν ἀκροατῶν μου, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους βρισκότουνα καὶ ὁ Σπύρος ὁ Μάργκρης ποῦ ἠρωϊκὰ ἐπολέμησε στὸ πλευρὸ τοῦ Γαριβαλδὴ στὴ λατρευτὴ Γαλλία στὸ 71 καὶ ἠρωϊκώτατα ἔπεσε στὴ Μικρυνίτσα γιὰ τὴ χρυσὴ μας Ἑλλάδα.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνη συνέβη κάτι στὸ σπίτι μας ποῦ μὰς ἐθύθισε στὴ μεγαλιότερη λύπη. Ἡ μάνα μας εἶχε βρειὰ ἀρρωστήσει. Εἶχεν εὐτυχῶς ξεφυγε τὸν κίνδυνο, ἀλλ' ἦταν παράλυτη. Ὁ γιατρός μὰς εἶχε βεβαιώσει ὅτι κι' αὐτὸ θὰ περᾶσῃ. Πραγματικῶς ἄρχισε νὰ κνη τὰ πρῶτα βήματα. Τὴν πρώτη μέρα ἤμαστέ ὅλοι γυρὼ τῆς σὰν τὸ φιλοστοργὸ πατέρα ποῦ βλέπει τὸ παιδάκι του νὰ στρατεύῃ. Ὅλοι εἶχαμε κερρωμένα τὰ μάτια ἐπάνου τῆς, κι' ὅταν ἄρχισε νὰ περπατῆ στηριγμένη στα χέρια τῆς Ἀμάτας καὶ τοῦ Πίσι, γτυποῦσε δυνατὰ ἡ καρδιά μου. «Γιὰ ἰδῆστε πῶς περπατεῖ», ἔλεγε μὲ φωνὴ πνιγμένη ὁ Ντάνος καὶ τὰ μεγέλα του μαῦρα μάτια μέσα ἀπὸ τὰ ματογυῶλια ἦσαν πλημμυρισμένα στα δάκρυα: «Μράβο, Μάρινα», ἔλεγεν ὁ πατέρας, ἐνῶ ἐκείνη σήκωνε τὰ μάτια ψηλὰ καὶ κλαίοντας μὰς χαμογελοῦσε.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

ΤΑ ΩΡΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

ΕΝΟΣ ΜΗΝΟΣ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ

«Εν από τὰ ωραιότατα ἄνθη τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς, ἡ φιλοξενία, προσέθεσεν ἐφέτος τὴν μεγαλοπρεπή καὶ τὴν πλουσίαν ἄνθησίν της εἰς τὴν ἄνθησιν τῆς Φύσεως. Καὶ αἱ Ἀθηναίαι προσέφεραν τὸ θέαμα μιᾶς αἰσθηματικῆς διαχύσεως ἐντελῶς μεσημβρινῆς κατὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους ὑποδοχὰς ποῦ ἔκαμαν πρῶτον εἰς τὴν Αὐστριακὴν καὶ ἀμέσως ὕστερον εἰς τὴν Βουλγαρικὴν νεότητα.

Ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας τὸ Ἑλληνικὸν Πανεπιστήμιον ἔκαμνεν εἰς τὴν μεγάλην καὶ ἐπίσημον ἀποστολὴν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης μίαν ὑποδοχὴν γεμάτην ἀπὸ εἰλικρινείαν, σεβασμῶν καὶ ἀξιοπρέπειαν. Εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῶν τελετῶν του, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ διέλευσις τῆς Αὐστροουγγρικῆς νεότητος, ἀφῆκεν ὡς μακροχρόνιον ἐντύπωσιν, μίαν ἐλαφρὰν καθίζησιν, ὡς νὰ ἐπέρασεν ἀπ' ἐπάνω της ὁ ὄγκος μιᾶς Μεγάλης Δυνάμεως, ὁ Αὐστριακὸς καὶ ὁ Ἑλληνικὸς ὕμνος ἤνωσαν τοὺς ἐνθουσιασμοὺς των καὶ ὁ καμπανίτης ἀνέμιξε τοὺς ἀτμούς των δύο ἐγκαρδιοτήτων εἰς ἀτελειώτους ἑλληνοαυστριακὰς ζητωκραυγὰς.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἡ ἰδία αἴθουσα ἐγένετο μάρτυς ἄλλων ἐγκαταλισμῶν καὶ ἄλλων σπονδῶν μεταξὺ δύο ἐθνικοτήτων, διὰ τὰς ὁποίας καμμία μαντικὴ δύναμις δὲν θά ἦτον ἰκανὴ νὰ προείπη ποτέ, ὅτι θά ἐπαρουσίαζαν τὸ θέαμα μιᾶς ἀδελφώσεως τόσοσιν νευρικῆς ὅσον καὶ ἀπροσδοκῆτου. Τόσον μέγα ἦτο τὸ χάος τῆς ἐχθρότητος, τὸ ὁποῖον τὰς ἐχώριζεν.

Ἄλλ' ὅ,τι ἰδρῦσον ὀλόκληροι γιλιετηρίδες ὑπάρχοι σήμερον μίαν τερατώδη δύναμιν, ἡ ὁποία τὸ χρημίζει: εἶναι ἡ Διπλωματία.

Διότι τὸ ἐπιστημονικὸν πρόσχημα, τὸ ὁποῖον περιέβαλλε τὴν φοιτητικὴν Βουλγαρικὴν ἀποστολὴν ἦτο τόσοσιν ἀραγνοῦφές, ὥστε ἦτο περιττὸν καὶ νὰ τεθῆ κἀν ἐπάνω εἰς αὐτήν. Ἦρκει νὰ γείνη κατὰ ἀπλούστερον καὶ ὠρισμένως συμφερότερον διὰ τὴν ἐθνικὴν συνείδησίν μας:

μία ἀνταλλαγὴ ἐπισκέψεων μεταξὺ τοῦ Βουλγάρου καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Αὐτῆ, ἐν ᾧ ἀφ' ἐνὸς θά ἔσωζε καὶ τὴν βουλγαρικὴν εἰλικρινείαν καὶ τὴν ἐλληνικὴν ἀξιοπρέπειαν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκτεθῶν καὶ αἱ δύο τόσοσιν σαφῶς, ἀφ' ἑτέρου θά ἐξησφάλιζεν ἕνα πολὺ θετικώτερον ἄμεσον ἀποτέλεσμα ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀφίνεται νὰ πιστευθῆ, ὅτι θά ἐπέλθῃ ἐκ τῶν ἀσπασμῶν, ἐκ τῶν ἐναγκαλισμῶν καὶ ἐκ τῶν διαχύσεων τῶν δύο λαϊκῶν συναντήσεων.

Ἐπιμόνων ἄλλως τε ἐφρόντισαν νὰ τονίσουν οἱ εἰλικρινέστεροι ἐκ τῶν Βουλγάρων ξένων μας, ὅτι ἦλθαν ἀποκλειστικῶς διὰ νὰ ρίψουν μίαν σκοτεινὴν σκέπην εἰς τὰ μακραίωνα παρελθόντα.

Ἄλλ' αἱ ἑλληνικαὶ ἀπαντήσεις ὑπῆρξαν ἐπιφυλακτικαί. Αἱ ἀρχαιοτάτες, ἡ ἱστορία, ἡ δόξα, τὸ κλίμα, ὁ καιρὸς, ἐδίδοτο, μὲ ἄσφογον ἀβρότητα καὶ μὲ εὐγενῆ ὑπεκφυγὴν, ὡς ἀποκρίσεις εἰς τὰς ἐπιμονὰς τῶν γησινῶν λυσσαλέων διωκτῶν, ὅτι πρέπει νὰ λησμονήσων τὰ περασμένα. Σπανίως ἡ ἐλληνικὴ φιλοξενία ὑπέστη τόσοσιν ὀδυνηρὰν δοκιμασίαν.

*

Ἐνα ἀπὸ τὰ τιμιώτερα καὶ ἀπὸ τὰ γενναίωτερα ἑλληνικὰ γέλια, ἀπ' ἐκεῖνα τὰ θαυματούργα γέλια ποῦ ἐπλάσθησαν μετ' τὴν δύναμιν νὰ ἐξαγνίζων ὅλα τὰ ἄλλα καὶ νὰ τὰ δοξάζων, ἐνέκρωσεν ὁ θάνατος.

Ἀπέθανεν ὁ Μαρίνος Κοριαλένιος. Ἄλλὰ ὁ θάνατος γιγάντων τῆς εὐπραγίας, ὅπως ὁ μέγας μας νεκρὸς τοῦ Λονδίνου, εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ἀθανασίας των. Ὅταν παύῃ νὰ ὑπάρχῃ τὸ σαρκίον, ἀναστήλωνεται εἰς τὴν θέσιν του τὸ σίδηρον, τὸ μάρμαρον, ὁ γάλυψ διὰ νὰ τὸ διαιωσῆσῃ.

Λύτῳ ἔκαμε καὶ ὁ θάνατος τοῦ Κοριαλένιου. ἔμοιρασε τὴν εὐεργετικὴν καρδίαν του μαζὶ μετ' τὴν μεγάλην του παρουσίαν εἰς ὅλα τὰ σημεῖα ἀπὸ τὰ ὁποῖα θά ἀνυψωθῆ ἀθάνατος.

Ἡ πατρὶς, ἡ φιλοφροσύνη, ἡ τέχνη, ἡ ἐπιστήμη, ἡ ζωὴ, θά ἀποκτήσων μετ' ὀλίγον ὅταν θά ἐκτελεσθῶν τὰ κληροδοτήματά του, ἀπὸ ἕνα Κοριαλένιον αἰώνιον, ὁ ὁποῖος θά εὐεργετῆ καὶ θά δοξάζῃ.

E. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

Η ΖΩΗ

Ὁ Κάιζερ εἰς Κέρκυραν. Αἱ ἀρχαιολογικὰ νασκαφαὶ τῆς Κερκύρας ἔδωκαν τὸν τόνον τῆς ἀτομικῆς δραστηριότητος τοῦ Κάιζερ, τοῦ χαρακτῆρός του ὡς ἀτόμου καὶ τῶν παντοεινῶν τάσεων του πρὸς μεγαλοφυΐαν. Οὕτω ἐδήλωσε, ὅτι ἀναλαμβάνει δι' ἰδίων του ἐξόδων τὰς ἀνασκαφὰς καὶ εἰργάσθη καὶ ὁ ἴδιος μετ' τὴν σκαπάνην. Πρὸς δὲ τοὺς ταπεινοὺς ἐργάτας συμπεριφέρθη μὲ συγκινοῦσαν συγκράτασιν. Τοὺς προσέφερε κατ' ἐπανάληψιν δῶρα, τοὺς ἐπέτρεψε νὰ καπνίζων ἐνώπιόν του καὶ τοὺς εἶδε καὶ φωτιὰ ἀπὸ τὸ τσιγάρο του. Ἐθεώρησε δὲ ἰδιάζουσαν εὐτυχίαν τὴν σύμπτωσιν τῶν ἐπιτυχῶν ἀνασκαφῶν μετ' τὴν ἐπί τῆς παρουσίας του καὶ συνέταξε καὶ ἴδιον ὑπόμνημα διὰ νὰ τὸ ἀναγνώσῃ εἰς τὸ Ἀρχαιολογικὸν Ἰνστιτούτον τοῦ Βερολίνου. Αὐτὸς, ὁ ὁποῖος εἶνε στρατιώτης, ναύτης, ποιητῆς, μουσικός, ζωγράφος, ἀπλοῦς βιβλιοδέτης καὶ ξυλοργός, τώρα φιλοδοξεῖ νὰ εἶνε καὶ ἀρχαιολόγος! Ὁρισμένως δὲ ἐὰν δὲν ἦτο Κάιζερ, δὲν θά διέτρεγέ ποτε τὸν κίνδυνον νὰ μὴ εἶνε καὶ πάλιν εὐτυχῆς ὡς ἐργαζόμενος ἀπλοῦς θνητός.

Ἡ μακροβιότης. Ἡ διαβεβαίωσις τοῦ Ἐδισον, ὅτι θά ζῆσῃ ἑκατὸν πενήντα χρόνια χάρις εἰς τὴν δίαιταν τοῦ νὰ τρώγῃ ὀλίγον, νὰ ἐνδύεται ἀνέτως, νὰ ἐργάζεται πολὺ καὶ νὰ κοιμᾶται ὀλίγον ἐπροκάλεσε ὄλην τὴν ἀνθρωπίνην συγκίνησιν εἰς αὐτὸ τὸ κεφαλαῖωδες ζήτημα ὑπάρξεως. Ἀπὸ ἕνα χαριτωμένον χρονογράφημα τοῦ Διαβάτου εἰς τὸ «Ἐμπρὸς» παραλαμβάνομεν τὰ ἐξῆς ὡς πρὸς τὰς περιπτώσεις τῆς μακροβιότητος:

«Ὅσακις οἱ δημοσιογράφοι ἀνακαλύψων κινένα ὅστις ἐφθασεν εἰς τὸ ἑκατοστὸν ἔτος ἡ καὶ τὸ ὑπερέβη, δὲν παραλείπουν νὰ τοῦ ζητοῦν, κατὰ τὴν συνήθειάν των, συνέντευξιν καὶ νὰ τὸν ἐρωτοῦν πῶς ἐζῆσε, ποῖαν δίαιταν ἤκολούθησε καὶ πῶς κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς τόσον βαθὺ γῆρας. Ἐγὼ ἀναγνώσει πολλὰς τοιαύτας ἐξομολογήσεις. Ὅ,τι δὲ πρὸ πάντων μοῦ ἔκαμνεν ἐντύπωσιν εἶνε ἡ ἀσυμφωνία των. Ὁ μὲν ἐζῆσε μετ' ἀσκητικὴν ἐγκράτειαν, ὁ δὲ ἐδοκίμασε κατὰ κόρον ὅλας τὰς ἡδονὰς τῆς ζωῆς. Ὁ μὲν ἔπινε μόνον νερόν, ὁ δὲ ἔπινε περισσότερο οἶνον παρὰ νερόν. Τινὲς τῶν μακροβίων δὲν ἐκάπνισαν ποτε ἢ ἔπαυσαν ἐνωρὶς νὰ καπνίζων, ἄλλοι δὲ ἐφθασαν καπνίζοντες, ὡς ἀτμομηχαναί, εἰς τὰ ἀκρότατα τῆς ζωῆς.

Ἐγνώρισα δὲ καὶ ἐγὼ αὐτὰς πρὸ τριῶν ἡ τεσσάρων ἐτῶν εἰς τὴν Πεντέλῃν ἕνα βλάχον, ὁ ὁποῖος, καίτοι ἐκάπνιζε καθ' ὅλην τὴν ζωὴν, εἶχε πλήρη ὑγείαν εἰς ἡλικίαν ἐνετήκοντα περίπου ἐτῶν καί, ὡς μοῦ ἔλεγεν ἄλλος βλάχος, «ἐφώναζε σὰν λιοντάρι». Ἄλλοι ἀποδίδου τὴν μακροβιότητά των εἰς τὸ ὅτι ἐκοιμῶντο πολὺ.

Καὶ διὰ νὰ ὑπάρχοιν τόσαι καὶ τόσοσιν ἀντίθετοι συνταγαὶ μακροβιότητος, ἔπεται ὅτι δὲν ὑπάρχει καμμία βεβαία. Ὅ,τι φαίνεται βεβαιότερον εἶνε ὅτι ἡ μακροβιότης ἐξαρτᾶται πολὺ ἀπὸ τὴν καλὴν κατασκευὴν τοῦ ὁργανισμοῦ μας καὶ περισσότερο ἀπὸ τὴν τύχην παρὰ ἀπὸ τὴν θέλησίν μας.

Ἐπὶ τῆς ἐξέταξουσα τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς σχετικῶς μετὰ τὰ ἐπαγγέλματα, καταγίνεται νὰ ἐξακριβώσῃ ποῖον ἐπάγγελμα εἶνε τὸ συντελεστικώτερον εἰς τὴν μακροβιότητά καὶ τὰ συμπεράσματα φαίνεται, ὅτι ἀποκλίνουν πρὸς τὸ ἱερατικὸν ἐπάγγελμα. Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ μίαν ἄλλη κατάστασις, ἡ ὁποία κατὰ τὰς παρατηρήσεις καὶ τὴν γνώμην μου εἶνε περισσότερο καὶ ἀσφαλέστερον συντελεστικὴ εἰς τὴν παράτασιν τῆς ζωῆς. Ἡ κατάσταση δὲ αὐτῆ εἶνε ἡ φιλαργυρία. Ἐὰν ἀληθεύῃ καὶ βεβαίως ἀληθεύει μέχρις ἐνὸς σημείου, ὅτι ἡ θέλησις ἔχει νὰ κάμῃ μετ' τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς, ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἔχουν πραγματικὴν καὶ ἀδιάλειπτον αὐτὴν τὴν θέλησιν δὲν δύνανται νὰ εἶνε ἄλλοι παρὰ οἱ φιλάργυροι. Αὐτοὶ ἀληθῶς κρατοῦνται εἰς τὴν ζωὴν μετὰ τὰ δόντια πρῶτον διότι ἡ ζωὴ εἶνε κεφάλαιον καὶ δεύτερον διότι μετὰ τῆς ζωῆς πρόκειται νὰ χάσων ὅ,τι προσφιλέστατον ἔχουν εἰς τὸν κόσμον, τὸ ἀντικείμενον τοῦ μόνου καὶ μεγάλου των πάθους...»

Η ΠΟΙΗΣΙΣ

«Τῆς Καρδιάς» ὑπὸ Κώστα Δελακοβία. Ὁ λαμπρὸς αὐτὸς νέος ἐδημοσίευσεν μίαν κομψὴ ποιητικὴν συλλογὴν μετ' τὸν τίτλον «Τῆς καρδιάς» καὶ πραγματικῶς πόσον ὠραία μιλεῖ σὲ πολλὰ μέρη ἡ ποιητικὴ του καρδιά ποῦ κλεῖ τόσοσιν αἰσθημα, τόσοσιν εἰλικρινείαν καὶ τόσοσιν ἀλήθειαν! Μερικοὶ στίχοι του εἶνε ἁρμονικοί, ἀπλοὶ καὶ γεμάτοι χάρι. Σὲ πολλὰ μέρη φαίνεται ὠρμος ἡ σκέψις του καὶ φωτεινὴ. Σὲ κάθε ποίημα εὐρίσκονται κάποιοι στίχοι γεμάτοι ὡμορφία, καλοδουλεμένοι μετὰ κατὰ τι ἁρμονικὸν ποῦ γαρρακτηρίζει μίαν ἐργασίαν ἀπὸ τὴν ὁποίαν θά βεβῆ ἴσως ἕνας ἀτομισμός. Συγκεντρωμένος στῆ σκέψιν του, στὸ αἶσθημά του, θά προωρῆσῃ στὸ δρόμο του μέσα ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔχει πολλὰ νὰ μᾶς φανερώσῃ, ἂν τὸ κατωρθώσῃ, ἀφοῦ τώρα μᾶς δίνει ἀρκετὰ ὠραία ἄνθη μετὰ τόσοσιν ἀποχρώσεις, μετὰ τόσοσιν γλυκεῖα εὐωδία.

ΘΑΛΕΙΑ ΦΛΩΡΑ-ΚΑΡΑΒΙΑ

Η ΝΥΧΤΑ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ *

«Ρόδα στον άφρο» υπό Ρώμου Φιλύρα. Στην «Πασχαλινή Ύπερηρίδα» που έδημοσιεύθη στον Πειραιά το 1905, έγραψα ένα άστρο για ένα παιδί που έφαινετο τότε του μέλλοντος που έκανε σχεδόν τότε την εμφάνισή του με το ψευδώνυμο Ρώμος Φιλύρας. Το ένόμισα καθήκόν μου να γράψω γι' αυτόν. Μέσα στα ποιήματά του έβλεπα κάτι τι ζωντανό, κάτι αληθινά ποιητικό. Από την εποχήν εκείνην ήτο βέβαια γρέος μου άπαραίτητο να παρακολούθησω το ποιητικό του έργο και με μεγάλη μου χαρά και ίκανοποίησι είδα, ότι δεν με δέψευσε εις όλα.

Η χαρά μου είνε μεγάλη τώρα που βλέπω σ' ένα βιβλίο όλο του το έργο και βρίσκω εκεί μερικά ποιήματα άρκετά ωραία ως προς τη σύλληψι της ιδέας, ως προς την άρμονία, ως προς την έκλεκτή μορφή, ως προς τους στίχους με μύσιες απογνώσεις, με μύσιες αναλαμπές, με μύσια θέλητρα, αλλά κάπου κάπου με κάποια άνειλικρίνεια και κάποια απομάκρυνσι από το αληθινό ιδεώδες.

Εις τα σύντομα ποιήματα φαίνεται πολύ πιό ζωντανός, πολύ πιό δυνατός και ειλικρινής. Εκεί κατορθώνει να βρίσκη ολόκληρο τον άγνό έαυτό του, εκεί γίνεται πλέον αίσθητή ή ένωσις του ανθρώπου και του ποιητού, εκεί ίσως περισσότερο φαίνεται το βάθος του αίσθηματος με το ύψος της ιδέας. εκεί το νοῦ και την καρδιά ενώνει ή άρμονία εκείνη από την όποιαν βγαίνει ή αληθινή ποίησις.

* ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΙΤΣΩΚΗΣ

Τά έργα του Γκαίτε. Έξεδόθησαν και οι τόμοι 2 - 4 της μεγάλης έκδόσεως του νεαρού Γκαίτε (Junge Goethe) υπό την επίμελειαν του Μάξ Μόρις, ήτις θά αντικαταστήση τας άπρηχαιωθείσας έκδόσεις του Βερνάς και Χίρτσελ. Εμπεριέχονται όλα τά έργα και αι έπιστολαί του νεαρού Γκαίτε και πλουσιωτάτη έκλογή εκ των σχεδιαγραφήματων του με πολλήν άκρίθειαν, ώστε να δύναται κανείς να διακρίνη την εξέλιξιν του μεγάλου ποιητού μέχρι του Δεκεμβρίου 1774. Οι ύπολειπόμενοι

δύο τόμοι θά μᾶς φέρουν μέχρι της εισόδου του Γκαίτε εις Βαϊμάρην

Η μεγάλη έκδοσις του Γκαίτε του Βιβλιογραφικού Ίνστιτούτου εύρίσκεται εις τον 30 τόμον, όστις περιέχει τά έργα του ως προς τας φυσικάς έπιστήμας με σχόλια του Μπέλσεν.

Ίδω εξεδόθη ή «Φάουστ» εις ιδιαιτέραν έκδοσιν με εισαγωγήν του Όθωνος Χάρνακ, ήτις είνε λίαν έπιστημονική και κατάλληλος δια λογίους και δια τον λαόν.

Οι εκδόται δεν δύνανται ν' άρκεσθῶσι εις τας έκδόσεις πολυτελείας των έργων του Γκαίτε· άκόμη δεν έτελείωτε ή έκδοσις της Βαϊμάρης, άκόμη δεν έγινε ή έκδοσις του Ιωβίλια ου υπό Χέλλεν, ούτε ή του Μπόκ και άγγέλλονται ήδη δύο νέαι. Άλλ' εύτυχώς ήλθεν ή αντίδρασις κατά των επικινδύνων αυτών έκδόσεων πολυτελείας και έγινε λαϊκή έκδοσις του Γκαίτε. Την έκδοσιν αυτήν ανέλαβε ή «Έταιρεία του Γκαίτε», έπεμελήθη δέ ο πρόεδρος αυτής Σνίτ, όστις έγραψε και εισαγωγήν και σχόλια. Περιέχει δέ ποιήματα (με χρονολογικήν τάξιν) δράματα και τραγωδίας· «Φάουστ» «Γκέτσ φόν Μπερλίγγγεν», «Κλαβίγιο», τους «Άδελφούς», «Έγμονδ», «Ίφιγένειαν», «Τουρκουάτον Τάσσον», «Βέρβερον», έντυπίωσις εκ των ταξειδίων «Έρμαν και Δωροθέαν», τον «Μάϊστερ Βίλγκελμ», την «Αλήθειαν και ποίησιν», τά σπουδαιότερα των βιογραφικών φιλολογικών, καλλιτεχνικών και φυσικοεπιστημονικών. Ο γνωρίζων ταῦτα δύναται να εΐπη, ότι κατέχει τον Γκαίτε.

Εκ της μεγάλης έκδόσεως των άπάντων του Γκαίτε εις την «Χρυσήν Κλασικήν Βιβλιοθήκην» έγρομεν τρεις τόμους: τά τμήματα 5 - 10 (2 τόμοι) με τά δράματα από της «Ίδιοτροπίας του έρωτευμένου» μέχρι του «Φάουστ» και τμήματα 27 - 28 με τά «Έλθετικά ταξείδια» τά χρονικά κλπ Το κείμενον αυτής της έκδόσεως, ήτις θά περιλάβη 20 τόμους έθεωρήθη έπιμελώς Η έκδοσις γίνεται υπό την

* Από το πασχαλινόν φύλλον της εν Άλεξανδρεία εκδομένης «Εφημερίδος».

διεύθυνσιν του Καρόλου Άλτ, τον όποιον βοηθούν επτά γερμανισταί και ιστορικοί φιλόλογοι.

*

Όραϊαν ιδέαν έπραγματοποίησε ο Έρνέστος Χάρτουγκ εις μικρόν τόμον «Βιβλία του οόδου». Μᾶς δεικνύει τά ποιήματα του Γκαίτε ως πλαίσιον της ζωής του. Ζητεί τά ποιήματα εκείνα του Γκαίτε, τά όποια σήμεραν έτι έχουν ζώην δια πάντα, να προσαρμόση κατά νέον τρόπον εις τον σημερινόν άναγνώστην. Σημειώσεις επί της ζωής του Γκαίτε συνοδεύουν τά ποιήματα. προσέτι δέ 30 εικόνες διαφόρων ήλικιών του Γκαίτε.

*

Άλλη σύγγρονος έκδοσις των έργων του Γκαίτε (Tempelverlag) άφίνει τον ποιητήν να όμιλήση, θέλει δέ μόνον να δώση άυθεντικών κείμενων και σχετικώς εύθηγίαν Δεν περιέχουν εισαγωγάς, παρατηρήσεις, κλπ. Όλα αυτά περιέχονται εις ένα τόμον εις το τέλος. Τρεις ποιηταί εξεδόθησαν έως τώρα ούτω Γκαίτε, Κλάιστ και Χάινε. Έκ των 30 τόμων εις τους όποιους θά περιληφθῶσι τά έργα του Γκαίτε εξεδόθησαν 13 έως τώρα. Έκαστος τόμος άγοράζεται και χωριστά. Του Κλάιστ εξεδόθησαν όλα τά έργα εις 5 τόμους, του Χάινε δέ λείπουν άκόμη 2 τόμοι. ο έννατος και δέκατος.

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Η Άθηναϊκή ζωή έδειξε και πάλιν έφέτος μίαν χαρμόσυνον όψιν της με τας εορτάς του Πάσχα. Το άττικόν Έαρ έβοήθησεν εις αυτό. Και μολονότι ο ήλιος είχε φυγαδευθη επί δύο ημέρας το φῶς ήτο ήπιον και γλυκύ. Άργότερα έβρεξε, άλλ' ή περιφορά των έπιταφίων υπό τον καλόν καιρόν υπήρξε και πάλιν μοναδικόν άθηναϊκόν θέαμα εις το υπαιθρον. Οι ναοί δεν δέχονται πλέον όλον τον κόσμον όχι διότι δεν υπάρχει χώρος, άλλά διότι χρειάζεται ίσως και εκεί μία μεταρρύθμισις σχετιζομένη με την τέχνην εις ό,τι λέγεται άγιογραφία και εκκλησιαστικόν άσμα, με την τέχνην, ή όποία μόνη είνε ικανή να τελή άνταξίως προς το ύψηλόν αυτό ανθρώπινον άσθημα τας θρησκευτικάς λειτουργίας. Άλλά το υπαιθρον εν Άθήναις είνε εις τοιαύτας περιστάσεις ή μεγάλη σκηνή που δέχεται όλον τον κόσμον. Η μουσική τότε άντηγει έλευθέρως και όποια ιερά συγκινήσις! Η θρησκεία ώραίζεται από την τέχνην. άλλά διατί το ίδιο να μη συμβαίη και μέσα εις τους ναούς; Πότε θά καταπέσουν επί τέλους αυτά τά μορμολύκεια των προλήψεων; Πότε θά δοθῇ και εις τον λαόν αυτόν ό,τι του άνήκει δικαιωματικώς; Οι ιερωμένοι του και οι έπίσημοι λειτουργοί του διατί δεν θέλουν να πρωτοστατήσουν εις αυτήν

την θρησκευτικήν αναγέννησιν, άλλά δέχονται ή ορθόδοξος θρησκεία να έχη τώσῃ αντιθρησκευτικήν παράστασιν;

Ηθέλησα αυτές τας ημέρας να μεταβῶ εις τον ναόν της ένορίας μου. Αρχιτεκτονικώς είνε ένα κόσμημα αυτός ο ναός, ο όποιος δεν είνε τίποτε άλλο με την έσωτερικήν του διάταξιν ή συνέχεια του ρυθμού αρχαίου ναού. Δεν υπήρχε ένα κάθισμα να καθήσω και να συγκεντρώσω τον νοῦν μου και να διευθύνω ήσυχως την ψυχήν μου προς τον Θεόν. Αί ψαλμωδίαί μου εξέσχισαν τά αυτιά και το λέγω με άγανάκτησιν μου ένθύμισαν τους άμανέδες που άπηγει το ύπόγειον στόμα της ταβέρνας. Ένας κανδηλανάπτης με παντόφλες έτρεχε σαν δαιμονισμένος και άρπαζε τά κεριά και τά έσβυνε εις της φούγες του, άφίνων όπισθεν του άφόρητον δυσωδίαν. Εις το παγκάρι εκροτούσαν ή πενταροδεκάρις. Αυτή ήτον ή άρμονία του ιερού περιβάλλοντος! Έφυγα. Πόσοι μαζῇ μου δεν θά έκαμαν το ίδιο; Και διατί τόσοι Έλληνες να στερομυεθα τας θρησκευτικάς μας τελετάς, το καταφύγιον της προσευχής, το άγιον αυτό θέατρον μόνον από αυτήν την άνάρμοστον προς το αληθινόν θρησκευτικόν μας άσθημα σκηνογραφίαν;

Αντιθέτως ή τελετή του υπαιθρου προσελκύει όλον τον κόσμον με την φυσικήν έμορφιά της παραστάσεώς της. Όλοι οι δρόμοι άστράφταν από φῶτα και οι ήχοι της μουσικής συναρπάζουν την ψυχήν. Δια την τέχνην ταύτην διατί ό,τι γίνεται εις το υπαιθρον να μη γίνεται και έντος των ναών; Έπειτα αι γραμμαί των άττικων λόφων, ιδίως ο Λυκαβητός, είχαν μίαν άδιάκοπον φαντασμαγορίαν κινουμένου φωτός που έσημείωνε εύλαβώς εις τον ουρανόν την άγιωσύνην των σκέψεων των ανθρώπων. Πράγματι όλα συνέτειναν εις προσευχήν και το δράμα του Χριστού ώμιλούσε τώρα βαθειά εις την ψυχήν. Αί Άθηναί έζησαν ώραιάς στιγμάς και το θέαμα που μᾶς έδωκαν πάλιν είνε γνώρισμα της ξεχωριστής των έμορφιάς.

ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ

Νέος Έλλην συνθέτης. Ο κ. Ζ. Παπαντωνίου περιγράφων εις το «Έμπρός» με το γνωστόν μπριό του ύφους του μίαν κάθοδόν του εις Πειραιά. μᾶς άποκαλύπτει νέον Έλληνα συνθέτην. Πρόκειται περι του νεαρού κ. Χαριλάου Μπόνη, τον όποιον έπεσκέφθη εις το σπίτι του ο κ. Παπαντωνίου. «Εις το σπίτι εκείνο είδαμεν νέον μουσικόν θαύμα, νέον Γῶγον. Ο Γῶγος ούτος αϊφνιδίως παρουσιάσθη συνθέτης. Η οικογένειά του ένα πρωί εξύπνησε, τον είδεν εις το πιάνο, το όποιον ούδέποτε είχε πλησιάσει και ήκουσε σονάταις καμωμέναις

ΣΑΝΔΟΡ ΓΙΑΡΆΥ

Ο ΚΑΪΝΤΣ ΩΣ ΑΜΠΛΕΤ

από τον ίδιον! Έφαζαν δια τον Ούγκω ή δια κινένα άλλον προστάτην της ρεκλαμαντίας, άλλ' ούδαμου έφαινετο φάντασμα. Τέλος έστειλαν το παιδί εις τόν Ωδειόν και παρεκλήθησαν οί καθηγηται να τόν άκροασθούν. Ο κ. Μαρσίκ άνελαβε να του δώση μαθήματα. Τόν ένεγραψαν άμέσως εις τόν Ωδειόν δωρεάν, του έπέβαλον δέ να άφήση τας άλλας ασχολίας και να έπιδοθῆ εις τήν μουσικήν δια τήν όποιαν φαίνεται, ότι έχει τάλαντον τρομερόν.

» Ο νέος αυτός είνε ο άδελφός του οικοδεσπότου κ. Χαρίλαος Μπόνης. Μή φοβηθήτε περι νέου Γώγου. Τό θαυματοπαιδό μας είνε πελώριος κύριος με μτογουάλια, είκοσιπέντε έτών, δυνάμενος να μάς σκοτώση με μία γραβιά, τελειόφοιτος δέ των φυσικομαθηματικών! Πώς έξεδηλώθη τó μουσικόν του τάλαντον; Τάλαντον αϊφνίδιον δέν υπάρχει παρά μόνον, όταν πρόκειται ν' αναστατώσωμεν τόν κόσμον χάριν γούστου. Έπομένως μή φαντασθήτε, ότι πρόκειται έδώ περὶ θαύματος. Συνέβη όμως τó εξής: Ο κύριος αυτός άκούων άνεκαθεν μουσικήν προς τήν όποιαν τόν έσυρεν άόριστος κλίσις, ήσθάνθη τήν άνάγκην να βάλῃ τὰ γέρια του εις τó πιάνο. Δια να μη ξεκουφάνῃ όμως τήν οικογένειάν του, ή όποια είνε μουσική, ένοικίασεν ένα δωμάτιον και ένα πιάνο

εις τόν Πειραιά κρυφίως. Έκει έκαμεν όλους τούς μουσικούς κρότους κατ' ίδιαν, έως ότου έμαθε όλίγο πιάνο πρακτικώς και τότε έπαιξεν ένώπιον των άλλων ιδιικές του σονάτες, αυτός, ό όποιος δέν γνωρίζει όχι μόνον τί έστι σονάτας, άλλ' ούτε τί έστι νότα. Τά επανέλαβε κατόπιν εις τόν Ωδειόν, τó όποιον και έσπευσε να τόν παραλάβῃ δωρεάν και να τόν καλλιεργήσῃ.»

Ο Βίκτωρ Ούγκω και ή μουσική. Ο Βίκτωρ Ούγκω έχαιρε φήμην, ότι δέν ήγάπα τήν μουσικήν και τούτο όφείλεται εις τó ότι δέν έθαύμαζε τόν Ροσσίνι ως ό Λαμαρτίνος και ό Μυσσέ και όπως όλο τó Παρίσι, όταν έπαιζοντο τὰ έργα του Ίταλου μουσουργού. Είγε απεναντίας συνείδησιν τῆς ύψηλῆς αποστολῆς τῆς τέχνης τῆς άρμονίας, τήν όποιαν ούδέποτε έθεώρησεν ως τέχνην απλής τέρψεως. «Όταν ζητηῖ να χαρακτηρίσῃ δια τού όνόματος ενός μεγαλοφυούς άνδρός εκαστον των μεγάλων διανοητικων έθνων, αφού ονομάζῃ δια τήν Ελλάδα τόν Όμηρον, δια τήν Ίταλίαν τόν Δάντην, δια τήν Αγγλίαν τόν Σαίξπηρ, υποδεικνύει δια τήν Γερμανίαν τόν Μπετόβεν. Είγε βαθείαν κλίσιν δια τήν μουσικήν του παρελθόντος. Είνε γνωστοί οί στίχοι του επί του «θείου Παλεστρίνα.» Δέν προοίδουν άναμφισβότως πολὺ μεγχλας τεχνικάς γνώσεις, άλλά προέρχονται προφανώς από άμεσον έντύπωσίν του και τούτο έχει επίσης τήν άξίαν του. Ηρέσκετο ν' άκούῃ τήν δεσποινίδα Λουίζαν Μπερτέν παίζουσαν κλειδοκύμβαλον και δέν εκουράζετο ζητῶν παρ' αὐτῆς κατ' επανάληψιν να του εκτελῆ τόν περιφημον χορόν τῆς Αρμίδας: «Ποτὲ σ' αὐτούς τούς έμόρφους τόπους.» Συγχρόνως δέ έπειδὴ έζούσε εις τήν έποχῆν του ρομαντισμού, έγρασακτιήριζε τόν χορόν των κυνηγών του Εύρυάνθου «ως τó ωραιότερον κομμάτι που υπάρχει εις όλην τήν μουσικήν.» Ο Παλεστρίνα, ό Μπετόβεν, ό Γκλούκ, ό Βέμπερ ήσαν οί άγαπητοί του συνθέται. Και αν απέφευγε ν' άκούῃ μελοδράματα ως τó «La donna del Lago» δέν έφείδετο όμως του κόπου από του να μεταβαίνῃ εις τας συναυλίας του Μπερλιόζ και του Φετίς, όστις εξετέλει μουσικά έργα του δεκάτου εκτου αϊώνος. Δια τήν αρχαίαν αὐτήν μουσικήν εξέφραζε πάντοτε ζωηρότατον θαυμασμόν.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

† **Anna Zoudix.** Τόν παρελθόντα μήνα απέβίωσε εις τó Παρίσι κατόπιν μακρῆς και οδυνηρῆς αγωνίας ή γνωστή και εις τούς Αθηναίους αοιδός και ήθοποιός **Anna Zoudix.** Με γλυκειάν φωνήν ειγε αξιοσημείωτα προσόντα ήθοποιίας και καρδιά γεμάτην άγαθότητα. Εις εις τήν σκηνήν άνέβηκε, ήμπορεί να ειπῆ

Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Η Έκθεσις των Γάλλων Καλλιτεχνών. Ηνοιξε εις τó Παρίσι ή καλλιτεχνική εκθεσις των Γάλλων Καλλιτεχνών. Η κριτική ασχολείται πολὺ περι αὐτῆς, αν δε κρίνῃ κανεις εκ των δημοσιευομένων έργων φαίνεται, ότι οί απαρτίζοντες τήν εκθεσιν ταύτην καλλιτέχνην διαπνέονται όλοι από ένα ανώτερον ιδεώδες τέχνης. Ούτω επαινείται πολὺ ό **Αδελφός και ή αδελφή** του Αιμέ Μορό, ζωγράφου, ό όποιος ακολουθεῖ τήν καλήν παράδοσιν τῆς γαλλικῆς τέχνης ως προς τήν ακρίβειαν, τήν φυσικότητα και τήν σαφήνειαν. Εις τó έργον αυτό, τó όποιον αποτελεί αληθινόν θρίαμβον δια τόν καλλιτέχνην. Ηνωσεν ούτος όλην τήν χάριν, όλον τó θέλητρον, όλην τήν δρασερότητα, όλην τήν λαμπρότητα των ζωντανων εκείνων λουλουδιων που είνε ένα κοριτσάκι και ένα μικρό παιδί. Η εκτέλεσις, τó χρώμα είνε εξαίσια.

Η ΟΡΧΗΤΡΙΣ ΜΙΣ ΙΣΙΔΩΡΑ ΔΟΓΚΑΝ

κάνεις, όλως τυχαίως. Ητο κοριτσάκι ακόμη και εκπέπτετο τó θεάτρον, όταν ένα βράδυ ήλθαν και τήν εξήγησαν βιαστικά εις τó καρενείον του θεάτρου «Γυμνάσιον», τó όποιον διηύθυνε ή θεία τῆς. Είγεν ασθενήσει μία ήθοποιός του «Βοδεβίλ», ή παράστασις ήτο υπέρ ευργετικου σκοπου με ποικίλον πρόγραμμα ασμάτων και δραματικων σκηνων, δέν ήτο δυνατόν ν' αναβληθῆ και έπρεπε τήν ασθενοῦσαν αοιδόν ν' αντικαταστήσῃ ή μικρά **Άννα**, ή όποια εφημιζετο δια τήν εξαίρετον φωνήν τῆς. Τήν πήραν άμέσως εις τὰ παρασκήνια, τῆς έδίδαξαν γρήγορα τó ασμα, τῆς έθαψαν κόκκινα τὰ μάγουλα και τήν έσπρωξαν στη σκηνή. Η έπιτυχία ήτο θριαμβευτική. Αλλ' οί συγγενεις τῆς δέν ήθελαν να εξακολουθήσῃ τó θεατρικόν σταδίον. Αὐτή ήπειλησε αυτοκτονίαν και εις τήν απειλήν αὐτήν εκείνοι ενέδωκαν και ή **Άννα Ζουδix** εις ηλικίαν δέκα εξ έτων εισήλθεν εις τó Ωδειόν, άλλά δέν εκαμε τίποτε εκει και δια ν' αποφυγῇ τόν διαγωνισμόν υπανδρεύθη. Εϋθύς κατόπιν προσελήφθη εις τó θεάτρον «Γυμνάσιον» με μισθόν 100 φρ. τόν μήνα χάρις εις τήν προστασίαν του διευθυντου, ό όποιος ήτο θεός τῆς. Αλλά και εκει δέν εκαμε μεγάλη πράγματα. Ο θεός τῆς τήν επέπληξε ένα βράδυ, ό άνδρας τῆς έθύμωσε και ή **Άννα Ζουδix** επήγε εις τó **Ελδοράδο.** Έκει έθριάμβευσε. Κατόπιν προσελήφθη εις τó **Βαριετέ**, όπου έδημιούργησε άπειρίαν ρόλων ως τήν **Femme à papa, La Roussette,** τήν **Μαμζέλ Νιτούς**, όλόκληρον δραματολόγιον. Αργότερα επαιξε τὰ «**Δύσκολα χρόνια**» του **Ίουλίου Λεμαίτρ** και τó «**Μυστικόν του Πολισινέλλα**» του **Πέτρου Βόλφ.** Κατά τὰ τελευταία έτη εργαφε χωρίς φιλολογικας αξιώσεις μικρῆς ιστορίας και σύντομα διηγήματα, τα όποια αι λαϊκαί εφημεριδες εδημοσίευσαν προθύμως.

** Ο κ. **Έδμόνδος Φύρστ** μετὰ του κ. **Λεπενιώτη** και τῆς κυρίας **Ροζαλίας Νίκα** θα παίζουν εις τήν «**Νέαν Σκηνήν**».

** Επὶ τῆς οδοῦ **Σταδίου** και επί του χώρου του παλαιου θεάτρου **Τσόγα** άνήγειρε νέον κομψότατον θερινόν θεάτρον ό κ. **Πέτρος Θεθαίσιος.**

** Οί θίασοι δέν κατηρτίσθησαν ακόμη. Πολλά λέγονται όπως συνήθως εις τιαύτην έποχῆν περι μεταστάσεως καλών ήθοποιων από θίασου εις θίασον. Αλλ' ούδέν είνε ώρισμένον.

** Ούτω ως ύπόθεσις δύναται να θεωρηθῆ, ότι ή δις **Μαρίκα Κοτοπούλη** μετὰ εκλεκτου επιτελείου θα καταλάβῃ τó νέον θεάτρον **Θηβαίου** επί τῆς οδοῦ **Σταδίου.**

** Ας αναγραφῆ και αυτό, ότι διεδόθη σύμπραξις τῆς δις **Κοτοπούλη** και τῆς κ. **Κυβέλης Θεοδωρίδου.** Θα ήτο μοναδική περιπτωσις δια τὰ ελληνικά τούλάχιστον θεατρικά χρονικά, εάν αλήθευε.

Μεταξύ άλλων έργων, τὰ ὁποῖα ἐπαινοῦνται, ἀναφέρεται πίναξ τοῦ Γεωργίου Ροσχρός οἱ « Ἡρώες τοῦ Μαρθῶνος ». Τίποτε τὸ ἐκ παραδόσεως ψυχρὸν καὶ ἀκαδημαϊκὸν δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν σύνθεσιν αὐτῆν. Ἐἶνε ἀληθινοὶ στρατιῶται μὲ ὠραίας στολὰς καὶ ἐπιβλητικὸν παράστηγμα, φοβεροὶ μαχηταί, θωρακισμένοι μὲ χαλκὸν καὶ χάλυβα, ἔχοντες κατερῦθρους τὰς παρειάς, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξαστράπτοντας ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τῆς περικεφαλαίας, τὴν λόγχην χαμηλωμένην καὶ τὸ σῶμα σκυφτὸ διὰ τὴν προσβολήν, διὰ τὴν ὑπερτάτην ἔφοδον. Ἐἶνε πράγματι οἱ νικηταί τοῦ Δάτιδος καὶ Ἀρταφέρους, οἱ περιφῆμοι σύντροφοι τοῦ Μιλτιάδου.

Ο κ. Γ. Ἰακωβίδης μετέβη εἰς Ρώμην διὰ νὰ ἐπιστατήσῃ κατὰ τὴν διακόσμησιν τοῦ ἑλληνικοῦ τμήματος ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς εἰς τὴν ἐκεῖ Διεθνῆ Καλλιτεχνικὴν Ἐκθεσιν.

Κατὰ τὴν εἰς τὸ παρελθὸν τεύχος ἀναγραφὴν τῆς σχετικῆς εἰδήσεως εἰς τὸν «Καλλιτεχνῆν» περὶ τῶν συμμετασχόντων τῆς ἐν Ρώμῃ Καλλιτεχνικῆς Ἐκθέσεως Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν, διετυπώθησαν κακῶς ἐκ τυπογραφικοῦ παροράματος ὀνόματα ἀποθινόντων Ἑλλήνων ζωγράφων ὡς τῶν Ἀλταμούρα, Γύζη, Λύτρα, τῶν ὁποίων ἔργα ἐστάλησαν.

Ἐπανήλθεν ἐκ Ρουμανίας ὁ ζωγράφος κ. Φωκᾶς. Κατὰ τὴν ἐν Βουκουρεστίῳ διαμονὴν του ἐξετέλεσε τοπεῖα, τὰ ὁποῖα ἐξέθεσεν εἰς τὰς ἐκεῖ καλλιτεχνικὰς ἐκθέσεις.

Διωργανώθη εἰς τὸ Παρίσι εἰς αἴθουσαν τοῦ Κεραμεικοῦ καὶ πρὸς ὄφελος τῶν ὀρφανῶν ἀποθανόντων Καλλιτεχνῶν ἐκθεσις τῶν ἔργων τῶν μεγάλων Ὀλλανδῶν διδασκάλων.

Ἐἶνε πάλιν ἡ ἐκθεσις αὐτῆ θρίαμβος διὰ τὸν Ρέμπραντ, τοῦ ὁποῖου ἡ ὑπεροχὴ, ἡ ἀληθινὰ ὑπέροχος μεγαλοφυΐα διαλάμπει εἰς σειρὰν ἔργων τῶν μὲν μεγαλοπρεπεστέρων τῶν δὲ καὶ τὰ ὁποῖα μόνα θὰ ἔφθαναν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐκθέσεως ταύτης.

Τὴν συνέχισαν καὶ τὸ τέλος τῆς θαυμασίας μελέτης τοῦ Ἰάπωνος τεχνοκρίτου Γίρο Χαράδα περὶ τῆς Ἰαπωνικῆς τέχνης θὰ δημοσιεύσωμεν εἰς τὸ προσεχὲς τεύχος.

Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Τὰ ἐν Κερκύρα ἀρχαιολογικὰ εἰρημνία
Ἐν Κερκύρα πρὸ τινων μηνῶν καὶ ἐν τῇ περιοχῇ τῆς λίμνης Χαλκιοπούλου (κατὰ τὸν ἀρχαῖον Ὑλλαικὸν λιμένα) ἀνεκαλύφθη σύμπλεγμα ἀρχαῖον, εἰκονίζον τὸν Δία κεραυνούντα Γίγαντα. Τὸ σύμπλεγμα τοῦτο, ἐν ἐκτύπῳ ἀναγλύφῳ εἰργασμένον, ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ ἐφόρου κ. Βερσάκη, ὡς ἀποτελοῦν μέρος αἰετώματος λιαν ἀρχαῖου ναοῦ, τοῦλάχιστον τῶν

μέσων τῆς θῆς π. Χ. ἑκατονταετηρίδος. Προχείρως ὑπὸ τοῦ ἐφόρου τούτου ἐνεργηθεῖσαι ἐκεῖ ἀνασκαφαὶ ἀπεκάλυψαν καὶ τὸ μεσαῖον τοῦ αἰετώματος σύμπλεγμα, εἰκονίζον τοῦτο ὑπερμεγέθη (3 1/2 μ. ὕψος) Μέδουσαν, ἐν κινήσει, κατὰ τὸν ἀρχαῖον τύπον, ἀποκεφαλιζομένην ὑπὸ τοῦ Περσέως διὰ ξίφους. Ἡ μορφή τοῦ ἥρωος εἶνε σχετικῶς μικρά. Ἐκατέρωθεν τοῦ κεντρικοῦ τούτου συμπλέγματος κεῖται ἀνὰ εἰς μεγαλόσωμος πάνθηρ. Τὸ ἕτερον ἄκρον τοῦ αἰετώματος κατελάμβανεν ἕτερον, ὁμοῖον τοῦ πρώτου τὰς διαστάσεις, μικρὸν σύμπλεγμα εἰκονίζον θεὰν καθήμενην καὶ ἀπειλουμένην ὑπὸ μορφῆς ἐλλειπούσης, πάντως ἀνδρικῆς, κρατούσης ὄρου. Τὰ ἀνάγλυφα, τέχνης ἐπιμελοῦς ἀλλ' ἀρχαῖκῆς, ἦσαν ἄλλοτε διὰ χρωμάτων πεποικιλμένα, ὧν ἐλάχιστα σώζονται ἔχνη. Ἡ ἀνασκαφή, γενομένη τὰ νῦν ἀναλώμασι τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, προβαίνει εἰς τὰ περίεξ τοῦ γώρου τῶν πρώτων εὐρημάτων, ἐλπίζεται δὲ ὅτι τάχιστα θὰ ἀποκαλύψῃ, πλὴν τοῦ κρηπιδώματος τοῦ τεραστίου ναοῦ, καὶ ἄλλα λείψανα τοῦ γλυπτοῦ αὐτοῦ κόσμου. Διὰ τὴν ὀνομασίαν τοῦ ναοῦ δὲν ἐγνώσθη εἰσέτι ἀκριβῆς τι καὶ βέβαιον. Πιλάζεται, ὅτι ἀνήκεν οὗτος εἰς τὸν Ἀπόλλωνα ἢ τὸν Περσέα, δυνατὸν ὅμως νὰ ἐλατρευτο ἐν αὐτῷ καὶ ἄλλος τις τῶν θεῶν ἢ ἡρώων.

Β. Σ.

Νεαὶ ἀνασκαφαί. Ἀπεφασίσθη παρὰ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἡ ἐνέργεια νέων ἀνασκαφῶν πλησίον τῆς Χαϊρωνείας εἰς τὸ Λεωνίδιον παρὰ τὸ χωρίον Μέλανες, ὅπου εἰς τινα λόφον ἀνευρέθησαν διάφορα νομίσματα. Ἡ ἐπιβλεψὶς τῶν ἀνασκαφῶν ἀνετέθη εἰς τὸν κ. Σιωτηριάδην.

Ἐπίσης θὰ γείνουσιν ἀνασκαφαὶ καὶ εἰς τὸ χωρίον Δρίτσα τῆς Τανάγρας εἰς τὴν θέσιν Φόρος τῆς Κυπαρισσίας καὶ εἰς τὴν Καστανιὰν τῆς Ἀργολιδοκορινθίας.

Καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας θὰ ἔχωμεν ἀνασκαφὰς εἰς τὴν Στοᾶν τῶν Γιγάντων καὶ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Ἡ διεθνὴς Ἐκθεσις τοῦ Τουρίνου. Ἡ Ἐκθεσις αὕτη, ἀποτελοῦσα μέρος τῆς μεγάλης ἐθνικῆς ἐορτῆς τῆς Ἰταλίας, ἤνοιξε τὴν 16 παρελθόντος μηνὸς ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ γερουσιαστοῦ Θωμᾶ Βίλλα. Ἡ ἐκθεσις αὕτη ὡς καὶ αἱ προγενέστεραι τοῦ 1884 καὶ 1898 ἰδρῦθη εἰς τὸ πάρκο Βαλεντίνο, μίαν τῶν ὠραιότερων τοποθεσιῶν ὀλοκλήρου τῆς Ἰταλίας, μὲ διάκοσμον λόφων γύρω, ὅπου ὑψοῦται μακρὰν ἡ Σουπέρα ἐπὶ τῆς ὁποίας εἶνε οἱ τάφοι τῶν βασιλέων τοῦ Πεδεμοντιῦ καὶ πολὺ πλησίον τὸ μοναστήριον τῶν Καπουκίνων, ὁπόθεν ἀνοίγεται ὠραία θεὰ πρὸς ὅλας

τὰς Ἀλπεῖς. Εἰς τοὺς πρόποδας ρέουν τὰ ἴσχυρα νερά τοῦ Πάδου καὶ ἐπάνω εἰς τὰς δύο ὄχθας τοῦ ποταμοῦ ἀνηγέρθησαν τὰ μέγαρα τῆς Ἐκθέσεως. Ἡ Ἐκθεσις τοῦ 1911 καλύπτει ἐν ἑκατομμύριον τετραγωνικῶν μέτρων, τῶν ὁποίων αἱ 280,000 κατέχονται ὑπὸ τῶν κτιρίων.

Ἡ κυρία εἴσοδος τῆς Ἐκθέσεως εὐρίσκειται εἰς μίαν τῶν ὠραιότερων καὶ πλουσιωτέρων συνοικιῶν τοῦ Τουρίνου, εἰς τὸ κόρσο Βίκτορος Ἐμμανουὴλ Β'.

Ἀξιοσημείωτα ἰδίως εἶνε τὸ Μέγαρον τῶν Βιομηγάνων Ἐγγῶν, τὸ ὁποῖον καταλαμβάνει ἐπιφάνειαν περίπου 9000 μέτρων, τὸ μέγαρον τῆς Μόδας, ὅπου ἀναπαρίστανται καλλιτεχνικῶς τὰ ἴθνη, αἱ διασκεδάσεις καὶ ἡ ἐπίπλωσις τῆς ἐποχῆς μας, ἡ Αἴθουσα τῶν Ἐορτῶν, ἡ ὁποία μετὰ τῶν συνεγομένων στοῶν τῆς μουσικῆς καλύπτει ἐπιφάνειαν 6000 τετραγωνικῶν μέτρων καὶ τῆς ὁποίας ὁ θόλος ἔχει ὕψος ἐξήκοντα μέτρων.

Ἐπίσης αἰστοαὶ ἠλεκτρισμοῦ καὶ μηχανῶν ἐν κινήσει, αἱ ὁποῖαι ἀνοίγονται περίεξ τοῦ περιφήμου μνημείου τοῦ πρίγκηπος Ἀμεδαίου καὶ τὸ μέγαρον τοῦ Τύπου, ὅπου ἐκτίθενται πάντα τὰ ἀφορώντα τὴν νεωτέραν δημοσιογραφίαν. Τὸ μέγαρον τοῦτο περιλαμβάνει ἐπίσης τὴν ἐκθεσιν τῆς τυπογραφικῆς τέχνης.

Τὰ ξένα περίπτερα εἶνε ὠραιότατα μὲ τοὺς χαρακτηριστικούς των ρυθμούς. Εἰς τὸ γαλλικὸν προωρίσθη εὐρύτατος γῶρος δι' ὅλα τὰ τρετικὰ πρὸς τὴν ἀεροπλοῖαν μηχανήματα.

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

Στοχασμοὶ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν μας. Εἰς τὸ τεύχος τοῦ Ἀπριλίου τοῦ κατὰ τριμηνίαν ἐκδομένου «Δελτίου τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου» ἡ κ. Δέλτα δημοσιεύει ἄρθρον τῆς ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον. Ἡ συγγραφεὺς δὲν φαίνεται εὐχарιστημένη μὲ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον αἱ ἑλληνίδες μητέρες ἀνατρέφουσι τὰ τέκνα των καὶ ἡ ἴδια δὲν ἐξαιρεῖ τὸν ἑαυτὸν τῆς, ἀποδίδει δὲ τὴν ἐλαττωματικότητα ταύτην εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν ἀνατροφήν τῆς γυναικὸς ἐν Ἑλλάδι, ἡ ὁποία ἤμπορεῖ νὰ ἀνετράφῃ εὐρωπαϊκῶς καὶ νὰ ἔμαθε ξένας γλώσσας, ἀλλ' ἔχασε εἰς τὸ μεταξὺ τὰ φυσικά τῆς προτερήματα. Καὶ μετὰ τὴν παρατήρησιν αὐτῆν, ἡ ὁποία εἶνε μίᾳ θλιβερὰ ἀλήθεια ἡ κ. Δέλτα συμπεραίνει, ὅτι τὸ μυστικὸν τῆς ἀνατροφῆς τῆς παιδικῆς ψυχῆς δὲν ἔγκειται οὔτε εἰς τὴν ἀδιάκοπον τιμωρίαν, ὅσον δικαία καὶ ἂν εἶνε, οὔτε εἰς τὴν ἀτιμωρίαν, ἡ ὁποία εἶνε ἀκόμη χειροτέρα, ἀλλὰ: «βρίσκειται στὴν ἐξήγησιν ποῦ θὰ δώσουμε τοῦ παιδιοῦ μας. στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον θὰ τοῦ

δείξουμε τὸ σφάλμα του, στὸ ἠθικὸ μάθημα ποῦ θὰ βγάλλῃ ἀπ' αὐτὸ καὶ πρὸ πάντων στὸ μάθημα ποῦ θὰ βγάλλῃ ἀπὸ τῆς καθημερινῆς πράξεως καὶ ὁμιλίας τῶν γονέων του. Τὸ παιδί ποῦ ζῆσει σὲ τίμια ἀτμοσφαῖρα δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ γίνῃ καὶ αὐτὸ τίμιος ἢ ἀδιάκοπος γυμναστικῆ τῆς ψυχῆς του θὰ σχηματίσῃ δυνατὸ χαρακτῆρα φθάσει μόνον νὰ μὴ περιορίζονται σὲ λόγια οἱ συμβουλὲς τῶν γονέων, παρὰ νὰ τῆς βλέπει τὸ παιδί ἐμπράκτως στὴν καθημερινῇ του ζωῇ».

Μία δεκαετηρίς. Τὸν προπαραελθόντα μῆνα ἐωρτάσθη εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ «Παρνασοῦ» ἡ δεκαετηρίς τῆς ἰδρύσεως τῆς «Πίνα κοθήκης» τοῦ συναδέλφου κ. Δ. Καλογεροπούλου. Ἐξεφωνήθησαν λόγοι καὶ ἐγένοντο διαλέξεις παρὰ συνεργατῶν τοῦ περιοδικοῦ τούτου καὶ ἀντιπροσώπων τοῦ ἀθηναϊκοῦ τύπου, ὡμίλησε δὲ καὶ ὁ κ. Καλογερόπουλος ἀφηγηθεὶς τὰς ἐντυπώσεις του μιᾶς δεκαετίας. Τὴν ἐορτὴν ἐλάμπρυνε ἡ ἐκτέλεσις ἔργων κλασικῆς μουσικῆς παρὰ τῆς Κας Λίνας φὸν Λόττνερ καὶ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ βιολίου ἐν τῷ Ὁδεδίῳ Λόττνερ κ. Ἰ. Σαίφφερ.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑΞΕΙΔΙΑ

Ἐντυπώσεις ἐκ τῶν χωρῶν τοῦ Βορρᾶ ὑπὸ Ἰ. Ε. Θεοχάρη. Ὀλίγοι Ἕλληνες ἔχουν κατανοήσει τὸ μεγάλο μυστικὸν τῆς εὐζωίας καὶ τῆς ἀτομικῆς τελειοποιήσεως, τὸ ὁποῖον λέγεται περιήγησις καὶ ταξίδι. Τὸ πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν ἑλληνικὸν βασίλειον ὀρίζεται πρὸς τὸ παρὸν τοῦλάχιστον ἀπὸ τῆς πλατείας τῆς Ὁμονοίας μέχρι τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος. Ὅσοι κατορθώνουν νὰ ξεφεύγουν ἀναζοῦν, διδάσκονται, τελειοποιοῦνται. Ἄλλ' ἐξ αὐτῶν ὀλίγοι εἶνε ἂν μὴ ὁ μοναδικὸς κ. Ἰ. Ε. Θεοχάρης, οἱ ὁποῖοι συναινοῦν νὰ κοινολογήσιν τὰς ἐντυπώσεις των καὶ νὰ προτρέψουν καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν καλὴν αὐτὴν μίμησιν. Ὁ κ. Ἰ. Ε. Θεοχάρης, ὁ γνωστὸς ἐν Πειραιεὶ δημοδιδάσκαλος καὶ καθηγητῆς τῆς γυμναστικῆς, ὁ ὁποῖος κατορθώνει κάθε χρόνον εἰς τὸ Στάδιον νὰ διεκδικῇ ἀποκλειστικῶς τὸν δάφνιον στέφανον διὰ τοὺς μαθητὰς του, τὸ καλοκαίρι ταξιδεύει διαρκῶς καὶ κατὰ προτίμησιν εἰς τὰς γῶρας τοῦ Βορρᾶ τελειοποιῶν τὰς εἰς τὴν γυμναστικὴν γνώσεις του. Τὰς ἐντυπώσεις του ἐκ τῶν ταξιδίων αὐτῶν συνοψίζει τῶρα εἰς ὠραῖον πολυσέλιδον βιβλίον, κοσμοῦμενον ἀπὸ πλείεστας εἰκόνας. Μαζῆ του ὁ ἀναγνώστης βλέπει ὅτι πρέπει νὰ ἰδῇ ἕνας μορφωμένος ἄνθρωπος καὶ ἕνας ποῦ νὰ μὴ θέλῃ νὰ λέγεται βάρβαρος καὶ ἀπολίτιστος. Τὸ λεγόμενον ὕψος εἰς περιεχτήτους φράσεις καὶ εἰς κομψὴν λεξιθρίαν εἶνε ἄγνωστον εἰς τὸν συγγραφέα, ὁ ὁποῖος δὲν φιλοδοξεῖ φιλολογικᾶς

μελέτη της Κας Μελά είνε πλήρης, μᾶς δίδει δὲ τὸν εὐχάριστον τόνον τῆς νεωτέρας ἀντιλήψεως ὡς πρὸς τὰς ἀπὸ τινος παρατηρουμένας πρωτοτύπους ἐργασίας ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἐπιστήμῃ.

Ὡς εὐτυχῆς σύμπτωσης πρὸς τὴν ἀνωτέρω σπουδαιοτάτην ἐργασίαν είνε ὅτι ἀπὸ τῆς 28 παρελθόντος μηνὸς ἤ κ. Ἄννα Κατσιγρα Μελά ἀνεκηρύχθη παμφηφεί ὕφηγῆτρια τῆς μαιευτικῆς. Ἡ Κ^α Μελά είνε μετὰ τὴν Δ^α Παναγιωτάτου ἡ δευτέρα ὕφηγῆτρια εἰς τὸ Πανεπιστήμιον

ΤΑ ΝΕΩΤΕΡΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Ὁ κ. Οὐίλφριδ δὲ Φονδιέλ ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν τῶν Παρισίων, ὅτι ἡ παλαιὰ ἰδέα, τὴν ὁποίαν ἐπανελάβε καὶ ἀνέπτυξεν ὁ Φοντενελ, τῆς συγκρίσεως τῶν κομητῶν πρὸς τεραστίους κρυστάλλινους φακοὺς συγκεντρούοντας ὀπισθὲν τῶν τῆς ἡλιακᾶς ἀκτίνας καὶ φωτίζοντας μὲ σημαντικὴν ἔντασιν λάμπει τὰ ὕλικά ἀντικείμενα ἐπὶ τῶν ὁποίων πίπτουν αὐταί, είνε τελείως δικαιολογημένη.

Τὸ μὴχάνημα εὐσταθείας τῶν ἀεροπλάνων, τὸ ἐφευρεθὲν καὶ ἐφαρμοσθὲν παρὰ τοῦ κ. Ρενιάρ συνίσταται ἀπὸ γυροσκοπίον χρησιμοποιοῦμενον ὄχι διὰ νὰ συγκρατῆ εἰς ἀμετάβλητον διεύθυνσιν τὸν ἄξονα τοῦ ἀεροπλάνου, ἀλλὰ διὰ νὰ πραγματοποιῆ κινήσεις ἐπιδρώσας ἐπὶ τοῦ ἄξονος τούτου. Ὄταν αἰφνης τὸ ἀεροπλάνον ἀποτόμως κατέρχεται, ὁ κινούμενος δείκτης τοῦ γυροσκοπίου ἔρχεται εἰς ἐπαφήν μὲ ἡλεκτρικὸν δυναμικὸν μὴχάνημα, τὸ ὁποῖον θέτει εἰς κίνησιν τὰς πτέρυγας ἀντιδρώσας οὕτω εἰς τὸ νὰ προλάβουν τὴν πτώσιν. Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον ἡ διεύθυνσις εἰς τὸ διάστημα συγκρατεῖται αὐτομάτως ἀμετάβλητος.

Εἰς τὴν τελευταίαν ἐκθεσιν αὐτοκινήτων εἰς τὸ Παρίσι, παρετηρήθη νέος ἀρχιτεκτονικὸς ρυθμὸς τῶν ταχυπόρων αὐτῶν μέσων συγκοινωνίας καὶ τέρψεως. Ὁ ρυθμὸς είνε ἐμπνευσμένος ἀπὸ τὴν ναυπηγικὴν καὶ ἐξετέθησαν αὐτοκίνητα εἰς σχῆμα τορπιλλοβόλου καὶ εἰς σχῆμα πρῶρας θωρηκτοῦ.

Καθ' ἃ ἐξηκρίβωσε ὁ διευθυντὴς τοῦ ἀστεροσκοπεῖου τῆς Λυῶν κ. Ἀνδρὲ τὰ περιφρημα τηλεβόλα κατὰ τῆς χαλάζης είνε ἀνωφελῆς ἐφεύσεις. Εἷς τι γεωργικὸν διαμέρισμα αἱ ζημίαι αἱ προξενηθεῖσαι ἐκ τῆς χαλάζης κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν, ὅτε ἐγένετο χρῆσις τοῦ τηλεβόλου ὑπῆρξαν κατὰ τι ἀνώτεραι τῶν ζημιῶν τῆς παρελθούσης δεκαετίας, ὅτε οἱ γεωργοὶ δὲν μετεχειρίσθησαν τὰ τηλεβόλα ταῦτα.

Διὰ τοῦ ἀνευ σύρματος τηλεφώνου ὁ Μαρκόνη ἠδυνήθη νὰ μεταβιβάσῃ ἤχους ἀπὸ τῆς Ἀγγλίας εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας.

δηλαδή εἰς ἀπόστασιν 5,000 χιλιομέτρων.

Ἡ στατιστικὴ τῆς ἐγκληματικότητος εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν παρουσιάζει: ἐν Γαλλίᾳ πλέον τῶν 30,000 ἐφήβων ἐγκληματιῶν ἐτησίως. Ὁ ἰατρὸς Ἀγρὼ προτείνει ἐὰν δὲν είνε καιρὸς νὰ ἐπιβληθῶν αἱ σωματικαὶ ποιναὶ εἰς τοὺς νεαροὺς κακούργους κατὰ τὴν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ κρατούσαν ἀρχήν.

Πότε πρέπει νὰ ἐγείρωνται τῆς κλίνης οἱ ἐκ λαπαροτομίας ἐγχειριζόμενοι; Ὁ ἐκ Μασσαλίας ἰατρὸς Ρεϋνὲ συμφωνῶν πρὸς τὴν γνώμην πλείστων ἄλλων Εὐρωπαίων χειρουργῶν φρονεῖ, ὅτι πλὴν εἰδικῶν περιπτώσεων ἐπιπλοκῶν, συμφέρει οἱ ἐγχειριζόμενοι νὰ ἐγείρωνται ταχέως ἀντὶ ὡς συνήθως ν' ἀναμένεται νὰ παρέλθουν εἴκοσι μία ἡμέραι.

Ὁ Γάλλος φυσιολόγος Μπαταγιὼν κωλύθη νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πλήρη παρθενογεννητικὴν ἀνάπτυξιν ὧν ἀμφιβίων ζῶων. Διετρώπησε μὴ γόνιμα ὠὰ μὲ καρφίδα ἐξ ὕλου ἢ ἐκ πλατίνης τριῶν ἕως ὀκτώ χιλιοστῶν πάχους. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ τραύματος αὐτοῦ ἐπετεύχθη ὁ διχασμὸς τῶν κυττάρων καὶ ὁ κ. Μπαταγιὼν ἀπέκτησε δύο νεογνὰ βατράχων τελείως ἀνεπτυγμένα καὶ προερχόμενα ἀπὸ ὠά, τὰ ὁποῖα κἀνὲν σπερματοζωῖφιον δὲν εἶχε ἐπισκεφθῆ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

«*Τῆς Καρδιάς*» συλλογὴ ποιημάτων ὑπὸ Κώστα Δελακοβία, Ἀθήναι, ἐκδόσις περιοδικῆ ἢ «Λύγη» 1911. Τιμᾶται δρ. 2.

— «*Ρόδα σὸν ἀφρό*», ποιήματα ὑπὸ Ρώμου Φιλύρα. Ἀθήναι 1911 Ἐκδόσις Θ. Τ. Δρ. 2.

— «*Δελτίο τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὀμίλου*». Ἀρ. Β. Ἀπριλίος 1911. Δρ. 1,50. Ἀθήναι, τυπογραφεῖον «Ἐστίας» Μάισνερ καὶ Καργαδούρη.

— «*Στοχασμοὶ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν μας*», ὑπο τῆς Κ^ας Π. Σ. Δέλτα. Ἀνατύπωσις ἀπὸ τὸ «Δελτίο τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὀμίλου». Ἀθήναι 1911. Τυπογραφεῖον «Ἐστία» Μάισνερ καὶ Καργαδούρη.

— «*Ἀτλαντὶς*» μηνιαία εἰκονογραφημένη ἐκδόσις τῆς ἐν Νεῆ Ἰόρκῃ ὁμωνύμου ἐφημερίδος. Τεύχος Μαρτίου.

— «*Περὶ τῆς ἐκ Ζακύνθου μεταναστεύσεως*» μετὰ ἱστορικῆς ἐισαγωγῆς καὶ στατιστικῶν συμπερασμάτων ὑπὸ Χριστοδούλου Ι. Δαμίρη. Ἀθήναι 1911. Τυπογραφεῖον «Ἐστίας» Μάισνερ καὶ Καργαδούρη.

— «*Ἡρώων τοῦ ἀγῶνος*». Ἐξεδόθησαν τὸ βον καὶ βον τεύχος. Πολυτελῆς ἐκδόσις τῆς «Ἑλληνικῆς Ἐκδοτικῆς Ἐταιρείας». Ἀθήναι.

Διευθυντὴς τοῦ «Καλλιτέχνου»: ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ

Ἀθήναι, Τυπ. «Ἐστία» Μάισνερ καὶ Καργαδούρη—8396

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΕΡΓΑ ΓΕΡ. ΒΩΚΟΥ

Η ΚΑΤΟΧΗ, δράμα εἰς πράξεις πέντε δρ. 1.—
ΤΟ ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ, δράμα εἰς πράξεις τρεῖς » 0,75
Η ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ, δράμα εἰς πράξεις τρεῖς » 0,75

Ἐξεδόθησαν μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς φιλοκαλίας ὑπὸ τοῦ βιβλιοπώλου Η. Ν. Δικαίου, Ἀθήναι, ὁδὸς Βουλῆς, καὶ ἀποστέλλονται ὁπουδήποτε ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΛΥΠΤΗΣ ΚΑΙ ΖΩΓΡΑΦΟΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΖΑΠΕΙΟΝ ΜΕΓΑΡΟΝ

Μνημεῖα ἐπιτάφια. — Ἀνδριάντες καὶ προτομαί. — Γλυπτικὰ ἔργα διακοσμῆσεως ἐκκλησιῶν. — Διάφορα γλυπτικὰ καὶ ζωγραφικὰ ἔργα πρὸς πώλησιν. — Παραγγελίαι διὰ πάσαν καλλιτεχνικὴν ἐργασίαν.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Γαλλικῆς, Γερμανικῆς καὶ Ἰταλικῆς

διὰ νεωτάτης μεθόδου μὲ ἀπιστεύτως εὐθηνὰς τιμὰς παρὰ εὐδοκίμου διδασκαλίσσης καὶ εἰς ἐλάχιστον χρόνον.

ΑΘΗΝΑΙ

ΟΔΟΣ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΥ 9

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΦΩΤΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Ε. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ 10, ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ ΠΑΡΑ ΤΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

«Ολοι οἱ καλλιτέχνηαι, ὅλοι οἱ συγγραφεῖς, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ θεάτρον φωτογραφοῦνται κατὰ προτίμησιν εἰς τὸ φωτογραφεῖόν μας, διότι εἶνε ἀληθινὸν καλλιτεχνικὸν ἐργαστήριον.

Μηχανήματα τέλεια, ταχύτης περὶ τὴν ἐκτέλεσιν, τιμαὶ ἀνεπίδεκτοι παντὸς συναγωνισμοῦ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΦΩΤΙΣΜΟΥ

Μεταχειρίζεσθε τὸν

ΕΘΝΙΚΟΝ ΜΑΣ ΦΩΤΙΣΜΟΝ

δι' οἶνοπνεύματος ἐκ σταφίδος εἶναι

Ο ΔΙΑΥΓΕΣΤΕΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΤΕΡΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΑΜΙΑΝΤΩΝ

ΖΗΤΗΤΕ ΠΑΝΤΟΤΕ ΤΑ ΠΑΡΑ

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΗΓΓΥΗΜΕΝΑ ΑΜΙΑΝΤΑ

“ΒΟΤΡΥΣ,,

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ Κ. Κ.

ΥΔΡΟΛΗΠΤΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΩΝ

Παρακαλούνται οί τυχόν καθυστεροῦντες τὸ ἀντίτιμον τοῦ ὕδατος τοῦ λήξαντος ἔτους 1909 ὅπως προσέλθωσιν ἐντὸς ὀκτώ ἡμερῶν εἰς τὸ Δημοτικὸν Ταμεῖον καὶ καταβάλωσιν αὐτό. Ἐπίσης δὲ καθίσταται γνωστὸν ὅτι ἤρχισεν ἡ πληρωμὴ τοῦ ἀντιτίμου διὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος 1910, παρακαλοῦνται δὲ οἱ κ. κ. ὑδροληπταὶ ὅπως προσέλθωσιν καὶ καταβάλωσιν αὐτό.

Ἐν Ἀθήναις 1910.

(Ἐκ τοῦ ὑδραυλικοῦ τμήματος τοῦ Δήμου Ἀθηναίων).

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

Τόκοι καταθέσεων πρὸς 4 1/4 %
εἰς πρώτην ζήτησιν

ΔΡΑΓΩΝΑΣ

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΚΑΠΕΛΛΑ

ΑΘΗΝΑΙ - ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

Η ΚΑΘΕ ΜΙΑ ΚΥΡΙΑ ΗΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΗ ΤΑ ΑΡΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕ ΤΑ ΧΗΜΙΚΑ
ΦΥΣΙΓΓΙΑ ΑΡΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΧΗΜΙΚΟΥ ΚΟΣΜΗΤΙΚΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Α. ΣΑΚΑΛΗ

ΑΘΗΝΑΙ. ΟΔΟΣ ΑΛΚΑΜΕΝΟΥΣ 36. - ΑΘΗΝΑΙ

Διαλύετε τὸ περιεχόμενον ἐκάστου φυσιγγίου εἰς 1/2—3/4 λίτρας καθαροῦ οἰνοπνεύματος, προσθέτετε 1/2 λίτραν ὕδατος καὶ ἔχετε τὴν κολώνιαν σας, τὸ ἀντιπιτυριῶδες σας καὶ παντὸς εἶδους ἀρώματα violette, reseda, muguet, Akakia, rose κτλ.

Μὲ 2 μόνον δρα. ἔχετε μίαν δὴν κολώνιαν. Δι' ὅλα τὰ εἶδη τιμαὶ ἀνεπίδεκτοι συναγωγισμού. Πληροφορίαι καὶ τιμοκατάλογοι διὰ τὴν χονδρικήν πώλησιν παρὰ τῷ κ. Α. Σακαλῆ.

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ

ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΣΠΗΛΙΟΥ Ι. ΧΑΡΑΜΗ

ΥΦΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΠΑΣΧΟΝΤΩΝ

διὰ θεραπείας καὶ ἐγχειρίσεις ὄλων τῶν
οφθαλμικῶν νοσημάτων.

ΑΘΗΝΑΙ. ΟΔΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ 20

Η "ΑΝΑΤΟΛΗ,"

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΖΩΗΣ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Ἐταιρικὸν Κεφ. Δρ. 2.000.000

Ἦσφ. Κεφ. Δρ. 20.000.000

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΝΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια.

Ἰσοποιοιθεΐσης τῆς κλίμακος τῶν τόκων τῶν εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια νέων ἐντόκων καταθέσεων ἐν ὄψει ἢ ἐπὶ προθεσμίᾳ, δηλοποιεῖται, ὅτι ἀπὸ 15 Ἀπριλίου 1909 ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος δέχεται παρὰ τε τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τοῖς Ὑποκαστήμασιν αὐτοῖς καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια ἀποδοτέας ἐν ὄψει ἢ ἐν ὠρισμένη προθεσμίᾳ ἐπὶ τόκῳ :

1 1/2 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος διὰ τὰς ἐν ὄψει ἀποδοτέας καταθέσεις μέχρι ποσοῦ δρα. 10,000, πέρα τοῦ ποσοῦ τούτου τοῦ τόκου ὀριζομένου εἰς 1 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος μέχρι 50,000 δραχμῶν πέρα δὲ τοῦ ποσοῦ τούτου εἰς 1/2 τοῖς 1/10. Αἱ καταθέσεις αὗται γίνονται δεκταὶ καὶ εἰς ἀνοικτὸν λογαριασμὸν παραδιδομένῳ τῷ καταθέτῃ βιβλιαρίον λογαριασμοῦ καὶ βιβλιαρίον ἐπιταγῶν. — 2 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ ἕξ μῆνας τοῦλάχιστον. — 2 1/2 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ ἕν ἔτος τοῦλάχιστον. — 3 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ δύο ἔτη τοῦλάχιστον. — 3 1/2 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ τέσσαρα ἔτη τοῦλάχιστον. — 4 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ πέντε ἔτη τοῦλάχιστον ὡς καὶ διὰ τὰς πέρα τῶν πέντε ἐτῶν ἢ τὰς διαρκεῖς.

Καταθέσεις εἰς χρυσόν.

Δέχεται ἔτι ἐντόκους καταθέσεις εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας Ἀγγλίας, ἀποδοτέας ἐν ὠρισμένη προθεσμίᾳ ἢ διαρκεῖς ἐπὶ τόκῳ :

1 1/2 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος	διὰ καταθέσεις 6 μηνῶν	τοῦλάχιστον
2 " " " " " "	" " " "	1 ἔτους "
2 1/2 " " " " " "	" " " "	2 ἐτῶν "
3 " " " " " "	" " " "	4 ἐτῶν "
4 " " " " " "	" " " "	5 ἐτῶν "

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται παρὰ τῷ Κεντρικῷ καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ καταθέτου παρὰ τοῖς Ὑποκατήμασι τῆς Τραπέζης εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις.

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ.

Β. ΚΟΝΤΟΜΑΝΩΛΗ

ΑΘΗΝΑΙ

Ὁδὸς Ἰπποκράτους 3.

Ὁ κ. Κοντομανώλης εἶνε ὁ βιβλιοδέτης τοῦ «Καλλιτέχνου». Αὐτὸ νομίζομεν, ὅτι εἶνε ἡ καλλιτέρα σύστασις διὰ νὰ πειθοῦν οἱ ἀναγνώσται μας περὶ τῆς ἀπολύτως καλλιτεχνικῆς του ἐργασίας.

Ἐπὶ πλέον προσθέτομεν συστάσεις διὰ τὴν ἑκτακτὸν ταχύτητα περὶ τὴν παράδοσιν τῶν παραγγελιῶν καὶ διὰ τὰς ἀπιστεύτως εὐθηγὰς τιμὰς του.

ΤΟ "ΦΛΟΓΙΣΜΕΝΟ ΡΑΣΟ,"

ΤΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗ

ΘΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΗ

ΕΠΕΙΤΑ ΑΠΟ ΛΙΓΑΙΣ ΜΕΡΑΙΣ

Παραγγέλαι στέλλονται εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ «Καλλιτέχνου».

Ο ΤΟΜΟΣ ΔΡ. 2

ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

Γ. Ν. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ

11 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 11

ΑΡΙΘ. ΤΗΛΕΦΩΝΟΥ 453

Πάντοτε ωλουσία συλλογή Ἀγγλικῶν ὑφασμάτων νεωτάτων σχεδίων καὶ χρωματισμῶν, οὐδεμίαν ἐχόντων σχέσιν πρὸς τὰ τῶν ἄλλων Καταστημάτων ὑφάσματα.

Ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἄνω οἴκου κ. Γεώργιος Παπαϊωάννου ἔχει τὴν ἀρχὴν νὰ προμηθεύεται ἐν καὶ μόνον κοστοῦμι ἐξ ἐκάστου χρωματισμοῦ καὶ σχεδίου καὶ διὰ τοῦτο μεταξὺ τῶν 800 κοστουμιῶν, ἅτινα προμηθεύεται εἰς ἐκάστην ἐποχὴν, εὐρίσκει τις πάντοτε 800 σχέδια.

Τὰς προμηθεΐας ἐνεργεῖ ὁ ἴδιος κ. Παπαϊωάννου ἐπιτόπου, ταφειδεύων εἰς Ἀγγλίαν πρὸς τοῦτο ἐκάστην ἐποχὴν.